

27044

T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

HARB CERİDESİ

(1- İtalya ve Osmanlı Muhârebesi, 1328
2- Balkan Harbi, 1328)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET MERCAN
NR: 25505

DANIŞMAN:
Prof. Dr. Özcan MERT

İstanbul - 1993

ÖNSÖZ

Tarihin yazılı kaynakları arasında, son devirlerde harp ceridelerini de görmekteyiz. Harp ceridesi, harp esnasında askerî birliklere tutturulan günlüktür. Harp cerideleri tarih araştırmaları için fevkalâde kıymete haizdir. Hatta birçok tarihî hadisenin yegâne kaynağı durumundadır. Üzerinde çalışılan Edremit Alay Kumandanı Kaymakam (Yarbay) Şem'i Bey'in tanzim ettiği "Harb Cerîdesi" de bu türden bir kaynaktır.

Kaymakam Şem'i Bey'in "Harb Cerîdesi", Trablusgarp ve Balkan savaşlarının Çanakkale ve Balıkesir'de cereyan eden (deniz muharebeleri) kısımları ile Osmanlı ordusunun teşkilâtı, eğitimi, disiplin, iaşesi ve techizâtı vb. hususları hakkında oldukça detaylı bilgiler vermektedir. Trablusgarp harbinde İtalyanların Çanakkale Boğazı'na yaptıkları hücumlar, Balkan Savaşı'nda da Yunanlılarla yapılan deniz muharebeleri ve Truva harabeleri hakkında da malumat ihtiva etmektedir.

Trablusgarp ve Balkan savaşları'na ait böylesine önemli bilgiler ihtiva eden bir harp ceridesinin edisyon kritiğinin yapılarak genç nesillere sunulmasının faydalı olacağı kesindir. Bu düşünceden hareketle yüksek lisans tezi olarak hazırlanmasına karar verilmiştir.

Şem'i Bey'in "Harb Cerîdesi"nin transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonda Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri (ع) (ع) işaretleriyle ع (') ve ع (') ile, ع ve ع harflerinden önceki ve sonraki vokal durumundaki sesli harfler () ile gösterilmiştir. Eseri tanzim eden Kaymakam Şem'i Bey hakkında imkan nisbetinde yapılan araştırmada bir malumat bulunamamıştır. Buna rağmen yine de eserde adı geçen önemli şahsiyetler ile tarihi deyimler ve terimler hakkında açıklayıcı bilgiler konularak çalışmaya ilaveler yapılmıştır. Yine de bazı şahsiyetler hakkında imkanlar nisbetinde yapılan araştırmalara rağmen bilgi bulunamadığından açıklamalarda bulunulamamıştır.. Eserdeki rûmî tarihleri mîlâdîye çevirilerek, krokiler aslına uygun olarak tertip edilmiştir.

Tez çalışmamın tesbit ve hazırlanmasında teşvik ve yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Özcan MERT'e ve diğer yardımda bulunan arkadaşlara teşekkürü bir borç bilirim.

Mehmet Mercan

Aralık 1993

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR.....	III
TRANSKRİPSİYON TABLOSU	IV
GİRİŞ	V
A- TRABLUSGARP SAVAŞI.....	V
B- BALKAN SAVAŞI.....	VIII
C- HARP CERİDESİ.....	XI
D- ESERİN FİZİKİ DURUMU ve MUHTEVASI.....	XI
METİN	
[2a] Devlet-i 'Aliyye - İtalya Muhârebesi	1
Devlet-i 'Aliyye-Bulgaristan-Sırbistan-Yunanistan-Karadağ Müttelik Muhârebesi	38
SONUÇ.....	81
BİBLİYOGRAFYA	82
İNDEKS.....	84

KISALTMALAR

a. g. e. : adı geçen eser

a. g. m. : adı geçen makale

bk. : bakınız

c. : cilt

Çev : Çeviren

İA : İslâm Ansiklopedisi

k. : kısım

s. : sayfa

TDVİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

TRANSKRİPSİYON TABLOSU

, a, ā, e	ا, آ, إ, ع
b	ب
p	پ
t	ت
s	ث
c	ج
ç	چ
ḥ	ح
ḫ	خ
d	د
z	ذ
r	ر
z	ز
j	ژ
s	س
ş	ش

ş	ص
d, z	ض
ṭ	ط
z	ظ
ʿ	ع
ḡ	غ
f	ف
k	ق
k, g, n̄	ك, گ
l	ل
m	م
n	ن
v, o, ō, u, ū, ū	و, ا, آ, ا, ا
h, e, a	ه
y, i, i, ī	ي, ا, ا, ا

GİRİŞ

A- TRABLUSGARP SAVAŞI

Edremit Alay Kaymakamı Şem'i Bey'in tanzim ettiği "Harb Cerîdesi" Trablusgarp ve Balkan savaşlarının Çanakkale ve Balıkesir'de cereyan eden (deniz muharebeleri) kısımlarını ihtiva etmektedir. Eserin daha iyi anlaşılabilmesi için Trablusgarp ve Balkan savaşları hakkında bilgi verilmesi uygun görülmüştür.

İtalya, Almanya gibi birliğini geç tamamlayan bir devlettir. İtalya 1870 yılında birliğini sağlamıştı, ama dünya sömürgelerinin paylaşımı bitmiş gibiydi. Halbuki Avrupa ve dünyada söz sahibi olabilmek için sömürge devleti olmak şarttı. İtalya geç kalmış olsa da yine de sömürgecilik faaliyetlerine girişmek istiyordu. Bunun için uzak ve yakınındaki ülkelere gözünü çevirdi. Fakat Cezayir ve Tunus'u Fransa zaptetmiş, Mısır'ı da İngilizler ele geçirmiştir. İtalya'nın Habeşistan'a giriştiği saldırı ise (1896) başarısızlıkla sonuçlanmıştı. İtalya bunun üzerine gözünü Arnavutluk ve Trablusgarp'a çevirdi.

İtalya artık bütün siyasetini bu hedefler üzerine yöneltti. Trablusgarp'a birçok yatırımda bulundular⁽¹⁾. Siyasi olarak Avrupa devletlerine bu politikalarını kabul ettirmeyi ve onların desteğini almayı bir hedef seçtiler. Neticede 12. 2. 1887'de İngiltere ile İtalya arasında gizli bir antlaşma yapıldı. Bununla İtalya, İngilizlerin Mısır'da yerleşmesine müsamaha gösterecekti. İngilizler de İtalya'nın Trablusgarp ve Bingazi'deki faaliyetlerini destekleyecekti⁽²⁾. İtalya 14 ve 16 Aralık 1900 tarihlerinde Fransa ile gizli bir antlaşma yaptı. Bu antlaşmayla İtalya Fransa'nın Fas'taki menfaatlarına saygı gösterirken 12 Mart 1912'de Fransa da İtalya'nın Trablusgarp'ı işgal etmesine göz yumacaktı⁽³⁾. Ardından 12 Mart 1902'de İngiltere ile İtalya yeniden anlaşarak önceki antlaşmayı teyid ettiler.

Avusturya'nın Bosna-Hersek'i (1908) ilhak etmesi Rusya ile İtalya'yı birbirine yaklaştırdı. Bunun üzerine 24. Ekim 1909'da da Rusya ile İtalya arasında Racconigi

1) Özcan Mert, "Osmanlı Belgelerine Göre Banco Di Roma'nın Trablusgarptaki Faaliyetleri", Bellekten, c. LI., sayı, 200, Ankara 1987, s. 829-847.

2) Yusuf Hikmet Bayur, Türk İnkılabı Tarihi, c. I, k. I, Ankara 1991, s. 55.

3) a. g. e., s. 150.

Antlaşması imzalandı. Buna göre İtalya Rusya'nın Boğazlar üzerinde çıkarlarını, Rusya da İtalya'nın Trablusgarp ve Bingazi'deki menfaatlerini tanıyordu⁽⁴⁾.

1910 yılına gelindiğinde İtalya Trablusgarp'a yapacağı müdahalenin diplomatik hazırlıklarını tamamlamış bulunuyordu. Artık harekete geçmeye hazırdı. İtalya Fas bunalımından sonra ortamın uygun hale geldiğini görünce daha fazla beklemeden faaliyete geçti. 28 Eylül 1911'de Osmanlı Devleti'ne bir nota verdi. 24 saat mühletli bu notada Trablusgarp'ın uygarlıktan uzak bırakıldığı, ülkedeki yabancılara iyi davranılmadığı, Osmanlı Devleti'nin de buna çare bulamadığından bu ülkeyi işgale karar verdiğini bildirdi⁽⁵⁾. Osmanlı Devleti 29 Eylül'de verdiği cevabi notada İtalya'nın isteklerini reddetmekle beraber görüşmeye hazır olduğunu bildirdi. Fakat aynı gün İtalya Osmanlı Devleti'ne savaş açtığını ilân etti. Böylece Türk-İtalyan savaşı başladı.

Osmanlı Devleti savaşa çok kötü şartlar altında girdi. Trablusgarp'ta sadece 1200 kadar askeri bulunmakta idi. Kuvvet göndermesi de mümkün değildi. Ege ve Akdeniz İtalyan donanmasının kontrolü altında olduğundan denizden yardım göndermek hemen hemen imkansızdı⁽⁶⁾. Mısır İngilizlerin kontrolü altında olduğundan karadan da yardım göndermek mümkün değildi. Yine de Osmanlı Devleti Tunus ve Mısır üzerinden kaçak olarak silah göndermişti⁽⁷⁾. Osmanlı Devleti önce büyük devletlere baş vurarak arabuluculuk yapmalarını ve savaşı durdurmalarını istedi. Fakat bundan bir sonuç alamadı. Osmanlı Devleti'nin bu güç durumuna rağmen hamiyetli genç Türk subayları kaçak olarak Trablusgarp'a giderek savunma hareketine katıldılar. Bunların içlerinde Mustafa Kemal ve Enver Beyler da bulunmakta idiler. Bu subaylar yerli ahaliyi Sünisilik tarikatı mensublarıyla teşkilatlandırarak üstün İtalyan kuvvetlerine karşı başarı ile mücadele ettiler.

Trablusgarp'daki bu bir avuç Türk askeri ve teşkilatlandıkları yerli ahali İtalyanları kıyılardan içeri sokmadı. Bunun üzerine İtalya Osmanlı Devletine karşı başka baskı yollarına baş vurdu. Önce 1911 Kasım'ında Trablusgarp'ı ilhak ettiğini ilân etti.

4) Fahir Armaoğlu, Siyasi Tarih, Ankara 1973, s. 324; Rifat Uçarol, Siyasi Tarih, İstanbul 1985, s. 350.

5) Bayur, a. g. e. c. II., k. I, s. 93-94.

6) Özcan Mert, "Trablusgarp Harbinde Bir Amerikalı ile Yapılan Gizli Mukâvelenâme", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. Özel Sayı, Ankara 1983, s. 87-100

7) Özcan Mert, "1911-1912 Türk-İtalyan Savaşında Bâb-ı âli'nin Trablusgarp'a Yaptığı Yardımlara Dair Bir Belge" Şükri Elçin'e Armağan, Ankara 1983, s. 319-329

İkinci olarak Almanya vasıtasıyla Osmanlı Devleti'ni barış imzalamaya zorladı. Fakat kabul ettiremedi(8).

Bu başarısızlıkları üzerine Türkleri barış istemeye zorlayamayacaklarını anlayan İtalyanlar 18 Mart 1912 tarihinde Çanakkale Boğazı ile İzmir'e karşı birer gösteri hareketi hazırladılar(9). İtalyanlar 1912 Nisanında Boğazları zorlamak istediler. İtalyan donanması 18 Nisan 1912 günü Nara Koyu'nda (Çanakkale karşısında) yatan Osmanlı donanmasına bir saldırı girişiminde bulundular(10). Nitekim yine İtalyanlar 18/19 Temmuz 1912 gecesi Çanakkale'deki Türk filosuna bir saldırıda daha bulunmuşlar fakat bu da öncekiler gibi başarısız olmuştur(11).

İtalyanlar Boğaz'da başarılı olamayınca baskıyı arttırmak için Oniki Ada'yı işgal ettiler. Herşeye rağmen Osmanlı Devleti'nin de durumu iyi değildi. İçte siyasî çekişmeler başlamış, ordu politikaya bulaşmıştı. Ülke içinde iç düzensizlik bu durumda iken ülke dışında da Balkan devletleri Osmanlı Devleti'nin topraklarını ele geçirmek için hazırlanıyorlardı.

Bu iç ve dış karışıklıklar üzerine Osmanlı Devleti, barışa yanaştı ve 18 Ekim 1912'de İtalya ile Ouchy Antlaşmasını imzaladı. Antlaşma ile Osmanlı Devleti Trablusgarp ve Bingazi'yi İtalyanlara bırakarak, buna karşılık İtalya savaş sırasında işgal ettiği Oniki Ada'yı Osmanlı Devleti'ne geri verecekti. Ancak Balkan savaşı sırasında Yunanistan'ın adaları işgal etmesi tehlikesine karşı İtalya'nın işgali geçici olarak sürecekti. İtalya harpten önce üç senelik için Trablusgarp ile Bingazi vâridâtından Düyûn-ı Umûmiyeye tahsis edilmiş olan meblağı Düyûn-ı Umûmiye-i Osmâniye Veznesine ödeyecektir. İtalya ile Osmanlı Devleti Avrupa devletleri hukûku üzerine ticaret antlaşması yapacaklar, bununlar gümrükler yüzde onbirden yüzde onbeşe çıkarılmıştır.(12). Ouchy antlaşmanın imzalanmasıyla Osmanlı Devleti yine de barışa kavuşamadı. Çünkü bu savaşın hemen ardından Balkan harbi patlak verdi.

8) Armaoğlu, a. g. e., s. 326

9) Afif Büyüktuğrul, Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması, c IV. İstanbul 1984 s. 121.

10) a. g. e., s. 124.

11) Hamdi Ertuna, Osmanlı Devri Osmanlı-İtalyan Harbi (1911-1912), Ankara 1981, s. 401-404

12) Nihat Erim, Devletler Arası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri, Ankara 1953, s. 451-455; Bayur, a. g. e. c. II., k. I, s. 433-440.

B- BALKAN SAVAŞI

Balkan savaşlarının kaynağını Ayastefanos Antlaşması'na kadar götürmek mümkündür. Bu antlaşma ile Bulgaristan'ın sınırları içine Makedonya'nın katılması, Karadağ, Sırbistan ve Romanya'nın bağımsızlık kazanması ve Sırbistan'ın ilk günden itibaren topraklarını genişletmeye çalışması, Ayastefanos Antlaşması'nda genişletilen Bulgaristan sınırlarının Berlin Antlaşması'nda daraltılması, Yunanistan'ın sürekli olarak kuzeye doğru genişlemesi yani Makedonya topraklarının paylaşılması arzusu savaşın esasını teşkil eder⁽¹³⁾. Bunlara Rusya'nın Balkan Slavlarını kışkırtmasını da eklemek gerekir. Ayrıca Balkanları paylaşmak için Rusya ile Avusturya arasındaki rekabetin de etkisi vardır.

Balkan devletleri arasındaki ittifak çalışmalarının hızlanması ise Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhak (1908) etmesiyle olmuştur. Rusyanın da teşvikleri ile Balkan devletleri arasında bir ittifak doğmuştur. Aslında Balkan devletlerinin kendi aralarında birleşmelerini önleyen birçok mesele vardır. Meselâ bunlardan birisi kiliseler meselesidir. Abdülhamit II. tahttan indirilinceye kadar bu durumu iyi değerlendirmiş ve bu devletlerin işbirliği yapmalarını önlemiştir. Fakat II. Meşrutiyet'ten sonra İttihat ve Terakki hükümeti ittifakı önlemek şöyle dursun mevcut problemleri hallederek Balkan devletleri arasındaki ittifakın daha kolay yapılmasını sağlamıştır. Böylece Balkan devletleri arasında ittifak için zemin hazırlamış oluyordu. Rusya'nın da teşvikleri neticesi ilk olarak 13 Mart 1912'de Bulgaristan ve Sırbistan ardından 29 Mayıs 1912'de Bulgaristan-Yunanistan, Ağustos 1912'de Karadağ ile Bulgaristan ve 6 Ekim 1912'de Karadağ-Sırbistan ittifak antlaşmaları imzalandı⁽¹⁴⁾.

İşin ilginç tarafı Babıali'nin Balkanlardaki bu gelişmelerden haberi yoktu. Yapılan uyarılar da dikkate alınmıyordu. 22 Temmuz 1912'de Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın kurduğu yeni hükümet de Balkan milletlerinin Osmanlı Devleti aleyhine birleştiklerini farkedemedi⁽¹⁵⁾.

Artık ittifak kurulmuş savaş için herşey hazır hale gelmiştir. Nihayet ilk olarak Karadağ 8 Ekim 1912'de, Bulgaristan ile Sırbistan 17 Ekim'de, Yunanistan da 19

13) Aram Andonyan, Balkan Harbi Tarihi, Çev. Zaven Biberyan, İstanbul 1975, s. 15-136.

14) Armaoğlu, a. g. e., s. 335-337; Cevdet Küçük, "Balkan Savaşı", TDVİA, s. 23.

15) Küçük, a. g. m., s. 23.

Ekim'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilân ettiler. Osmanlı Devleti savaşa çok kötü şartlarda girdi. Dış temsilciliklerimiz tarafından yapılan uyarıları dikkate almayan Bâb-ı âlî Rumeli'deki askerlerin çoğunu terhis etmişti⁽¹⁶⁾. Öte yandan askerin arasına politika girmiş, birlik ve disiplin bozulmuştu. Lojistik destek kötü durumda idi⁽¹⁷⁾. Osmanlı Devleti herşeye rağmen iki ordu kurarak, Doğu Ordusu ile Trakya'da Bulgarlara karşı, Batı Ordusu ise Makedonya ve Arnavutluk'da diğer müttefiklere karşı savaşıyordu⁽¹⁸⁾.

Denizlerde ise Karadeniz'de Bulgaristan'a, Ege Denizinde Yunanistan ile karşı mücadele edilmekte idi. Yunanistan ile İmroz ve Mondoros deniz muharebeleri yapılmıştır.⁽¹⁹⁾ Bu muharebelerde her iki taraf birbirlerine üstünlük sağlayamamasına rağmen Yunanlılar Bozcaada, Limni, Semadirek ve Taşoz adalarını işgal ettiler. Zaten Osmanlı Devleti'nin donanması her yönüyle Yunan donanmasından zayıf durumda idi. Fakat yine de Hamidiye Kruvazörü başarılı faaliyetlerde bulunmuştur⁽²⁰⁾.

Türk orduları Balkanlardaki bütün cephelerde umulmadık bir yenilgiye uğradı. Böylece Balkan birliğine bağlı devletler savaşın başlamasından kısa bir müddet sonra Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda kalan son toprak parçasını da ele geçirdiler. Bu arada özellikle Bulgarlar işgal ettikleri yerlerde Türklere karşı şiddet hareketine girişerek birçok masum insanın ölmesine sebep oldular. Balkan devletlerinin kısa zamanda kazandıkları başarıları Avrupa devletlerini endişelendirdi. Bloklara ayrılmış devletler arasındaki gerginliğin artmasına sebep oldu. Balkan siyasetinde Fransa Rusya'yı, Almanya da Avusturya'yı desteklemekte idi. Meselenin halledilmesi için Almanya ve İngiltere'nin gayretleriyle Londra'da bir konferans toplanması kararlaştırıldı.

17 Aralık 1912'de toplanan Londra Konferansı sonuçsuz kalmış ve savaş yeniden başlamıştır. 3 Şubat 1913'de tekrar başlayan savaşta Osmanlı Devleti yine büyük başarısızlıklara uğramış ve İşkodra Karadağlıların, Yanya Yunanlıların, Edirne de

16) Reşat Hallı, Balkan Harbi (1912-1913), c. I, Ankara 1970, s. 73-76

17) Fahri Belen, 1912-1913 Balkan Savaşı, İstanbul 1972, s. 7-10

18) Belen, a.g.e.s. 23-66; A.g.m., s. 24; Bayur, a.g.e. c. II., k. II, s. 1-85.,

19) Afif Büyüktuğrul, Balkan Harbi Tarihi Osmanlı Deniz Harekâtı 1912-1913, İstanbul 1965, s. 138-147-173,182.

20) Tevfikt İnci, Balkan Harbinde Hamidiye Kruvazörünün Akın Harekâtı, İstanbul 1952,

Bulgaristan'ın eline geçmiştir⁽²¹⁾. Osmanlı Devleti Avrupa devletleri aracılığı ile barış istemek zorunda kaldı ve 30 Mayıs 1913'te Londra Barış Antlaşması imzalandı. Buna göre: Osmanlı Devleti Ege adalarının mukadderatının tayinini ve Arnavutluk'un sınırlarının çizilmesi işini büyük devletlere bıraktı. Yani Osmanlı Devleti Arnavutluk'un bağımsızlığını tanıyordu. Girit'i Yunanistan'a bırakıyordu. Batı sınırını Midye-Énez hattı ile belirliyordu. Bulgaristan Edirne, Kırkkilise (Kırklareli) Dedeağaç ve Kavala'yı eline geçirerek Ege Denizi'ne çıkıyordu. Böylece Osmanlı Devleti'nin Batıda sadece Bulgaristan'la sınırı oluyordu⁽²²⁾.

Londra Barış Antlaşması ile Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan çekilmesi büyük bir boşluk meydana getirdi. Balkan devletleri bilhassa Makedonya topraklarının paylaşılmasında anlaşamadılar. Savaşa katılmayan Romanya ise, Bulgaristan'ın büyümesinden şikayetçi, Silistre'nin Bulgaristan'dan alınıp kendine verilmesinden dahi tatmin olmuyor Dobruca'yı da istiyordu.

Bu gelişmeler üzerine Bulgaristan 23 Haziran 1913'te Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan'a karşı savaşa başladı. 10 Temmuz'da Romanya da Bulgaristan'a savaş ilan etti. Böylece II. Balkan Savaşı başlamış oldu⁽²³⁾. Osmanlı Devleti Balkan Devletleri arasında başlayan bu çatışma üzerine 19 Temmuz'da harekete geçti ve iki gün sonra Edirne'ye kadar olan toprakları geri aldı. Osmanlı Devleti daha fazla ilerlemek istemiş ise de büyük devletlerine uyarıları sonucu hareketsiz kalmıştır.

Bulgaristan'ın barış istemesi üzerine 10 Ağustos 1913'te Bulgaristan ile Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ arasında imzalanan Bükreş Antlaşması ile II. Balkan savaşı sona erdi⁽²⁴⁾. Osmanlı-Bulgaristan Antlaşması ise 29 Eylül 1913'te İstanbul'da imzalandı. Antlaşma ile Türk-Bulgar sınırı genel olarak Meriç Nehri olacaktır. Edirne, Dimetoka ve Kırklareli (Kırkkilise) Osmanlı Devleti'ne geri veriliyordu. Bulgaristan'da yaşayan Türkler dîni yönden serbest olacak, Türkçe eğitim öğretim yapabilecekler. Bulgarlarla eşit haklara sahip olacaklardı⁽²⁵⁾.

21) Bayur, a.g.e. c. II., k. II, s. 225-309; Andonyan, a.g.e., s. 289-443

22) Erim, a.g.e., s. 449-450; Bayur, a.g.e. c. II., k. I, s. 313;

23) Belen, a.g.e., s. 70-83.

24) Armaoğlu, a.g.e., s. 346.

25) Erim, a.g.e., s. 457-476.

Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasındaki antlaşma ise 14 Kasım 1913'te Atina'da imzalandı⁽²⁶⁾. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti Yunanistan'ın Balkanlarda ele geçirdiği topraklar ile Girit'in bu devlete ait olduğunu kabul ediyordu. Yunanistan'da kalan Türkler Yunanlılarla eşit haklara sahip olacaktı. Ege adalarının durumu ise Londra Antlaşması'nda karara bağlandığından ele alınmamıştır. Osmanlı Devleti Sırbistanla sınırı olmamasına rağmen 14 Mart 1914'de İstanbul'da genel mahiyette bir antlaşma yapmıştır⁽²⁷⁾. Bu antlaşmayla Sırbistan'da yaşayan Türkler dîni yönden serbest olacak ve esir mübâdelesine yapılacaktır. Balkan savaşından sonra Rumelide bugünkü sınırlarımız çizilmiş oluyordu.

C- HARP CERİDESİ

Tokat Garnizon Komutanı Kıdemli Piyade Albay Erbil Aran ile Emekli Kurmay Albay Şefik Gürkan'dan aldığım şifahi malumatlara göre harp ceridesi, harp esnasında birliklere tutturulan gündüktür. Bu gündüklere gemilerde "seyir defteri" denilmektedir. Gündüklere ilk önce birlikte bulunan er ve erbaşların, silah, teçizat vb.nin adedi kaydedilirdi. Daha sonra gün gün savaş şartları ve önemli olaylar yazılırdı. Olaylar objektif ve doğru olarak kaydedilirdi. Bu gündükler günlük, haftalık, saatlik şeklinde de olabilir. Gündüklerin tutturulma gayesi, tarih yazıcılığına kaynak teşkil etmesi ve harp esnasında birliğin ihtiyaçlarının temini ve kayıpların tesbiti içindir.

Normal zamanlarda ise barış ceridesi tutturulmaktadır. Barış ceridesine günlük önemli olaylar kaydedilir, harp ceridesi'ne hazırlık maksadıyla tatbikatlarda ve karargahlarda da ceride tutturulmaktadır. Böylece askerler savaş zamanında harp ceridesi tanzim etmeye hazır hale getirilirdi.

D- ESERİN FİZİKİ DURUMU ve MUHTEVASI

"Harb Cerîdesi (1-İtalya ve Osmanlı Muhârebesi, 1328 - 2- Balkan Harbi, 1328)" isimli eser İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı Talat Bayrakçı Kitapları arasında bulunmaktadır. Yazmanın umumi numarası 385 olup, Talat Bayrakçı Kitapları arasındaki

26) a.g.e., s. 477-488

27) a.g.e., s. 489-497

numarası 9'dur. Eser, 240 X 165 mm. ebadında ve defter şeklindedir. Her sayfa, ortalama 21-22 satırdır. Eser, rik'a ile kaleme alınmıştır. Cildi bozuk ve tamire muhtaçtır. Eserin 11. varağı (20. sayfa) mükerrerdir. Truva harabeleri hakkında bilgi vermek için ilâve edilmiştir. Bu kısımda defterin altı varağı kesilmiştir. Fakat bu durum eserin muhteva-sında bir eksiklik meydana getirmemiştir. Birinci bölümün bittiği kısımda "üst tarafı zâyi' olmuşdur" diye bir ibare bulunmaktadır. Anca bu ibareden bir şey anlayamamıştır. Çünkü ikinci bölüm normal şekilde başlamıştır. Yalnız ikinci bölüm, başlama tarihinden (18 Eylül 1328-1 Ekim 1912) hemen sonra üç aylık bir ara ile (15 Kanun-ı evvel 1328 - 28 Aralık 1912) devam etmektedir.

Eser iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm "Devlet-i 'Aliyye - İtalya Muhârebesi"dir. Bu bölüm, 30 Mayıs 1912'de başlayıp, 1 Eylül 1912'de sona ermektedir. Burada ilk olarak alayın teşkili, er ve erbaş mevcudu, ikâmesi hakkında bilgiler verilmektedir. Eserde askere verilen teçizat (silah, giyecek, çadır, nakliye hayvanları vs.) hakkında çok geniş bilgi verilmektedir. Ayrıca subayların bu teçizatlara iyi bakmadıkları da belirtilmektedir. Eserde Çanakkale Boğazı'na İtalyanların yaptıkları saldırılar ve bilhassa 18/19 Temmuz gecesi yapılan saldırı geniş olarak yer almaktadır. Eserde Truva harabeleri bir kroki ile gösterilerek hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca askerlerin eğitimi, disiplini, izin ve firar olayları ve bunların önüne geçilmesi için verilen cezalar geniş biçimde yer almaktadır ve 31 Ağustos 1912'de askerın terhis edilmesi ile son bulmaktadır.

İkinci bölüm "Devlet-i 'Aliyye - Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan, Karadağ Müttefik Muhârebesi"dir. Bu bölümün başlangıç tarihi 11 Ekim 1912 olarak belirtilmekle beraber esas olarak 28 Aralık 1912 - 23 Ekim 1913 tarihleri arasını içine almaktadır. Eserde Yunanlılarla yapılan deniz muharebeleri (İmroz Muhârebesi) hakkında geniş malumat bulmak mümkündür.

Ayrıca eserin her iki bölümünde de Trablusgarb ve Balkan savaşları esnasındaki iklim şartları, zamanın siyasi olayları hakkında bilgi verilmektedir.

Yazmada konu ile ilgili krokilere rastlanmaktadır. Eserde bulunan bu krokiler, aslına uygun düzenlenerek yerliyerine konulmuştur. Rumî tarihler milâdiye çevrilerek önemli şahsiyetler ile tarihî terim ve deyimler hakkında açıklayıcı bilgiler dipnot şeklinde ilâve edilmiştir.

[2 a] Devlet-i 'Aliyye - İtalya Muhârebesi

İkinci sınıf Redîf Edremid Alayı'nın [1]328 senesi Mayıs 17 [mîlâdî] [30 Mayıs 1912] gününden i'tibaren tanzîm kılınan harb cerîdesidir.

Fî 17 Mayıs [1]328 târîhinde alayın silâh altına celb ve cem'iyçün Firkanın âfîdeki emri geldi.

Fırka Emri

Fî 17 Mayıs sene [1]328

[30 Mayıs 1912]

Edremid Fırkası'nın seferberliği Birinci Ordu Müfettişliği'nden emrolunmuştur. Redîf Taburları'na ellışer mekkârî verilecek ve fırkaya bir de seyyâr hastahâne takımı i'tâ edilecektir. Bunlara 'â'id efrâd firkaların fazlasından alınacaktır. Bedel-i nakdî⁽¹⁾ kabul olunacak ve efrâd-ı gayr-i müslime mîkdârı yüzde yirmibeş nisbetinde olacaktır. Silâh altında bulunan Bayramîç Alayı'yla Birinci Ayvacık Taburu'ndan mâ'adâ diğer taburlarında hemen silâh altına celbi ve firkanın tamamen seferliğinin ikmâli ve peyderpey müfettişliğe ma'lûmât i'tâsı.

Ma'iyetli efrâd-ı redife ve ihtiyâtiyeninde ma'an celbi üç dört mâh âkdem tecemmu'unda bedel-i nakdî verenlerin 'adem-i celbleri. Nizâmiyeye bedel-i nakdî verenlerin⁽²⁾ bir sene istibdâli olanı dokuz mâh mürûr etmemişlerin 'adem-i celbleri 87 tevellüdlülerin de celb edilmesi bahriye, topçu, süvârî, ve sâ'ir sunûflardan müstebdil ma'iyetsizlerin ma'an taht-ı silâha alınmaları.

Bâlâdaki emir derhal taburlara tebliğ ve taburlar tarafından jandarmalar vasıtasıyla pusulalar köylere tevzî' edilmiş ve ondokuzuncu Cum'aertesı günü efrâd peyderpey gelmeğe başlamışlardır.

Alaya mensûb taburların yevmiye toplanan efrâdı mîkdârı ber-vech-i âfî mündericidir. 18 Mayıs [1]328 [31 Mayıs 1912] den 29 Mayıs'a kadar alayda tebeddülât yokdur.

1) Bedel-i Nakdî: Fiilen yapılan askerlik hizmetinin para ile yapılmasını belirten bir tabirdir. Askerlik çağına girenler ve adlarına kura çıkanlar, 1871 yılında yapılan düzenleme ile yükümlülüklerini bedenen veya bedel vermek suretiyle yerine getirecekleri ifade edilmiştir. Sıddık Sami Onar, "Bedel-i Nakdî", İA.; Abdüllatif Şener, Tanzimat dönemi Osmanlı Vergi Sistemi, İstanbul 1990, s. 116; Feridun Emecen, "Bedel", TDVİA.; Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. I, İstanbul 1993, s. 186.

2) Metinde " "şeklindedir.

(2b)	Edremid	Havran	Burhâniye
Fî 19 Mayıs sene [1]328 [1 Haziran 1912]			490
20 Mayıs [2 Haziran 1912]	695	474	541
23 Mayıs [5 Haziran 1912]	734	496	561
29 Mayıs [11 Haziran 1912]	720	547	559

Bedel-i nakdî verenler ma'iyetsizlikleri tahakkuk edenler bu kuvvetden düşmüşdür.

Mahrem ma'iyetden mahrûm sırf bîkes olan işbu efrâd çoluk çocuklarını malını ve mülkünü Allâh'ın emânetine terk, seferberlik emrinin üçüncü günü kemâl-i isti'câl ile hemen kıt'alarına dehâlet etmişler ve Türklük necâbetini göstermişlerdir. 'Aynı hâl bir çok mahallerde 'ayn-ı hâl vâki' değildir. Bâlâdaki emir mûcibî beher tabur mübâya'a sûretiyle hâriçten ellişer mekkârî tedârik etmiş ve bunların esmânı taburlar tarafından tesviye edilmiştir. Vesâ'it-i Nakliye Kânûnnâmesi tatbîk edilmemiştir.

Beş gün zarfında taburlar mevcûd efrâdı celb ve itmâm etmiş debboy hâricinde ordu-gâh te'sîs olunarak ta'lîm ve ta'lîmâtla iştiğâl etmişlerdir. Evvelâ inzibât mihver-i lâykında deverân etmemiş ise de bi'l-âhare ba'zı efrâd akşam yoklamasında darb ile tecziye edildiğinden inkıyâd ve inzibât te'mîn olunmuşdur.

Burhâniye Taburu mevki'inde kalmış idi. Efrâdın idâresi ale'l-usûl kontorata rabt olundu.

Fî 28 Mayıs sene [1]328 [19 Haziran 1912] âtîdeki fırka emri taburlara tebliğ olundu.

Birinci Taburun üç bölüğü Burhâniye ile Ayvalık arasında şose üzerinde Derbend Kahveleri mevki'inde üç bölüğü ve bir bölüğü de Kemer İskelesi'yle Akçay İskelesi beynindeki Baltacı Çiftliği'ne ikâme edecektir. İkinci Havran Taburu Küçükkuşu'da ikâme edecektir. Üçüncü Burhâniye Taburu üç bölüğüyle Zeytinli Karyesi'nde bulunacak ve bir bölüğünü Akçay İskelesi'ne gönderecektir. (3a) Mayısın otuzuncu [12 Haziran 1912] günü sabahleyin taburlar mahall-i mürettebelerine hareket edeceklerdir. Muhâbere telefon, telgraf, emir atlısıyla

olacaktır. Taburlar meşâkka gayr-i mütehammil efrâddan onbeşer kişi debboy muhâfızı terk edecektir. Erzâk civâriyet i'tibâriyle kontoratçıdan alınacaktır.

Nakliyât için mekkârî kirâlanmayıp peyderpey ağırlık tabur hayvânâtıyla nakledilecektir. Alay merkezi Edremid Kasabası'dır.

Bu tertîbâtdan başka Ayvalık'dan i'tibâren mintika i'tibâriyle Avcılar İskelesi'ne kadar Kuşlu İskelesi, Armud Ovası, Kabatepe, Şeytanlıkaya Burnu, Gümrük Kulubesi, Akçay, Ilıca mevki'lerinde de biri piyâde diğeri süvârî iki jandarmadan ibâret tarassud postaları ikâme edildi.

Taburlar yevm-i mu'ayyende mahall-i mürettebelerine gitdiler. Esnây-ı râhda efrâd 'umûmiyyetle çanta ve sâ'ir eşyây-ı 'askeriyyelerini kendi taraflarından icâb ettikleri arabalarla naklettikleri gibi kısm-ı a'zamde arabalara râkib olmuşlardı. Yani müctemi'an ve muntazaman kumanda altında sevk edilmemişlerdi. Bununla berâber taburların tûl-i perâkendelikleri netîcesi olarak iki sâ'at kadar imtidâd ediyor idi. Şu hâle sebebiyet veren mes'ele efrâdın itâ'atsizlik ve serkeşliği olmayıp hey'et-i zâbitânın betâ'et ve lâkaydâne hareketiyle berâber kavânîn-i mevzû'aya 'adem-i ri'âyet ve tecrübesizlikleri netîcesi olsa gerektir. 30 Mayıs tebeddülât yoktur.

Fî 31 Mayıs sene [1]328 [13 Haziran 1912] Fırka karargâhı Ezine'ye hareket etdi. Edremid Alayı körfezin muhâfazasına terk olundu. 1 Haziran⁽¹⁾ [14 Haziran 1912]- tebeddülât yoktur.

Fî 2 Haziran sene [1]328 [15 Haziran 1912] Derbend Kahveleri'nden uzakda iki düşman torpidosu görüldüğü ve Küçükkuşu'dan da Midilli ve Yunda arasında müte'addid düşman sefâyini olduğu taburlar tarafından bildirildi.

(3b) Fî 3 Haziran sene [1]328 [16 Haziran 1912] Fırkadan âfideki emir geldi.

Bir tabur, Ilıca İskelesi'yle Kemer İskelesi arasında sâhil kısmının tarassuduna inde'l-icâb âsâyış-i mahallînin muhâfazasına terk etdikden sonra diğeri iki taburunuzla hemen hareketiniz iş'âr olunur.

Fî 6 Haziran sene [1]328 [19 Haziran 1912]'de Burhâniye Taburu Zeytinli'den, Havran Taburu da Küçükkuşu'dan Ezine'ye müteveccihen hareket ve iki gün sonra Ezine'ye muvâsalat etdiler.

1) Metinde 1 Temmuz olarak yazılmıştır.

Birinci Edremid Taburu'ndan bir bölük Kemer İskelesi'ne ve bir bölük Ilıca'ya ve diğer iki bölüğü de Akçay İskelesi'nin gerisinde münâsib mahallere ta'biye edildi.

Bugüne kadar taburlarda şâyân-ı ehemmiyet bir vak'a cereyân etmedi. Efrâdın sıhhati yolunda ve i'âşeleri matlûb derecede idi. Zabt u rabt mihver-i lâyıkinda deverân ettiği gibi ta'lîmler de efrâdın hâl-i hazırlarına nazaran terfîhe müste'id idi. Ma'lûmdur ki, bu efrâd tamamen ma'iyetsiz ve kimsesizdir. Sinnleri hadd-i kemâlde olduğu gibi hemen 'umûmiyyetle müte'ehhil ve kesret â'ile sâhibleri oldukdan başka evvelce de hizmet-i nizâmiyede kat'an bulunmamışlar. Yalnız üçyüzyirmiyedi senesi nihâyetine doğru kırkbeş gün silâh altında bulunmuşlardı. Efrâdın terbiyesi husûsunda alâkadar olanların lâkaydlığı yine görülüyor idi.

Alay dâ'iresini teşkîl eden Edremid ve Burhâniye kazâlarının sunûf-ı muhtelifeye mensûb ma'iyetli Redîf ve İhtiyât efrâdı tamâmen Çanakkal'a'ya ve Gelibolu cihetlerindeki kıta'ât-ı nizâmiye mevcûdlarını tezyîd için ikmâl efrâdı nâmıyla sevk edilmiş ve bi'l-âhare bu iki kazâdan KaraBey, Edremid, Burhâniye, Havran nâmıyla ikibinbeşyüze karîb mevcûdlu dört tabur cem' ve sevk olmasından nâşî bu kazâlarda ticâret durmuş ve mevrû'ât tamâmen tarlalarda kalmış bunları biçecek adam bulunmadığından bir takım kızlar, çocuklar ve kadınlar şiddet-i harâretde kırlarda sefâlet içinde kalmışlardır. (4a) Mahrem ma'iyeti olmayan efrâddan ancak kendi memleketinden âsâyiş-i mahallîyi muhâfaza etmek gibi bir vazîfe talebi câ'iz isede tekâmül varlığını bîkes olarak bırakıp yirmi, otuz sâ'atlik mesâfede Boğaz civârlarına ma'nen ve mâddeten hem kendilerini hemde Hazîne-i Hükûmeti rahnedâr etmiştir. Bu şerhi vermekden maksad ba'demâ ma'iyetsiz efrâddan teşekkül eden kıta'âtın mutlak mevki' ve mahallî muhâfızlıkta istihdâmları muvâfık olabileceğine dâ'ir beyân-ı mütâla'adan ibâretidir. Nitekim bi'l-âhare ba'zı tebeddülât zuhûruyla efrâdın münâvebe sûretiyle memleketlerine terhîslerine mecbûriyet görüldü. Havran Taburu hareketinden iki gün sonra ve Burhâniye Taburu da üç gün sonra Ezine'ye muvâsalat etdiler. Ezine'de debboy civârındaki ordugâha yerleşdiler. Havran Taburu esnây-ı râhda Ayvacık'da terk ettiği ağırlığı ve Edremid'de kalan bâkî cebhânesini bi'l-âhare celb etmiştir.

Burhâniye Taburu ise Zeytinli'de ve tabur merkezinde terk etmiş olduğu eşyâ ve cebhâneyi celb için epeyce müddet uğraştı. Zîrâ sevkîyâtda derece-i nihâyede bir intizâmsızlık var idi.

Efrâdın üzerlerinde yüzyirmi 'aded fişenk bulunuyor idi. Ale'l-umûm Edremid Alayı'na mensûb taburların cebhâneleri [150] sandık idi. (yüzellişer). Teşkilât-ı cedîde mûcibi taburlara mikdâr-ı kâfî zâbit verilmediğinden hem efrâdın terbiyesinde müşkilât çekiliyor ve hem de hidemât-ı dâhiliyye mihver-i lâyıkinda cereyân edemiyor idi. 150, 250 kadar icâbında mevcûda mâlik bir bölük kumanda ve idâresi her hâlde üç zâbitden aşığı bir kadro ile idâre

olunamıyor, binâ'en aleyh bir veyâhud iki zâbiti olan dolgun mevcûdlu bir bölükden matlûb derecede fa'âliyet beklenemez.

(4b) 7 Haziran [1]328 [20 Haziran 1912] Edremid'de kalan Birinci Edremid Taburu'ndan yirmialtı mekkârî celb idilerek nisfiyyet üzere Burhaniye ve Havran taburlarına verilmiştir.

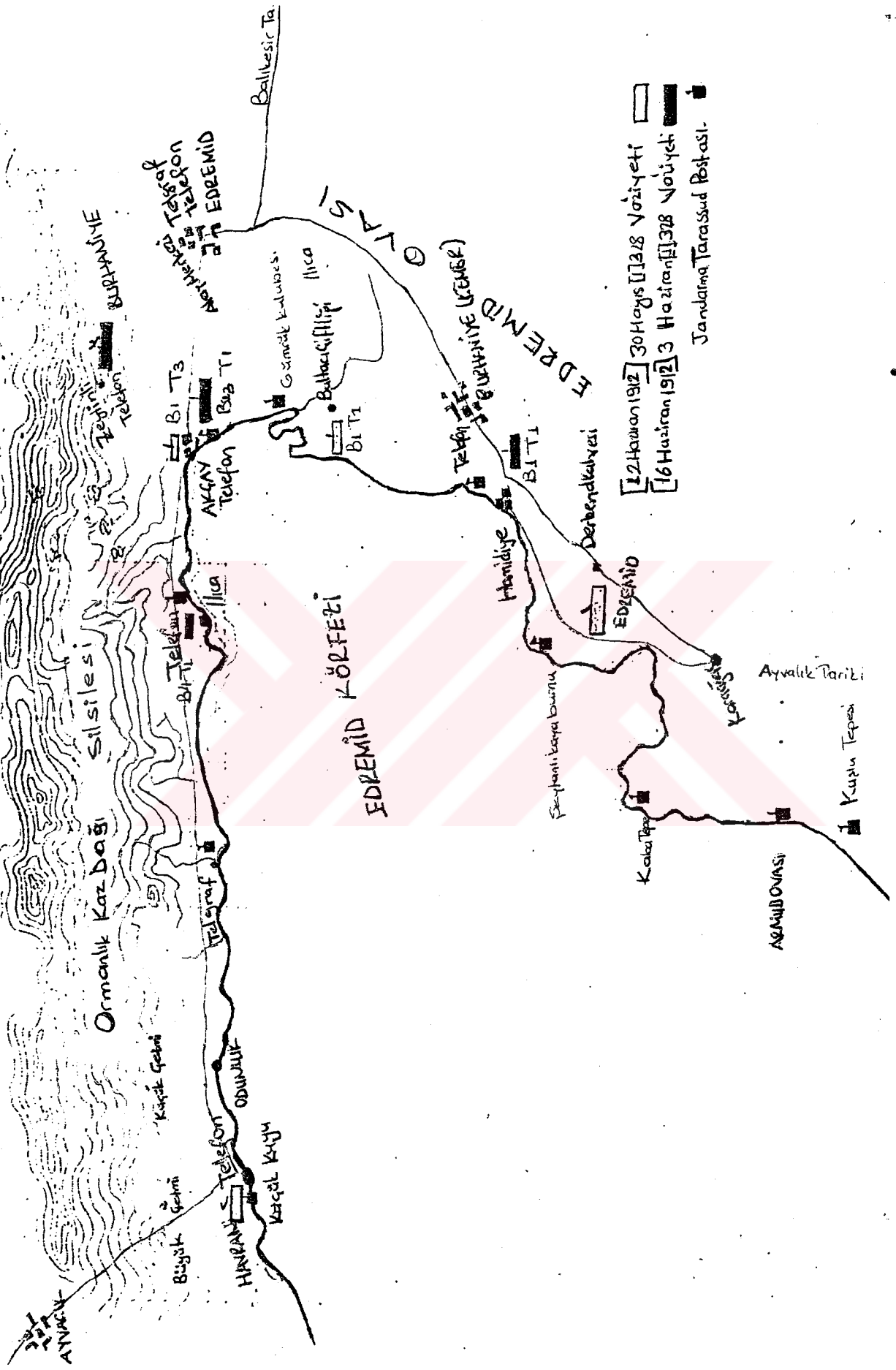
Bu sırada Zâbit Mektebi'nden⁽¹⁾ muhrec üçer çavuş ile Numûne Taburu'ndan muhrec üçer onbaşı mu'allim ta'yînle Havran ve Burhaniye taburlarına verildi. Bunların himmetiyle müddet-i kalîle zarfında oldukça muntazam resm-i geçit ve sâ'ir harekât-ı muntazama ve bâ-husûs avcılıkta efrâd epey bir meleke peydâ etdiler. Lede'l-îcâb îfây-ı vazîfe edebilecek bir hâl kesbettiler. Ezine'de intizâm alay dâhilinde oldukça mükemmel idi. Yalnız Havran Taburu'ndan bir nefer bir hâneye ta'arruz ettiği gibi Burhâniye'den de iki onbaşı Mülâzim Mahmûd Efendi'nin yüzüne matara atarak cerîhadâr etdiler. Bundan başka vukû'ât yoktur.

Fırka nâmına seksen yataklık bir seyyâr hastahâne takımı Ezine'ye geldi. Beher alay için birer askerî tabibi gönderilmiş idi. Seyyâr hastahâne edevâtı ve çadırları ihtiyâten Ezine debboyunda hıfzolunarak hâricde bir mahal icârla muvakkat bir hastahâne küşâd edildi. Ma'a mâ-fih firkanın beşbine müretteb mevcûduna nazaran hastalık olmadığı gibi vefeyât da belki binde bir nisbetinde bile değildir.

Fırka için ihtiyât cebehânesi Çanakkal'a'dan celbolundu. Ba'zı şübhe ve tereddüd üzerine âyâdi-i efrâdda bulunan mu'addel Martin Tüfenkleri ile tecrübe yapılarak tüfenkçiler marifetiyle tüfenkler kâmilen mu'âyene etdirilüb noksânları ikmâl olundu. Ezine'de erzâk için kontoratçı bulmak kâbil olmadığından yalnız et ve etmek müte'ahhide verilerek erzâk-ı sâ'ire Çanakkal'a'dan idâre re'îsi marifetiyle taburlar nâmına mübâya'a edilmiş idi. Levâzımât-ı 'umûmiyye fırkaya mahsûs çadırlar ile ümerâya mahsûs hâlis ketenden oldukça güzel çadırlar göndermiş idi.

(5a-5b)

30 Mayıs [1328] 12 Haziran 1912 [16 Haziran 1912] tarihlerinde İkinci Sınıf Redif Edemid Alayının vaziyet haritasıdır.

[22 Haziran 1912] 30 Mayıs [1328] Vaziyeti
[16 Haziran 1912] 3 Haziran [1328] Vaziyeti

Jandarma Tarassud Postası.

(6a) 8 Haziran [1]328 [21 Haziran 1912] Taburların Edremid'den hîn-i hareketinde firâr eden efrâddan Burhaniye Taburu'na 'â'id otuzyedî nefer beş gün sonra geldiklerinden birer hafta tevkîf edilmişlerdir.

Sarımsaklı Köprüsü'nden Mecidiye'ye giden yol üzerindeki kireç ocağına yol inşâsı için Edremid Alayı taburlarından ellişer ve Bayramiç'den seksen nefer İstihkâm Mülâzimi Seyyid Ali Efendi refâkatine gönderilmiştir.

Fırka dâhilinde alayların numarası 1, Edremid Alayı 2, Ayvacık Alayı 3, Bayramiç Alayı'dır.

9-10-11-12 Haziran [1]328 [22-23-24-25 Haziran 1912] Tebeddülât yoktur.

13 Haziran [1]328 [26 Haziran 1912] Fırka emri.

Boğaz'dan Odunluk İskelesi cenûbuna kadar olan sâhil kısmının muhâfazası müretteb Üçüncü Kolordu'ya mevdu'dur. Bunun için kolordu, sâhile çıkacak düşmanı men', ihrâc ideni de tard edecektir. Bu maksadla fırkamıza Kum Burnu "köy değil" ile Odunluk İskelesi arasındaki muntika tahsîs edilmiştir. Fırkamızın sağ cenâhında Bursa Fırkası bulunmaktadır. "350 tepesi-Mecidiye" hattı bu fırkaya 'â'itdir.

Fırkamız kendisine tahsîs edilen muntıkada yârın sabâhdan i'tibâren ber-vech-i âfî tertîbât ittihâz edecektir.

a- Bayramiç Alayı karârgâhı ve iki taburu ile Geyikli'de ve bir taburu ile Bozköy garbındaki Çamobası'nda ordugâh kuracak ve Kum Burnu ile Geyikli İskelesi'nin bir kilometre cenûbuna kadar olan muntikayı tarassud edecektir. Mecidiye'deki taburun şimdîye⁽¹⁾ kadar tarassud ettiği muntikayı Bursa Fırkası teslim alıncaya kadar mezkûr tabur mahallinde kalacak. Bi'l-âhare Geyikli'ye alay-ı ihtiyâfî olarak celbolunmalıdır.

İstihkâm müfrezesi dünkü emr-i yevmî mücebince yol inşâ'atına devâm edecektir.

(6b) b- Ayvacık Alayı karârgâhı ile bir tabura ve kendisine ilhâk edilen mitralyöz bölüğü Berğos'da diğer taburu Odunluk İskelesi şarkındaki sırtlar gerisinde ordugâh kuracak ve Geyikli İskelesi'nin bir kilometre cenûbunda Odunluk İskelesi "dâhil" ne kadar olan muntikayı tarassud edecektir.

1) Metinde " "şeklindedir.

Alaylar kendi mıntıkları dâhilinde iskele ve limanları cephe ve yan ateşlerine alacak vechile sâhile hâkim sırt ve mahallerde tahkîmât yapacaklardır.

Düşmânın ihrâca teşebbüsü hâlinde ateşle mümânâ'at edecekler düşman ihrâcâtına muvaffak olduğu takdirde derhâl üzerine ta'arruz ile denize atacaktadırlar.

Alaylar emredilen tertîbâtı aldıktan sonra tertîbâtı bir kroki ile fırkaya bildireceklerdir.

Süvârî takımı Odunluk İskelesi ile Kösederesi arasındaki keşf ve tarassuda devâm edeceklerdir. Topçu şimdilik karârgâhda kalacak ve yalnız bir bataryasını Bayramiç Alayı'na gönderecektir. Bu batarya Beşike Limanı ile Odunluk İskelesi'ni ve mümkün ise Küçük Beşike Limanı'nın cenûb kısmını ateş altına alabilecek olan Geyikli kurbundaki sırtlar ile Çamobası garbındaki inplasmanlar yapacaktır. Bu husûsun te'mîni için tabur kumandanı bir keşif yapacaktır. Ve netîce-i keşfi fırkaya bildirecektir.

Kıta'ât ordugâhlarını ve tahkîmâtı denizden görülmeyecek vechle te'sîs ve icrâ edeceklerdir. Fırka karârgâhı ve Edremid Alayı fırka-yı ihtiyâfî olarak Ezine'de kalacaktır. Bu sıralarda Dördüncü Alay İkinci Tabur Tahrâ Topçusu Kolağası Niyazi Bey kumandasında Ezine'ye geldi. Bilâhare bir bataryasını Geyikli Karyesi'ne gönderdi.

(7a) Techîzât, ta'âm için şekl-i ma'lûmdaki kazganlar ile bakraç ve kazgan isti'mâl edilüb müceddeden gönderilmiş ve bakırdan i'mâl etdirilmişdir. Çadır pamuk bezinden ve eski usûlde idi. Yalnız ümerâya mahsûs yine eski usûlde lâkin a'lâ keten bezinden direği geçme iki parça etekleri bir metre yüksekliğinde ve tepe tarafında ve beheri ikişer gözlü üç menfez ve kapusu istikâmetinde açulur kapanur bir penceresi olub zarîf ise de yağmura mukâvemet edemiyor idi (nev îcâd). Mataralar tamâmen tenekeden ve kısmen aleminyumdan üzeri hâkî şayak kaplanmış ve sarı meşinden parça ve tokaları var idi ve beyzî şeklinde idi.

Çanta yeşile karîb keten bezinden isti'mâle sâlih olub edevâtı sarı meşin ve sarı dökmeden ibâretidir ve güzeldir.

Kazma, kürek, balta eski usûlde olub portatif edevât-ı hafriyye fırkamıza verilmemiş idi. Mevcûd edevât-ı hafriyye sehîlü'n-nakl olmadığından mekkârî ile nakl olunuyor idi.

Palaskalar eski usûlde siyâh meşinden iki veyâhûd üç kütüklü olub bunun belde taşınmasında müşkülât görüldüğünden ve hakikat da öyle olduğundan birçok efrâd kendileri hâricden süslü ma'hûd tûlânî fişenlikleri alıyor idiler. Gelen emirde efrâd-ı redîfeye kat'iyyen hâkî fes verilmeyib kırmızı fes verilmesi emrolunmuş idi. Binâ'en aleyh ba'zı efrâd kesesinden hâkî fes alıp giymekte ve muhill-i intizâm olan şu yeknesâksızlık men' olunamıyordu.

Kaput boz renginde ve ayrıca başlığı (kabalak) var idi.

(7b) Elbise Ceket-pantolondan ibâret ve hâkî renkte olduğu gibi dolaklar da boz renkte idi.

Ayakkabıları önden bağlanmak üzere yapılmış ma'lûm postal kundura ise de dayanıklı değildi. Beylik ve minder gılaflı bildiğimiz şekil ve renkte idi. Yukarıdan beri ta'dât ettiğimiz tekmi'l bu eşyâ bir sene zarfında Dersa'âdet'den gönderilmiş ve mücedded olarak gelmiş idi. Bundan mâ'adâ beher tabura sekiz su fıçısıyla mücedded olarak yüzellişer 'aded mekkârî se-meri mübâya'a edilmiş idi. Hâsılı techizât pek güzel ve mücedded ise de ma'a't-te'essüf gerek efrâd ve gerekse salâhiyetdâr olanlar bakmadığından cüz'î zamân zarfında bu eşyâ fersûdeleş-mekde ve daha doğrusu eşyây-ı 'askeriyesi nefere yakıştırılmış bir 'asker görmek mümkün değil idi. Hristiyân efrâd elbiselerini üzerlerine daha güzel yakıştırıyor ve 'askercesine bir inti-zâm veriyor idi.

Taburlarda teskere olmadığı gibi hastalara 'â'id eşyâda (pansuman, sargı bezi ve sâ'ir) verilmemiş idi. Sonradan fırka nâmına beheri ellibeşer yataklık iki hastahâne çadırı ile mal-zeme-i sâ'ire geldi.

Efrâda 'umûmiyle beyaz renkte oldukça güzel ve dayanıklı çadırlar verilmiş idi. Hasılı verilen eşyâ ve sâ'irenin hüsn-i muhâfazasına ve temâdî-i isti'mâli için lâzım vâsitaya mürâca'at edilmediği te'essüfle görülüyor idi.

Bu bâbda gerek evâmir-i yevmiyye ve gerek şifâhî emirlerin te'siri mahdûd kalıyor idi.

(8a) Tüfenklerse bizim fırkaya evvelce verilen mu'addel küçük çaplı mavzer tüfenk-leri İzmir'e gönderilerek yerine mu'addel küçük çaplı (mavzer çapında) Martini Hanri Tüfengi verilmiş idi. Bu tüfenkler Tophâne'de ta'dîl edilmiştir. Aynı mavzerdir. Yalnız tek fişenk atar, nişângâhı ikibin metreye taksîm edilmiş ve kurşunlar sivridir. Eski kasatura veyâ süngüler bilâ ta'dîl bunlara takılır, nişângâhlar mübeddeldir. Mekanizması tıpkı martin gibidir. Yalnız eski martin namluları çıkarılıp Avrupa'dan celb olunan 7,65 çapındaki namlular kundağa rabt edil-miştir.

Namlu kundakları tebdîl edilmiş ise de dipçikleri hâl-i sâbıkında bırakılmıştır. Rivâyete nazaran bir martinin masârif-ı tebdile ve ta'dilesi yarım liraya mâloluyormuş. Bu tü-fenklerin mavzer gibi ayn-ı hâssâyâ mâlik olduğu tecrübeten sâbit ise de yalnız serî' ateşli ol-mayıp, tek ateşlidir.

Taburlara işâret tabancaları da verilmiş ise de hiç bir şeye bakmak şânından olmayan selâhiyetdârân onları da berâber almağı unutmşlardır.

13 Haziran [1]328 [26 Haziran 1912]- Efrâdın ta'lim ve terbiyesi için Kolordu'dan iki haftalık program gönderilmiştir.

Efrâda endâht-ı mesâ'î gösterildikten sonra endâht icrâsı emrolunmuştur. Tahkîm işlerine nezâret etmek üzere İstihkâm Miralay Salih Bey me'mûr edilmiş ise de gelmemiştir.

(8b) 14 Haziran, 23 Haziran [1]328 [27 Haziran-6 Temmuz 1912] Ahvâlde bir gûnâ tebeddül olmayıp Ezine'de taburlar ta'lim ve ta'limâtla imrâr-ı evkât etmişlerdir.

24 Haziran [1]328 [7 Temmuz 1912]- Fırka Emri,

Mevsim-i hasâd hasebiyle mevrû'âtın ortada kalması gerek efrâd-ı 'askeriyenin, gerekse hazîne-i hükûmetin mutazarrır olmasını intâc etdiğinden efrâd-ı 'askeriyeye hasâd mevsimi için yirmişer gün izin i'tâsı takarrür etmiştir. Ancak hâl-i harb dolaysıyla memleketin ve firkaya tahsîs olunan mıntıkanın emr-i tarassud ve müdâfa'ası da ihmâl edilemeyeceğinden işbu me'zûniyetin münâvebeten bervech-i âfî üzere icrâ edilmesi lâzımdır.

Edremid Fırkası'nın Bayramiç Alayı'yla Birinci Ayvacık Taburu üç aydan beri silâh altında bulunduğundan bu dört taburun eşyâ ve mekkârî ve çadırlar muhâfazası ve inde'l-îcâb 'askerin vaktinden evvel toplanması hâlinde esâsı teşkil etmek üzere birer bölük râddesinde bir kısmı kalacaktır.

Ayvacık İkinci Tabur'un 'inde'l-lüzûm toplanması serî' olabileceğinden bu taburdan da ikiyüz neferin kalması maksadı te'mîn eder. Taburların eşyâ ve eslihasını muhâfazaya me'mûr edilecek efrâd-ı 'askeriyenin intihâbında gözedilecek nokta-i esâsiye kalacakların erbâb-ı zirâ'atden olmaması veyâhud zeytincilik, palamutçuluk veyâ tahtacılık ile meşgûl olub 'icâleten me'zûniyet istihsâline muhtâc olmayanlardan intihâb olunması muktezîdir. Zâbitânın ve 'ale'l-husûs tabur kumandanlarının bu bâbda bir vakt-i mahsûsa ibrâz etmesi hâssaten müstelzemdir.

Edremid Alayı henüz bir ay evvel taht-ı silâha celb olunmuş ve efrâd-ı mürettebesi 'ale'l-ekser zeytincilik ile meşgûl ve 'inde'l-îcâb bunların firkaya tahsîs olunan mıntıka-i müdâfa'ada toplanmaları müşkil olduğundan yalnız zirâ'atle iştigâl eden efrâda mahsûs olmak (9a) üzere alayın yalnız bir sülüsüne izin i'tâsı tensîb edilmiş ve işbu usûl muvaâfik-ı⁽¹⁾ nefsü'l-emr

1) Metinde " " şeklindedir.

ve hakkâniyet görülmüştür. Efrâdın terhîsi için alaylar ber-vech-i âtî tertîbâtı ittihâz edeceklerdir.

Bayramiç Alayı'nın Birinci ve İkinci taburları çadır ve eşyâlarını derhal Ezine'ye nakl edecekler ve müddet-i me'zûniyyetin hitâmında veyâ verilecek ilk emir veyâhud düşmânın tecâvüzüne dâ'ir alacakları ilk haberde derhal Ezine'ye tecemmu' edeceklerdir.

Alayın Üçüncü Taburu bütün eşyâsını Geyikli'de bırakacak ve 'inde'l-lüzûm şimdi bulunduğu mahalde tecemmu' edecektir.

Ayvacık Alayı bütün eşyâ ve eslihasını İkinci Tabur'un şimdi bulunduğu ordugâhda bulunduracak ve lüzûmu hâlinde alay orada tecemmu' edecektir.

Edremid Alayı derhal Geyikli'ye gidecek ve İkinci Taburu'yla ve Bayramiç Alayı'nın Üçüncü Taburu'yla de Ayvacık Alayı muntikasının tarassud mahallerini teslîm alacak ve fakat tarassud kuvvetlerini imkân nisbetinde tenfîz edecektir. Tâ ki 'askerin kuvvâ-i mâ'nevîyesini muhâfaza etmek mümkün olsun.

Bayramiç, Ayvacık alaylarının zâbitânından nisfî eşyâ ve eslihanın bulunduğu merkezde kalacak ve nisf-ı diğerleri taburlarına gidebilecekler ve işbu husûs münâvebe ile icrâ edilecektir. Edremid Alayı'nın her taburundan birer zâbit terhîs edilecek efrâdı sevk etmek üzere me'mûr edilecektir.

Müddet-i me'zûniyyet yirmi gün ise de kıta'ât kumandanları eşyânın muhâfızı olarak kalacak rub'-mikdârının da terhîsi te'mîn için lüzûmuna göre ba'zı efrâdın müddet-i terhîsi tenzîl edebilecekleri gibi kalacakların da hakk-ı me'zûniyyeti dâ'imâ mahfûz kalacaktır.

Kıta'ât kumandanları efrâdın müddet-i me'zûniyyet hitâmında ve düşmânın tecâvüzünü haber aldıkları anda gece gündüz demeyerek derhal kıt'alarına iltihâk etmeleri için icâb eden telkînâtda bulunacaklardır.

(9b) Efrâd-ı 'askeriye elbise ve palaskalardan mâ'adâ bütün eşyâ ve techizâtını karâr-gâhlarında bırakacaklardır. Efrâd⁽¹⁾ kısa yoldan köylerine gönderilecektir.

Müddet-i me'zûniyyet hitâmında veyâ ondan evvel verilecek emirle düşmânın tecâvüzü hâlinde hemen ve en az zamanda taburlarına iltihâk etmeyen efrâd muhâbere esnâsında firâr etmiş gibi cezâ göreceklerdir. Zâbitân muhârebeden kaçanlar hakkında cezâ kânûnnâmesindeki mâddeyi anlatacaklardır.

1) Metinde " ع.ز.ا " şeklindedir.

-Alay Emri-

İkinci Tabur yarın sabahleyin kable'z-zevâl sâ'at dörtde malzeme-i seferiyyeleri üzerlerinde olduğu hâlde muntazaman ve müctemi'an hareketle Geyikli'nin ğarbında mestûr ve şerâ'it-i lâzimeyi hâvî bir mahalde ordugâhını te'sîs edecektir. Bir bölüğünü Çamobası'na gönderecektir.

Üçüncü Tabur yarın sabahleyin kable'z-zevâl sâ'at dört buçukda malzeme-i seferiyyeleri üzerlerinde olduğu hâlde muntazaman ve müctemi'an hareketle cenûb-ı ğarbî cihetlerinde mestûr ve şerâ'it-i lâzimeyi hâvî bir mahalde ordugâhını te'sîs edecektir. Bir bölüğü Odunluk İskelesi'nin gerisinde tahkîm edilen mevâki'ye yerleşdirilecektir.

Taburlar bir günlük erzâkını bugünden tedârik edecek ve kable'z-zevâl sâ'at ikide yalnız çadırlarıyla berâber ordugâh ittihâz edilecek mahallere gönderecektir. Ahmâl ve eskâl peyderpey celb olunacaktır.

Üçde bir nisbetinde taburlardan muvakkaten terhîsi bâlâdaki emri 'umûmîde bildirilen efrâd mevâzi'-i cedîde ahz olunduktan sonra terhîs olunacaktır.

Alay tabâbetine ta'yîn olunan Kolağası Ömer Efendi'ye Üçüncü Taburdan iki mekkârî verilecektir. Alay erkânı için İkinci Tabur'dan üç mekkârî gönderilecektir.

(10a) Ayvacık Alayı'na mensûb taburlar ile Ezine Taburu'nda birçok efrâdın berâberinde merkebler varidi. Esnây-ı râhda eşyâlarını ve hattâ tüfenklerini bile yükletiyor idiler. Bundan başka taburlarda kahvecilik, üzüm ve karpuz sergileri de varidi. Şu hâller kıta'âtın şekl-i intizâmının derecesini gösterir. Bu intizâmsızlık salâhiyetdârânın müsâmahasından neş'et etmiştir. Demekki İran'ın ma'hûd ordusuyla arada bir fark kalmıyor.

25 Haziran [1]328 [8 Temmuz 1912] sabah sâ'at onda evvelâ Burhâniye ve sonra Havran taburları hareketle üç sâ'at sonra Geyikli'ye muvâsalat ve Çadırılı Ordugâh te'sîs ettiler. Ordugâhda Ezine Taburu'yla iki bölük cebel topçusu ve yarım bölük de İstihkâm mevcûd idi.

26 Haziran [1]328 [9 Temmuz 1912]- Geyikli İskelesi'nin sağ tarafındaki tarassud mevki'leri ikinci ve sol tarafındaki tarassud mevki'leri Üçüncü Tabur'un birer bölüğü tarafından işğâl olundu.

Aynı zamanda Bayramiç Alayı'nın İkinci Taburu Ezine'ye ve Ayvacık Alayı da Berğos'a hareket etti.

27, 28, 29, 30 Haziran [1|328 [10, 11, 12, 13 Temmuz 1912] ahvâlde tebeddülât yoktur.

(10b) 1, 2, 3, 4 Temmuz [1|328 [14, 15, 16, 17 Temmuz 1912] ahvâlde tebeddülât yoktur.

5 Temmuz [1|328 [18 Temmuz 1912] Bu gece nısfü'l-leylde düşman torpido filosu Boğaz'a hücum etti. Tafsîlât aşağıya derc olunmuştur.

(11a), [11b)⁽¹⁾ [Mükerrer] Truva Harâbesi - Eski İstanbul - Dalyân Burnu'ndaki Tuzla etrâfında cesîm sur enkâzı ve bir metre kutrunda ve yirmi metre tûlunda siyâh taştan direkler ve Tuzla denilen mahallin altı a'lâ mermer ile tefrîş edilmiş bir havuz olduğu ve sâhilde rıhtım boyu havza bir mecrâ bulunduğu görüldü. Harâbenin hey'et-i 'umûmiyesi mevcûd enkâza nazaran hemen onbeş kilometre kadardır. Burada yüzlerle iki metre tûlunda direklere tesâdüf olunur. Harâbe orta yerinde gâyet cesîm taşlardan yapılmış ve el-yevm yıkılmamış bir büyük manastır kemerli ebniye mevcûd olup diğer bir medrese-vârî hücrelere münkasem bir ebniyenin de duvâr ve kemerleri mevcûddur. Bu ebniyenin kapusunun yirmi metre irtifâ'ı ve on metre kadar 'arzı olub yalnız kemer taşları mevcûddur ki akla hayret verir. Buradan sâhile kadar tahte'z-zemîn bir yol olduğu anlatılır. Mevcûd harâbelerin bir kısmı harçlı moloz taşından ve diğer kısmı da harcsız gâyet cesîm taşlarla inşâ edilmiştir. Bunlar da nazar-ı dikkati celb edecek sûrette sanâyi'-i mi'mâriyyeye tasaddî olunur. Harâbenin hâl-i hâzırına nazaran burada muntazam bir hafriyât yapılmadığı anlaşılıyor. Büyük bir masrafla hafriyât icrâ edilirse pek çok âsâr elde edilir. Hattâ havuz denilen tuzlanın kenarında beyâz mermerden gâyet san'atkârâne hâk edilmiş başsız bir kız heykeli mevcûd olub boyundan⁽²⁾ ikiye kırmışlardır.

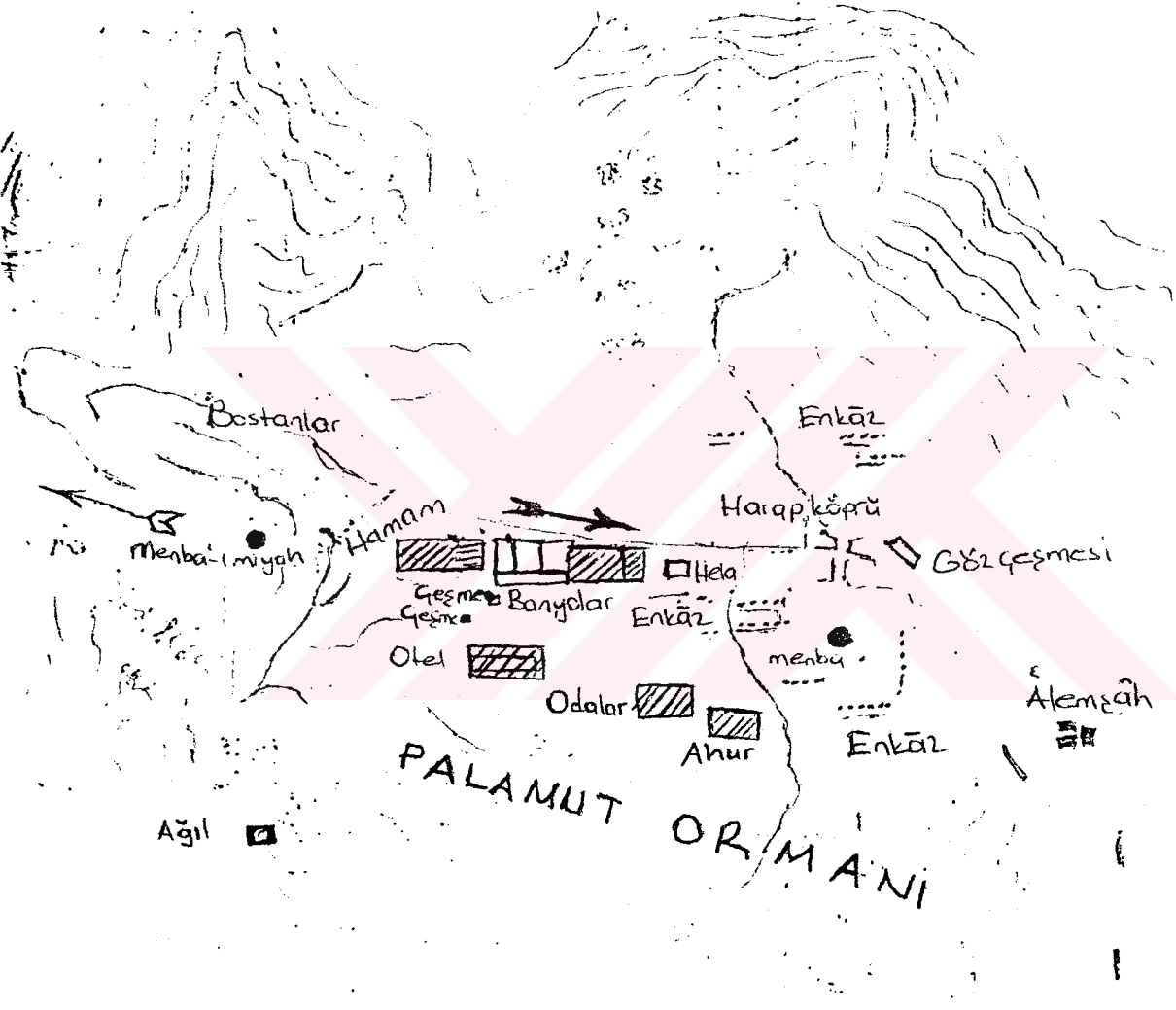
(12a) [Mükerrer] (Truva) Eski İstanbul harâbesinin gerisinde kâ'in Ilıca mevki'inin harfatası. Truva mîlâddan [1250] sene evvel Yunanlılar tarafından tahrîb edilmiştir.

1) Bu sayfa iki tanedir. Truva harabeleri hakkında bilgi vermek amacıyla hazırlanmış olduğu sanılmaktadır.

2) Metinde " رينيد " şeklindedir.

(Truva) Eski İstanbul harabeleri gerisinde kâin İlica mevkiinin haritasıdır.

Truva miladdan [1250] sene evvel Yunaniler tarafından tahrib edilmiş.

Eski İstanbul harabeleri buradadır. 14 Temmuz [1]328 [27 Temmuz 1912]

Kablicanın suyu tuzlu ve derece-i hararet santigrad altmışbeştir. Gayet berraktır. İçinde hanz-ı hadid olduğu ve ceryan ettiği mahallerde kırmızılık bıraktığı görülüyor. Romatizmaya nâfi' olduğu rivâyet ediliyor.

Eski İstanbul Harabeleri buralardadır. 14 Temmuz [1]328 [27 Temmuz 1912] Kaplıcanın suyu tuzlu ve derece-i harâret santigrad altmışbeşdir. Gâyet berrâkdir, içinde hamz-ı hadîd olduğu ve cereyân ettiği mahallerde kırmızılık bıraktığı görülür. Romatizmaya nâfi' olduğu rivâyet edilir.

(12b) 6 Temmuz [1]328 [19 Temmuz 1912] Gece Boğaz'a vukû' bulan hücum hakkında sıhate karîb malûmât:

Gece sâ'at beşde sekiz torpidodan mürekkeb bir filo Kumkal'a'dan geçerek Kepez ve Soğanlıdere istikâmetine kadar gelmiş ve istihkâmâtdan âteş edilmiştir. Esnây-ı ric'atde Climene, Spica, Kalipso nâmında üç torpidonun gark olduğu ele geçen şapka, cankurtaran simidi ve varilden ve bi'l-âhare bulunan bir kumaşdan anlaşmıştır. Hücumun sıhhati İtalyanların ihtilâfiyle sâbit ise de zâyi'âtı, İtalyanlar inkâr ediyorlar ve biz de bâlâdaki alâ'im üzerine zâyi'âta hükmediyoruz. Lâkin hâlâ sefâ'ının mağrûkiyeti hakkında kanâ'at-i vicdâniye hâsıl olamıyor. İtalyanların i'lâmında hücum eden filo Spica, Centauro, Astore, Climene, ve Pereseo⁽¹⁾ torpidolarından ibâret olup kumandan Milonun⁽²⁾ idâresinde imiş. Yirmibir mil sür'atle Boğaz'a dühül etmişler. El-yevm dalgıçlar ma'rifetiyle Boğaz'da taharriyât icrâ edilmektedir.

Mu'ahharen altı torpido hasarzedede olarak Stampalya Adaları'na⁽³⁾ götürüldüğü anlaşmıştır.

Boğaz'ın mahallinde ve gerekse içerisinde birçok projökterler mevcûd iken beş ilâ sekiz torpidonun kendisini göstermeksizin tâ Kepez'e - Soğanlı'ya kadar gitmesi ve sonra görülmesi ve hîn-i firârında dahî Kumkal'a ve Seddü'l-bahir istihkâmâtının bunlara bir top atmağa bile muvaffak olamamaları ahvâl-i garîbedendir. Mesmû'âta nazaran Boğaz'ın medhalinde lede'l-icâb elektirikle işti'âl edebilir, torpil hattı da te'sîs edilmemiş. Şu hâlden çıkan netîce şu olabilir. [Boğaz kâbil-i mürûrdur]. İşte bu mes'ele şu kâ'ideyi Avrupa nazarına ma'a't-te'essiif koydu.

1) Hamdi Ertuna, a.g.e., s. 402. Bu gemiler metinde

” به سه تدریقه و نارا ستور و ستور و سیکا ”

şeklindedir.

2) Metinde ” میل ” şeklindedir.

3) Metinde ” استرالیان ” şeklindedir.

(13a) 6 Temmuz [1]328 [19 Temmuz 1912] gece sâ'at beşde Çanakkal'a'sından ve derinden top sadâları işidildi. Derhâl telefonla fırkaya ma'lûmât verildi. Alınan emr-i cevâbîde taburların sâhildeki mıntikalara taksîmi bildiriliyor idi.

Sâ'at altıda Burhâniye Redîf Taburu 360 mevcûdundan ancak 250 neferi sevk edebildi. Bu kuvvetden 25 neferi Dalyan Tepesi'ne bir bölüğünü Beylik Mağara gerisine ve bir takımın da Han Tepe gerisine ta'biye etdikden sonra kısm-ı mütebâkisiyle Han Tepe gerisinde ve orman içinde mevzî' aldı.

Havran Taburu 320 mevcûdundan ancak 290 nefer sevk edebildi. Bu taburda bir takım Kum Burnu'na ve bir bölüğüde Çamoba Karyesi'ne gönderildiğinde bâkî kuvvetiyle harâb köprüünün sağ tarafında orman kenârında ahz-ı mevki' etdi.

Ezine Taburu 216 mevcûdundan tahmînen 125 efrâdla Geyikli İskelesi gerisindeki Palamutluk Ormanı'na ihtiyât olarak bırakıldı. Toplar atılmağa başladığı ve herkes işitdiği hâlde ordugâhda ne ihbârât ve ne ihzârât gibi hiç bir ahvâl vukû'a gelmedi. Top sadâlarını en evvel altı pâre ile Çamoba'da bulunan Mülâzim Subhi Efendi haber verdi. Onu müte'âkib Beylik Mağara'daki bölükden de telefonla aynı ma'lûmât alındı. Tulû'-ı şems ile berâber sath-ı deryâda düşman sefâ'inine dâ'ir hiç bir emâreye destres olunamadı. Temmuz altıda Kolordudan fırkaya gelen emirde onbeş parça düşman sefînesinin İmroz Adası açıklarında olduğu bildiriliyor idi. Sabah sâ'at ikide sâhil tarassuduna mahsûs müfrezeler terk edildikden sonra kıta'ât ordugâhlarına 'avdet etdirildi. Mevcûd iki batarya serî' âteşli cebel topu ile ilk emirde hemen hareket etmek üzere ihzâr edilmiş ve istihkâm bölüğü topçulara muhafız bırakıldı. (13b) taburlar ta'yîn olundukları mevâki'e perîşân ve gayr-i muntazam hemen kumandanadan mahrûm denecek bir hâlde dağınık olarak hareket ediyor idiler. Gece hareket esnâsında evvelce vukû' bulan mürâca'ât-ı mükerrereye rağmen üç süvârî nefer-i fırkadan gönderildiği gibi karye derûnundaki telefon merkezi de tesrî'-i mu'âmele için ordugâh derûnuna nakl edildi.

Topların atılması esbâbına gelince, gece sâ'at beş râddelerinde altı 'aded düşman torpidosu gûyâ Kumkal'a ve Seddü'l-bahir arasından geçerek (Kepez) Burnu'na doğru Soğanlıdere istikâmetinde görülmüş. Bunlardan biri deniz lağımına çarpmak sûretiyle diğeri de sâhilde seyyâr bataryalardan atılan yirmidokuz 'aded dânenin te'sîriyle ğark olduğu diğeri bir üçüncüsü de batdığı ve firâr eden üç torpidodan ikisinin de bi'l-âhare ğarkı muhtemel idiği Kepez'deki topçu yüzbaşının ihbârât-ı mücerredesinde kalmış ve bu kadar projektör ve sâ'ireye rağmen düşman gemilerinin Boğaz'ın medhalinden nasıl geçtiği anlaşılamadığı gibi ğark olduğu iddî'â edilen üç 'aded sefîneye â'id deniz üzerinde hiç bir izle emâre ve beyyine zuhûr etmemiştir.

Bu akşam cereyân eden ahvâl nazar-i mütâla'aya alınırsa mevcûd efrâdın kuvve-i mâddiye ve ma'neviyesi sâhile çıkmak isteyen bir düşmanın tenkiline müsâ'ide olmadığı anlaşılır. Kum Burnu'ndan Dalyan Burnu'na kadar dokuz kilometre imtidâdında bulunan sevâhlin muhâfazası bâlâdaki kuvvete terk edilmiş ve muntika ihtiyâtsiz olarak her taraftan zayıf bırakılmışdır. Binâ'en aleyh muntika-i sâhiliyyeyi işgâl eden kıta'ât telefon ve atlı piyâde efrâdı vâsıtasıyla irtibâtlarını te'sîs etmişlerdir.

Mekkârî ve sâ'ir müteferrik hidemâtda çok efrâd istihdâm edildiğinden taburlar mevcûdlarına nazaran az mikdârda müsellağ efrâd sevkede bilmişlerdir.

(14a) Temmuz 7 [20 Temmuz 1912] sabahleyin sâ'at yedide Kum Burnu'nda İmroz Adası taraflarında projektör ziyâsı olduğu ve Dalyan Burnu'ndan da yedi parça düşman seffînesi görüldüğü nöbetçiler tarafından ihbâr olunmuş ise de te'eyyüd etmediğinden şâyân-ı i'timâd değildir. Evvelce Ayvacık, Bayramiç alaylarının beş taburu mevcûdu zirâ'at işlerini tesviye etmek üzere dörtde üç ve Edremid Alayı'na mensûb üç tabur mevcûdunun üçde biri yirmişer gün me'zûniyyetle hânelerine bırakılmış idi. Bugün fırkadan gelen emirde bu me'zûn efrâdın hemen celb ve cem'î emir buyrulmuşdur. Düşmanın Boğaz'a hücumu melhûz imiş. Dün sabahki hareket esnâsında Kum Burnu'ndaki piyâde hendeklerine 'askerin hîn-i ikâmesinde efrâd, bizi top ağzına veriyorsunuz gibi ifâdelerle girmekten imtinâ' gösterdikleri gibi firâran Kum Kal'a'ya gidip gelen bir nefer de "Edremid cihetlerine düşman 'asker çıkarmış" gibi hilâf-ı hakikât havâdis işâ'a etmiş ve taburunca tecziye olunmuşdur.

7/8 Temmuz [1]328 [20/21 Temmuz 1912] gece sâ'at üçde Ezine'de cevvi-i havâda düşmana â'id bir balon veyâhûd tayyâre görüldüğü fırkadan bildiriliyor idi. Galat-ı rü'yet olsa gerekdir. Düşmanın Bahr-ı sefid'de üssü'l-hareke ittihâz ettiği Rodos ve Astropalya adalarıyla Ezine beynindeki mesâfe nazar-ı mütâla'aya alınır ise pek de sahîh olduğuna i'timâd edilemez. Dünkü gün bir süvârî müfrezesinin berây-ı istikşâf fırkadan Dalyan Burnu'na gönderildiği istihbâr kılındı.

Bugün Han Tepesi'nin cenûbunda ve sâhildeki sırtın ucunda makineli tüfenkler için bir tüfenk mevki'i yapılmışdır.

9 Temmuz [1]328 [22 Temmuz 1912] Alayımıza ilhâk edilen Ezine Taburu'nun dörtde üç rub'u evvelce me'zûnen hânelerine bırakılmış idi. Bu me'zûn efrâddan cum'a sabahından bugüne kadar 494 nefer taburlarına iltihâk etdiler.

(14b) 9 Temmuz [1]328 [22 Temmuz 1912] Kolordu'nun âtîdeki nizâm-ı harbî vü-rûd etdi.

Nizâm-ı harb

Müretteb Üçüncü Kolordu.

Kumandan vekîli Mirlivâ Kenan Paşa

Erkân-ı Harb Re'îsi Miralây Ziya Bey

Erkân-ı Harb Zâbiti Yüzbaşı Galib Bey.

Bursa Fırkası

Edremid Fırkası ma'a 2 redif

Çanakka'la Fırkası ma'a 2 Redif

Kumandan Mirlivâ
Cemal Paşa

Kumandan Mirlivâ
Tevfik Paşa

Kumandan Mirlivâ
Cemil Paşa

Erkân-ı Harb Re'îsi
Kâymakâm Fevzi Bey

Erkân-ı Harb Re'îsi Kolağası
Rıza Bey

Erkân-ı Harb Re'îsi Yüzbaşı
Mustafa Kamil Efendi

Bursa Alay Kâymakâmı
İsmail Bey

Edremid Alay Kâymakâmı
Şem'î Bey

Kal'a Alayı Kâymakâmı
Hakkı Bey

Bursa Çekirge Gemlik Atranos

Havran Burhâniye

Kal'a Lapseki

Bandırma Alay Kâymakâmı
Şükrü Bey

Ayvacık Alay Kâymakâmı
Fikri Bey

Pazar Alay Kâymakâmı Şerif
Bey

Bandırma Mihaliç Gönen

1 2 Makinalı
Ayvacık Ayvacık Tüfenk
%

Pazar Biga KaraBey

Kirmastı Alay Kâymakâmı
Mehmed Bey

Bayramiç Alay Kâymakâmı
Haydar Bey

Biga Alay Kâymakâmı Şükrü
Bey

Kirmastı Kepsut Balıkesir

1 2
Bayramic Bayramic Ezine

1 Biga 2 Biga Kara
Biga

10 bölük süvârî bir takım

1 tabur 1 bölük Sahrâ
Binbaşı Osman Bey

ΨΨΨ

2 tabur 4 bölükden istihkâm
müfrezesi

Bölük süvârî 1 takım

2 tabur 3 bölük ... 4 tabur 2 bölük ...

Ψ

Ψ

2 tabur 3 bölük istihkâm
müfrezesi

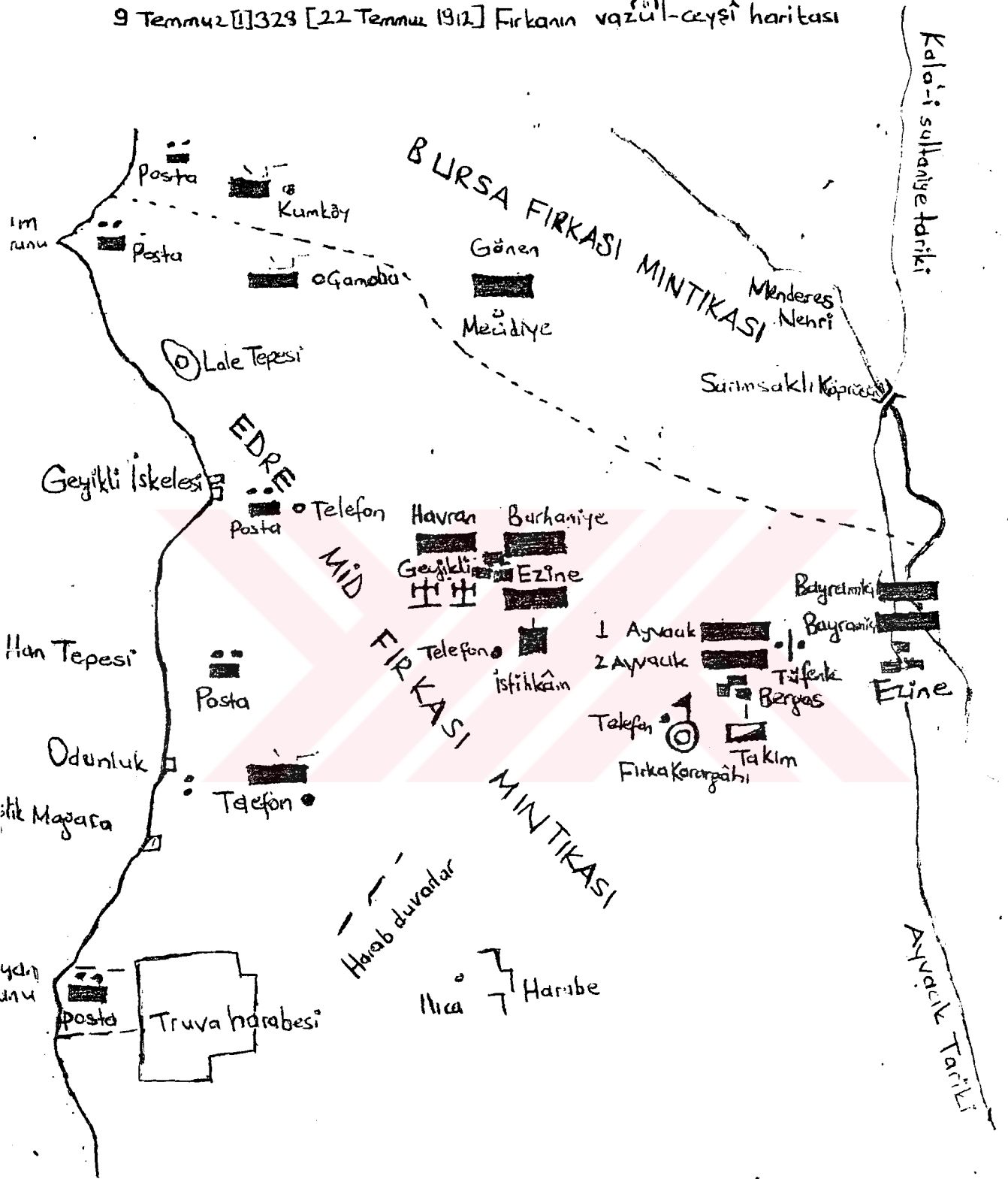
4 bölük 2 tabur sahra topçu

ΨΨΨ Kolağası Senâ'î Bey

Telgraf Takım Me'mûru Mülâzım Nazmi Efendi

9 Temmuz [1]328 [22 Temmuz 1912] Fırkanın vaz'ül-ceyşî haritası

Sahili tarassuda me'mur olan Geyikli müretteb kuvveti vaz'iyeti emniyet tertibatını tamamıyla ifâya müsaid bir vaz'iyette bulunmadığından sahil kısmında tādilât-ı mukteziye icrası derdestdir.

Sâhili tarassuda me'mûr olan Geyikli müretteb kuvveti vaz'iyeti emniyet tertîbâtını tamâmiyle ifâya müsâ'id bir vaz'iyette bulunmadığından sâhil kısmında ta'dilât-ı muktaziye icrâsı derdestdir.

(15b) 9 Temmuz [1]328 [22 Temmuz 1912] vaz'iyet-i hâzıraya göre düşman tarafından karaya asker ihrâcına teşebbüs olunur ise ne yolda hareket edileceğine dâ'ir kıta'ât kumandanları yedine ne bir ta'lîmât ne de bir mufassal kroki ve maksad-ı esâsiyeye dâ'ir tafsîlât verilmemiş idi. Ve bâ husûs krokide görüldüğü üzere firkanın emniyet-tertîbâtı beşer kilometre fâsıla ile dört kademeye tefrîk edilerek her cihet za'if bırakılmış. (Tefrik-i kuvvenin bi'l-âhare muvaffakiyetsizliği intâc edeceği düşünülmemiştir. Hattâ hem-hudûd bulunan Bursa Fırkası'yla bile lede'l-îcâb ne sûretle teşrîk-i mesâ'i edileceği takarrür etmemiş idi.

10 Temmuz [1]328 [23 Temmuz 1912] Mu'âriz körfezi cihetlerinde düşmanın mevcûdiyetini irâ'e eden ba'zı alâ'im olduğu ve bunun adadan Anadolu sâhilinde bir vapurun görüldüğü ikisi büyük ve altısı küçük sekiz sefînenin Kartiyon Limanı'na⁽¹⁾ gelerek demirlediği ve bir sefînenin cenûb istikâmetini tenvîr ve bir top endâht ettiği Bozcaada ve Limni'den bildirildiği iş'âr olunuyor idi. Bugün 10 Temmuz [23 Temmuz 1912] 'id-i millî olmak hasebiyle düşmanın ta'arruz ihtimâline karşı sâhil mıntıkamızda bulunan kuvveti 60 nefer Lale Tepe'sine ve 100 nefer Geyikli İskelesi'ne göndermek sûretiyle takviye etdik. Binâ'en aleyh Bozcaada karşımızda olduğu hâlde bizim müfrezelerimiz tarafından düşmana dâ'ir bir gûnâ alâ'im hissedilmemiştir.

Bîtarafardan müteşekkil kuvvetli bir kabîne teşkil etmek üzere Gazi Muhtar Paşa'nın⁽²⁾ makâm-ı sadâreti ikrâr eylediği istihbâr kılındı.

Birinci Ferik Nazım Paşa'nın⁽³⁾ Harbiye Nezâreti'ne ta'yîni istihbâr kılındı. Bu akşam 'umûm efrâd davul zurnalarla eğlendikleri gibi kavurmalı pilavla helva verildi. Bugüne kadar efrâdın ma'neviyâtında bir gûnâ tebeddülât görülmedi.

1) Kartiyon yahud Kertiyon, Limni Adası'nın cenûb cihetinde ufak bir limandır.

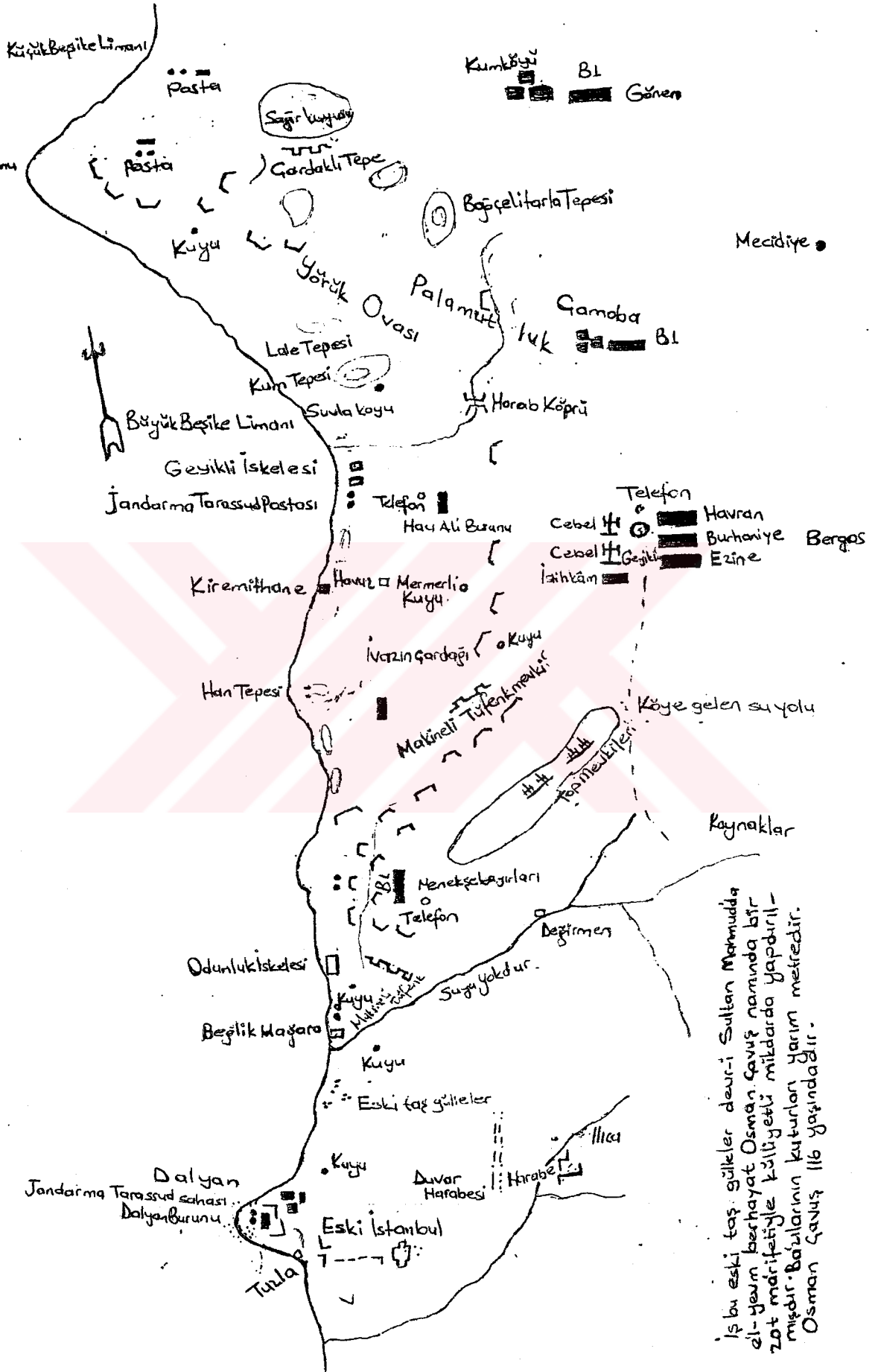
2) Gazi Ahmed Muhtar Paşa: 1 Kasım 1839'da Bursa'da doğmuştur. 1861 Yılında Harp Akademis'ini birincilikle bitirerek kurmay yüzbaşı olmuştur. 10 Eylül 1871'de müşirliğe terfî' etmiş ve Yemen Vâlîliği'ne ta'yîn edilmiştir. 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbinde Doğu Cephesinde büyük başarılar kazanmıştır. 5 Kasım 1885'te Mısır Fevkalade Komiserliğine atanmış ve bu görevde 27 Ocak 1909'a kadar kalmıştır. 21 Temmuz 1912'de Sadrazam tayin edilmiş fakat 29 Ekim 1912'de istifa etmiştir. 21 Ocak 1919 günü İstanbul'da vefât etmiştir. Fazla bilgi için bk. Rifat Uçarol, Gazi Ahmed Muhtar Paşa, 2. baskı. İstanbul 1989; İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Sadrazamlar, c IV., İstanbul 1982, s. 1805-1868.

3) Nazım Paşa: 1853 yılında İstanbul'da doğmuştur. Müşir İsmail Paşa'nın oğludur. Harbiyeyi bitirdikten sonra askeri öğrenimine Fransa'da devam etmiştir. II. Abdülhamit tarafından Bağdat'a sürülmüştür. 1908'de Edirne'deki II. Ordu'ya kumandan ta'yîn edilmiştir. Nisan 1909'da İstanbul Garnizon Kumandanı olmuştur. Nisan 1910-Şubat 1911 tarihlerinde Bağdat Valiliği yapmıştır. 23 Ocak 1913'te Bâbîâlf

(16a, 16b) Edremid Fırkası'nın Birinci sâhil hatt-ı müdâfa'asının vaz'iyet-i hâzırası. 10 Temmuz [1]328 [23 Temmuz 1912]

Edremit Fırkasının birinci sahil hattı müdâfâsının vaziyet-i hazırası 10 Temmuz [1328] 23 Temmuz 1912

(17a) Zahr-ı varakadaki harîta tedkik edilecek olur ise piyâdelere yapılan hendekler ve siperlerin ilerisi ekseriyetle açık ve ateş meydanı mevcûd olduğu görülüyor. Halbuki yeşil boya ile gösterilen sâhile muvâzî mahaller sâhilden onbeş, yirmi metre geride bir 2, 4 metre irtifâ'ında bir takım kum sırtları ve yığınlarından ibâret olduğundan geride hatt-ı müdâfa'a ittihâz olunan hendekler sâhile çıkacak düşmanı göremediği gibi sâhile çıkan düşman içinde mezkûr kum sırtları âdetâ birer siper makâmına kâ'im oluyor. Yani gerideki siperde bulunan 'asker sâhile düşmanın çıkmasını men' edemez, düşmanı göremez anıncün düşman sâhile 'asker çıkarmak teşebbüsünde bulunursa evvelâ tarafımızdan bu kum yığınları siper ittihâz edilerek düşmanın karaya ayak atmasına müsâ'ade edilmemelidir. Yani Birinci hatt-ı müdâfa'a bu kum yığınları olmalıdır. Binâ'en aleyh düşmanın top ateşiyle mezkûr kum sırtlarına îkâ' edeceği mazarrat hendeklere edeceğinin de aynıdır. Zâten safların nizâmında vaz'iyet alan düşman filosunun tevcîh edeceği yüzlerle topa karşı top âteşi altındaki mukâvemetden bir şey ümit olunamaz. Meğer ki bizim de düşmanı sâhilden uzaklaştıracak uzun menzilli toplarımız olsun. (Saded hâricî bir mülâhazadan 'ibâretdir.) Makineli Tüfenk Bölüğü tüfenkçisi ma'rifetiyle Burhâniye, Havran, Ezine taburlarının tüfenkleri mu'âyene ve muhtâc-ı ta'mîr olanları ta'mîr ettirilmiştir.

Bugün 'îd-i millî olmak hasebiyle ta'lîm ve yoklama emr-i yevmî ile neşr olunmuş idi. Havran Taburu müsâmaha netîcesi olarak bölüklere evâmîr-i yevmiyyeyi teblîğ etmiş Burhâniye ve Ezine bölükleri emr-i yevmîyi teblîğ ettiği hâlde nöbetçi zâbitânının lâkaydâne hareketi netîcesi taburlar 'umûmiyyetle yoklamaya çıkmışlardır.

(17b) 11 Temmuz [1]328 [24 Temmuz 1912]- Yörük Ovası ile Geyikli İskelesi arasındaki ovaların müdâfa'asını tezyîd ve ovaları tûlânî ve 'arzânî ateş altına almak için İvazın Çardağı'yla Helvacı Tarlası ve Bağçeli Tarla Tepesi ve Çardaklı Tepe'de Havran ve Burhâniye taburları tarafından piyâde hendekleri hafırına başlanmıştır. Piyâdelerin refâkatlarına mikdâr-ı kâfî istihkâm efrâdı da terfîk edildi.

Havran Taburu'na sâhilde hendek hafriyçün efrâd göndermesi emr-i yevmî ile teblîğ edilmiş idi. Bu emir zerrece nazar-ı dikkate alınmayarak tekmîl ağırlığıyla bir bölük sûret-i dâ'imede ikâmet etmek üzere harâb köprüye gönderilmiş ve kezâ hiçbir emir verilmemişken Çamoba'daki bölüğün Çardaklı Tepe'ye nakline teşebbüs edilmiş. Hareket men' edilerek efrâd eski yerlerine 'avdet ettirilmiştir. Tahfîren verilen sarîh ve kat'î emirlerin sû'-i isti'mâl edilmesinden kâr ve karışık zamanlarda takaddür-i netâyic cünha tevlîd edeceği cây-i mülâhazadır. Binâ'en aleyh kıta'ât kumandasının kendi kendisini idâreye muktedir âyâdî-i iktidâra tevdî'ine lüzûm görülüyor.

Bu gece sâ'at yedide Bozcaada'daki tepeden üç kandil işâretiyle düşman donanmasının görüldüğü Geyikli'de tarassud mahalline bildirilmiş ise de gece ma'lûmât verilmedi. Sabahleyin sâ'at dörtde gayr-i resmî haber alındı. Bi'l-âhare icrâ edilen tahkikâtdan aslı olmadığı anlaşılıyor.

Bozcaada Kâymakâmı bugün iskeleye geldi. Düşman donanmasının görüldüğüne dâ'ir lede'l-icâb işârât-ı mahsûsa kararlaştırıldı.

Makineli tüfenkler için Beylik Mağara ve Han Tepe karşısındaki sırtda ve Kum Tepesi'nde birer mevki' inşâ ettirilmiştir.

(18a) 12 Temmuz [1]328 [25 Temmuz 1912] Havran ve Burhâniye taburundan evvelce me'zûnen terhîs edilen efrâd gelmeğe başlamıştır. Mıntıka dâhilinde başka tebeddül yoktur.

13 Temmuz [1]328 [26 Temmuz 1912] Astropolyo Adası'nda altmış kıt'a İtalyan Sefâ'in-i harbiyesi müctemi' bulunduğu ve mezkûr limana geçen cum'a günü altı torpido istimbotunun hasarzedede bir halde götürüldüğü ve müteyakkız davranılması Harbiye Nezâreti'nden emr olunmuştur. Bu gün başka gûnâ tebeddülât yoktur.

14 Temmuz [1]328 [27 Temmuz 1912] Geyikli mıntıkasında tahaşşüd-i kuvvet âfide gösterilmiştir.

Havran Taburu 401, Burhâniye Taburu 399, Ezine Taburu 840, iki bölük cebel mevcûdu 312, İstihkâm Müfrezesi 68, 'umûm hayvânât mevcûdu 369 'adeddir.

Bugünkü mevcûd bundan ibâret olup mecmû' 2020 neferdir. Yukarıda da yazıldığı vechile beher nefer için on fişenk endâhtı emr olunmuş idi. Bugüne kadar beher vazîfede üç fişenk atılmak üzere taburlar ikinci vazîfeye devâm ediyor idiler.

Zîrde sûret-i münîfesi münderic beyânnâme-i hümâyûn-ı Hazret-i Pâdişâhî bi'l-vürûd zâbitâna teblîğ olundu.

Beyânnâme-i Hümâyûn Sûret-i Münîfesidir:

Asker: Hey'et-i vükelânın istifâsına mebnî kâ'ide-i meşrûtiyete tevfikân Meclis-i A'yân ve Meb'ûsân re'îslerinin mülâhâtını da istimâ' ettikten sonra Londra'daki sefir-i keb-

îrimiz Tevfik Paşa'yı⁽¹⁾ mesned-i sadârete da'vet eylemiş idim. Hey'et-i cedîde-i vükelânın umûr ve mesâlih-i devletde tecrübekâr ve temâsile müstakil bir re'y ve her türlü te'sîrât-ı husûsiyeden âzâde zevâtdan teşkîli nezdinde matlûb ve mültezimdir.

(18b) Halbuki dünkü gün zâbitân nâmına olarak Kânûn-ı Esâsî ahkâmına ve Hukûk-ı Mukaddese-i Hilâfet ve Saltanata karşı ba'zı metâlib vukû'a gelmiştir. Hukûk-ı Harîme-i Saltanata ve başında kumandan-ı a'zam sıfatıyla ben bulunduğum ordunun ahkâmına yemîn mecbûr-ı itâ'at olduğu Kânûn-ı Esâsîye münâfî bir taleb dermeyân edecek Ordûy-ı şâhânem içinde bir ferd-i 'askerin vücûduna kâ'il olduğum halde 'adedin pek kalîl olması lâzım gelen bir zümre nâmına vukû'a gelmiş olan mürâca'ata iştirâk edenleri ba'zı sû'-i tefhîmât sâ'ikasıyla vazîfe-i 'askeriyelerini bir an için unutmuş bulunanlardan olacağını tahmîn ettiğimden ve 'askerliğin üssü'l-esâsî inkıyâd ve intizâm ve makâm-ı hilâfet ve saltanata irtibâtı tam demek olduğunu ve bu sıfatı hâ'iz bulunanların siyâsiyâtı bir tarafa bırakarak yalnız âmirlerinden alacakları evâmir harfiyyen ve hâk-i pâk-i vatanın muhâfazasına nefislerini tahsîs ve fedâ eylemekleri bulduklarından bunun aksine hareket hem millet ve memlekete ihânet olacağının ve hattâ bu yolda hâdis olan tezâhürât netîcesi iledir ki müterakkıb-ı fırsat olan düşmanın dünkü gece pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyemizin kapısına kadar gelerek ferce-yâb-ı dühûl olmaya çalışması mühim bir nümûne-i ibret olduğunun bütün asâkir-i şâhânemize neşrini ve işbu irâdemizi pâyitahtımızda bulunan kıta'ât-ı 'askeriyemiz muvâcehesinde kırâ'at eylemesini Harbiye Nâzırı vekîline emr etdim. Fî 4 Şa'bân sene [1]330 ve Fî 6 Temmuz sene [1]328 [19 Temmuz 1912]

(19a) 15 Temmuz [1]328 [28 Temmuz 1912] Hilâf-ı usûl olarak Haziranda 'askere sığır ve keçi eti verdirilmekte idi. Bugün kolordu sıhhiyesinin iş'ârı üzerine ba'demâ 'askere koyun eti verilmesi için emir geldi. Ahvâlde sâ'ir günâ tebeddülât yoktur.

16 Temmuz [1]328 [29 Temmuz 1912] Efrâdın hizmetlerini kaldırmak üzere münâvebe ile terhîsi emr olunmuş idi. Bu me'zûn efrâdın Fî 4 Temmuz sene [1]328 [17 Temmuz 1912] târihinde kıt'alarına 'avdetleri için mahallerine emir verildiği halde bugüne kadar ancak sülûs nisbetinde 'avdet etmişlerdir.

Diğerlerine ruhsat verilmediğinden bir hafta zarfında Havran Taburu'ndan bugüne kadar 34 nefer, Burhâniye Taburu'ndan 16 nefer firâr etmiştir. Efrâda kısım kısım ruhsat i'tâsı

1) Ahmet Tevfik Paşa: Kırım Hanzâdelerinden İsmail Hakkı Paşa'nın oğludur. 1845'te İstanbul'da doğmuştur. Süvari mülâzımı iken 1865 yılında askerlikten istifa ederek Tercüme Odası'na girmiştir. Roma (1872), Viyana (1873), Atina (1875) büyükelçiliklerinde görev almıştır. 1885'te Berlin'e büyükelçi tayin edilmiştir. 1895'te Hariciye Nazırı olmuştur. 14 Nisan 1909'da sadrazam tayin edilmiştir. 31 Mart Vak'ası'ndan sonra Londra Büyükelçisi tayin edilmiştir. 1920'de Ayân Meclisi başkanı, 21 Kasım 1920'de Osmanlı Devleti'nin son sadrazamı olmuştur. 1936 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Fazla bilgi için bk. İbnülemin, a.g.e., c. III-IV., s. 1704-1762; Feroz Ahmad, a.g.e., s. 292.

ahvâl-i hâzıra mülâbesesiyle bi't-tâbi' kâbil-i tatbîk olamayacağından vaktiyle bu me'zûniyet ciheti te'hîr edilerek nihâyet efrâdın firârına meydân verilmemek lâzım gelirdi.

Bugün akşam üstü Çanakkal'a'daki tabyalardan evvelce doldurulan topların boşaltmak endâhtı icrâ edilmiştir. Sadâları bulunduğumuz Geyikli mevki'inden işidiliyor idi. Bugün ahvâlde başka tebeddülât yoktur.

17 Temmuz [1]328 [30 Temmuz 1912] Firârîlerin önü alınmak üzere tabur kumandanlarının salâhiyet dâhilinde beher bölüğünden münâvebe ile onbeşer gün müddetle oniki nefere ruhsat i'tâsına müsâ'ade olunmuştur.

Bu sabah Çanakkal'a'da boşaltmak endâhtı yapıldığı top sadâlarından anlaşılmıştır.

(19b) 18 Temmuz [1]328 [31 Temmuz 1912] Fırkadan mevrûd emr-i yevmî:

Edremid Alayı Geyikli'de kalarak Geyikli İskelesi'ne kadar giden yolun şimâl kısmı ve bu yol ile Kum Burnu'na kadar olan kısmı tarassud ve muhâfaza edecektir. Bayramiç Alayı'nın Üçüncü Ezine Taburu Geyikli'de kalacak ve diğer iki taburuyla Bergos Odunluk İskelesi yolu üzerinde değirmen civârında ordugâh kuracak ve Geyikli İskelesi yolunun cenûbunda Odunluk İskelesi'ne kadar olan arâzî mıntikasını tarassud ve muhâfaza edecek ve bugün Edremid Alayı'nın müfreze bulundurduğu mahallere müfrezeler ikâme edecektir.

Cebel Topçu Taburu şimdilik Geyikli'de Edremid Alayı'yla berâber bulunacak ve bir ta'arruz vukû'unda doğrudan doğruya firkadan emir alacaktır.

Ayvacık Alayı, Makineli Tüfenk Bölüğü ile birlikde Bergos'da ihtiyât olarak kalacaktır.

Mülâzim Nuri Efendi Bayramiç Alay Yâverliğini îfâ etmek üzere oraya iltihâk edecektir.

Fırka karagâhı Bergos'da eski mahallinde kalacaktır.

Memeleketin ahvâl-i dâhiliyesi hasebiyle ba'zı cihetlerdeki zâbitânın gazeteye beyânâme ve ba'zılarının bu beyânâmeleri tel'în yollu ba'zı neşriyâtda buldukları görüldüğünden husûsât-ı âtiye fırka zâbitânının nazar-ı dikkatine vaz' olunur.

Ordu ve zâbitân ale'l-ekser entrikalarla mâlâ mâl olan siyâsiyâtın fevkinde bir mevki' şeref ve kuds işgâl eylediğinden kat'î bir bî-terafîlik muhâfaza (20a) eylemesi menâfi'-i vatan ve irâdât-ı Hazret-i pâdişâhî ve evâmir-i mübelleğâ-i müte'addide elzem olduğundan gerek münferiden ve gerek müctemi'an gazeteler ve sâ'ir vesâ'it ile zâbitânın siyâsiyâtle iştiğâli aldı-

racak ahvâlden ictinâb eylemeleri ve aksi sûretde hareket edenlerin bi't-tâbi' irâde-i seniyye-i şâhâneye imtisâlen cezâ-dîde olunacağı kat'iyyen beyân olunmağla berâber şimdiye kadar muhâfaza-i bî-arafîde büyük bir sebât gösteren Edremid Fırkası'nın izzetine⁽¹⁾ hâlel gelmeyeceği ümid olunur.

Bu sabah Fırka Erkân-ı Harbiye Kolağası Sami Bey'in me'zûnen Dersa'âdet'e gitdiği işidilmiştir. Yerine vekâleten Yüzbaşı Said Efendi gelmiştir.

Fırkanın tebeddül eden vaz'ü'l-ceyşini gösterir harîta alt tarafındaki sahîfededir.

İşbu emr-i yevmî mûcibince alayımızın cebhesi Kum Burnu'ndan Geyikli yolunun sağ kenarına kadar olduğu anlaşılıyor.

Alay hâl-i hâzıra nazaran emniyyet tertîbâtını bervech-i âtî ahz etmiştir. Bir bölük Çardaklı Tepe'de ve bundan bir takım Kum Burnu'nda ve bir bölük harâb köprüünün gerisinde ve bundan bir manga Lâle Tepesi'nde ve bir manga da Geyikli İskelesi'nde ikâme edilmiştir. Bu bölükler gece gündüz tarassuda me'mûrdur. Muhâberât Geyikli İskelesi'nin gerisindeki telefonla te'mîn edilmiştir.

Çamobası'ndaki bölük kaldırılmıştır. Diğer tarassud mahalleri Bayramiç Alayı'na tevdî' edilmiştir.

Alayın her bölümünde onikişer nefer Doktor Necati Efendi refâkatiyle Edremid'e onbeş gün müddetle terhîs edilmiştir.

(20b) Ezine Taburu ümerâ ve zâbitân ma'a silâh endâz mevcûdu 848, Havran Taburu 441, Burhaniye Taburu 436, Ezine Taburu'ndan firâr olmadığı, Havran Taburu'ndan 35, Burhâniye Taburu'ndan 44 neferin firâr etdikleri anlaşıldı.

Alayımız efrâdının kısm-ı küllîsi ta'lîm ve yoklamaya çıkmamak için öteye beriye savuşmakta vazîfe-i askeriyelerine kat'iyyen ehemmiyet vermemektedirler. Şu hâle sebebiyet veren mes'ele ise kolordudan Ezine hakkında gelen emrin isâbetsizliğidir. Lede'l-hâce emr-i müdâfa'anın bu kuvvetle istihsâli gayr-ı mümkün gibi görülüyor.

18 Temmuz [1]328 [31 Temmuz 1912] Yukarıdaki fırka emri mûcibi Ezine'de bulunan Bayramiç Alayı'nın iki taburu değirmen cihetine gitmeleri için verilen emre adem-i itâ'atde bulunarak terhîslerini talep etmişler, fırka kumandanı da nesâyih-i lâzimedde bulunmak

1) Metinde " " şeklindedir.

üzere Bergos'dan Ezine'ye gitmiş ve nasihat dahî etmiş ise de te'sir etmediği ve efrâdın iddi'âlarında ısrâr eylemekte oldukları istihbâr kılınmıştır.

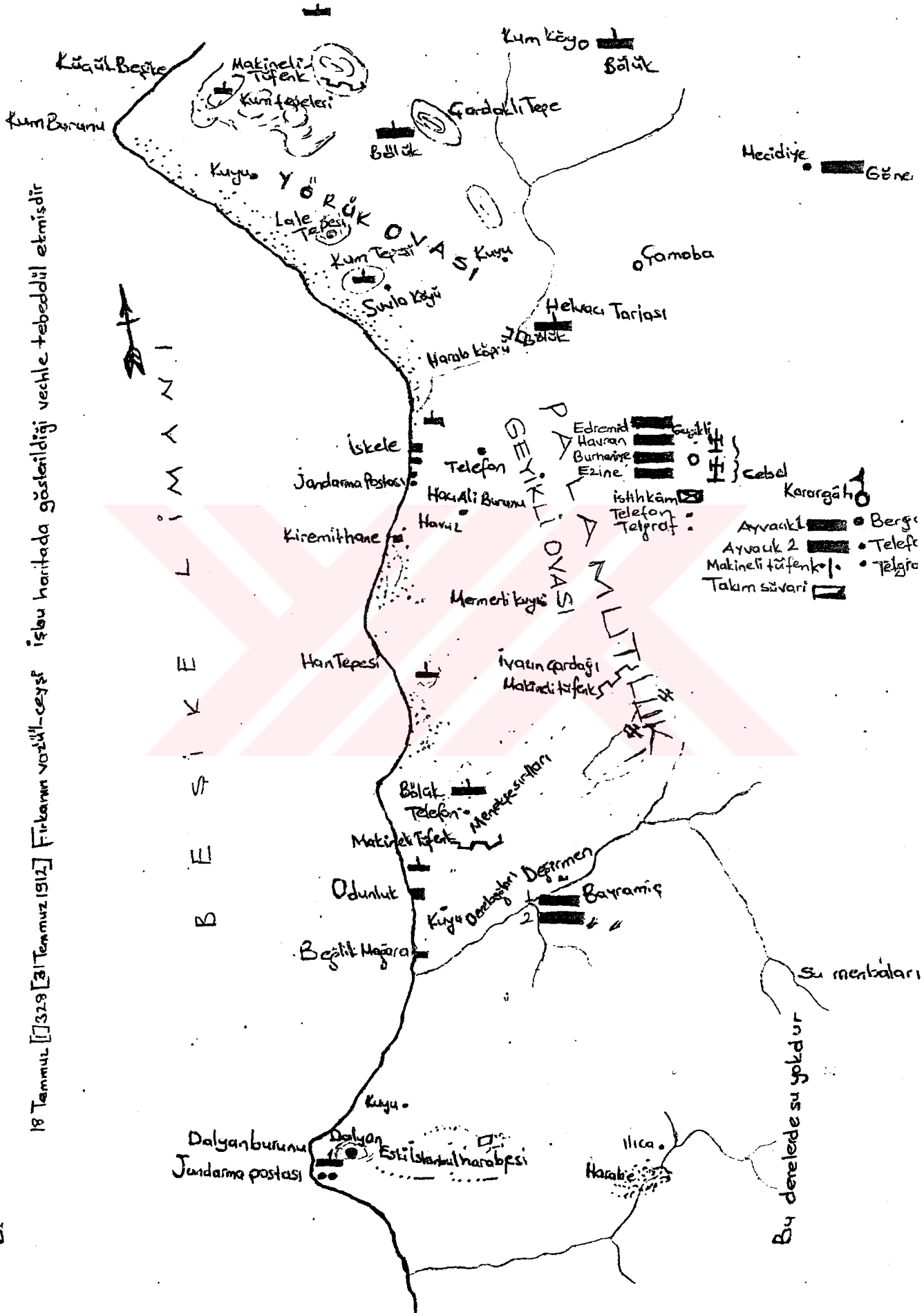
Bu taburlar dört beş aydır silâh altında bulunur, evvelce Geyikli ve civârına gönderilmiş ve bi'l-âhare Ezine'ye celb edilmiş ve sonra da tekrâr Geyikli'ye gitmeleri emr olunduğu gibi arkadaşlarından bir kısmına ruhsat verilmiş ve diğer aksâmına verilmemiş idi. İhtimâl, emre adem-i itâ'atdeki esbâb bu olsa gerekdir.

Efrâdın hâricden iğfâl ve tesmîm edildiği her hâlde gayr-i vâridir.

Havran Taburu'ndan Yüzbaşı Bekir Efendi efrâdın ahlâkını bozacak sûrette söz söylediğinden yirmidört sâ'at tevkif edilmiştir.

18 Temmuz [1912] [31 Temmuz 1912] Fırkının vaz'ül-ceyş işbu haritada gösterildiği veçhle tebeddül etmiştir

(22a) 19 Temmuz [1]328 [1 Ağustos 1912]- Ezine'de bulunan Bayramiç Alayı'nın isyân eden Birinci ve İkinci taburlarını teskîn ve emr olunan mahalle gitmeleri için berây-ı iknâ ba'zı ümerâ ile Ezine'ye gidildi. Nesâyih te'sîr etmedi. Bi'l-âhare muvâza'a sûretle tehdîde kı-yâm olunarak evvelce İkinci Tabur tahrîk ve sonra da Birinci Tabur yola çıkarıldı.

Efrâdın müttefikan ve müctemi'an verilen emri icrâ etmemeleri zâbitânın tedbirsizliği ve belki de sûret-i hafiyede terhîs için efrâdı teşvîk ettikleri vârid-i hatırdır ve bu bâbda hüsn-i zann-ı kavî bile hâsıl oluyor.

İki taburun ahvâl-i serkeşânesinden dolayı ordu ve kolordu yalnız te'essüf beyân etdi. Binâ'en aleyh önyak olanların sûret-i şedîdede tecziyeleri derdestdir.

20 Temmuz [1]328 [2 Ağustos 1912]- Kal'a-i Sultâniye ordusunun sûret-i teşkîlini mübeyyin:

Fî 20 Haziran [1]328 [3 Temmuz 1912] târihli irâde-i seniyye aynı zamanda mezkûr ordunun seferberliğini mutazammın olduğu Harbiye Nezâreti'nin Fî 9 Temmuz [1]328 [22 Temmuz 1912] târih ve 1223 numaralı emirnâmesiyle tebliğ olduğu fî 18 Temmuz [1]328 [31 Temmuz 1912] târih ve 433 numaralı müretteb Üçüncü Kolordu'dan bildirilmiştir. Bu hâlde seferberlik ile geçen müddet kıdem ve tekâ'üde zam olunacağı gibi zâbitân ve ümerâya da bir tek ayrıca ta'yîn-i zam olunacaktır.

Bayramiç Alayı'nın İkinci Taburu muvâcehemizde itâ'atsizlikde buldukları hâlde tabur zâbitânı bizim bölüklerimiz emre itâ'at etdi gibi jurnâl vererek efrâda iştirâklarını îmâ ettirdiler.

(22b) Bugün Burhâniye Taburu Kumandanı Rızâ Efendi ile 'umûm zâbitânı tarafından müttefikan yazılmış muvâza'a sûretiyle efrâdın firârını teshîl ve emellerini tervîc yolları müzekkereleri geldiği gibi efrâd⁽¹⁾ tarafından da seksen kadar istid'â vürüd etdi.

Burhâniye Taburu'ndan Yüzbaşı Hayri Efendi Üçüncü Tabur Edremid'de⁽²⁾ kalacak idi. Haksızlık oldu diye bir takrîr verdiğiinden dolayı bir hafta hapsine emir verilmiştir. Bayramiç Birinci ve İkinci taburları efrâdından 'adem-i itâ'ate önyak olanların Çanakkal'a'ya gönderilmesi için ordudan emir gelmiştir.

1) Metinde " افراده " şeklindedir.

2) Metinde " ادرميد " şeklindedir.

Bugünlerde düşman sefâ'ini Çanakkal'a civârlarında görülmediği gibi neyle meşgûl bulunduğu da anlaşılamadı.

21 Temmuz [1]328 [3 Ağustos 1912]-Düşmanın altmış pâre gemiyi Rodos'da ihzâr ve üç fırka piyâde müte'addid tayyâre ve tahte'l-bahirler tedârikle ansızın Seddü'l-bahir'e hü-cûm ve behemehâl orayı zabt etmeye ve sonra tazyik yapmaya ve Anadolu cihetinde Geyikli taraflarına yalnız nümâyîş sûretiyle tecâvüzâtında bulunduğu ve bu yalanın kat'î olduğu Viyana Sefâreti'nin iş'ârı üzerine bildirilir. Bizim de düşmanın şu hareket-i melhûzasına karşı lâkayd-âne ve hilâf-ı hamîyyetle harekâtımız netîcesi bugün ta'lîme 95 mevcûd bir bölükden yalnız (17) nefer çıktı. Gerek şifâhen ve gerekse tahrîren verilen emirleri icrâda son derece müşkilât çekiliyor efrâd şöyle başta zâbitân olduğu halde bir dakika bile burada bulunmayı istemiyorlar terhîsleriyle kahvehânelerinde alıştıkları lu'biyâtı arzu ediyorlar. İşte böyle bir seviye-i irfân ve hamîyete mâlik olan (23a) hey'et-i zâbitân ile tecâvüz edecek düşmana ne sûretle mukâbele edileceği cây-i te'emmüldür. Gayri şudur ki, efrâdın haklı haksız bî-ma'nâ tekâmîl metâlibi bu hey'et-i zâbitân tarafından tervîc ve hattâ is'af-ı metâlibde bunları belki de teşvik ediyorlar. Efrâdın metâlibi nazar-i mütâla'aya alınırsa terhîs edilecekler bi't-tab'î zâbitânda bu terhîsden mukayyid olacak lâkin düşman-ı mütecâvize karşı kim mukâbele edecek o cihet medâr-baht demektir. İşte alayımızın ahvâl-i rûhiyesi bugün bu merkezdedir ve şâyân-ı te'essür ve te'essüfdür.

22 Temmuz [1]328 [4 Ağustos 1912]- Bugün Kolordu Kumandanı Mirlivâ Kenan Paşa ma'iyet-i erkânıyla fırka merkezine geldi.

Evvelce Edremid'de tarassud ve muhâfaza-i âsâyîş için bırakılan alayımızın birinci taburunun hemen hareketle buraya gelmesi için fırkadan emir verildi. Yarın hareket için tabur-ı mezkûre bildirildi. Bu taburun mevcûd elli mekkâresinden yirmialtı evvelce celb edilmiş idi. Binâ'an aleyh cebhâne ve ağırlığının nakli için buradan mikdâr-ı kâfî mekkâre gönderilmiştir. Altmış mekkâre yola çıkarıldı.

23 Temmuz [1]328 [5 Ağustos 1912]- Havran Taburu 415 mevcûd 73 me'zûn, 54 firâr, Burhâniye Taburu 326 mevcûd, 88 me'zûn, 133 firârdan ibâretedir. Firârî efrâd Akçay İskelesi'nden Yunan vapurlarıyla Bozcaada'ya ve oradan kayıkla Geyikli İskelesi'ne geldikleri istihbâr kılındı.

(23b) Burhâniye ve Havran taburlarından iki zâbitin tevkîfî firârdan 'avdet edenlere onbeş deynek darbıyla onbeş gün riyâzet hapsi firârın üç günden beri önünü aldı.

Düşman sefînelerinin Boğaz civârlarında görüldüğüne dâ'ir kolordudan emir gelmiş ise de, bugün Bozcaadalılardan edinilen tahkikâtda gemiler birşey görmediklerini ifade ediyorlar şimdilik hâlde başka bir gûnâ tebeddül yoktur.

24 Temmuz [1]328 [6 Ağustos 1912]-Çanakkal'a Kolordu Kumandanı Mirlivâ Kenan Paşa ve Erkân-ı Harbiye Re'îsi Miralay Ziyâ Bey alayımız karargâhına geldi. Biraz oturduktan sonra berâberce Helvacıtarlası Tepesi ve Çardaklı Tepe mevki'lerini gördüler oradan karargâh merkezi olan Ark Köyü'ne 'avdet etdiler. Birinci Edremid Taburu akşam sebük-bâr olarak hareket ettiği gelen telgrafdan anlaşıldı. Ahvâlde başka tebeddülât yoktur.

25 Temmuz [1]328 [7 Ağustos 1912]- Bugün ahvâlde bir gûnâ tebeddülât olmayıp yalnız Kum Burnu'ndan geçerek Bozcaada'ya giden bir kayığa üç 'asker tarafından kurşun atıldığını ve bunların da bize mensûb olmayıp Kum Köyü'nde bulunan Bursa Fırkası'na mensûb efrâddan olması muhtemel bulunduğu Çardaklı Tepe Büyük Karagol zâbiti tarafından bildirilmiştir.

(24a) 26 Temmuz [1]328 [8 Ağustos 1912]- Bugün ahvâlde bir gûnâ tağyîrât olmayıp Birinci Edremid Taburu Ayvacık'a muvâsalat etmiştir. Bu gece sâ'at yedi buçukda epey devâm etmek üzere şiddetli hareket-i arz oldu. Bir vukû'ât yoktur.

27 Temmuz [1]328 [9 Ağustos 1912]- Edremid Birinci Taburu Ezine'ye muvâsalat etdi. Ahvâlde tebeddülât yoktur.

28 Temmuz [1]328 [10 Ağustos 1912]- Birinci Edremid Taburu sûret-i muntazamada Geyikli'ye muvâsalat etdi. Evvelce bu taburdan alınıp diğer taburlara verilen yirmialtı mekkârî tabura i'âde etdirildi. Bu akşam Çamoba'da orman yandı. Alayımızın üç taburunun bugünkü mevcûdu ber-vech-i âfidir.

Taburların fi 29 Temmuz [1]328 [11 Ağustos 1912] târîhli mevcûdu fırkaya Edremid Birinci Taburu ümerâ, zâbitân ma'a silâh endâz mevcûdu 664 firârî olmadığı İkinci Tabur "449" firârî "48", Üçüncü Tabur mevcûdu "367" firârî "109" nefer olduğu..

29 Temmuz [1]328 [11 Ağustos 1912]- Geyikli'de bulunup İkinci Kolordu'ya mensûb Cebel Bataryası'nın ordusuna iltihâk etmek üzere hemen Çanakkal'a'ya i'zâmı emir buyrulmuştur. Yarın sabah hareket edecektir.

30 Temmuz [1]328 [12 Ağustos 1912]- Cebel Bataryası bu sabah sâ'at onbirbuçukda hareket etdi. Yerine bir batarya sahrâ topçusu gelecektir. Sâhilde bulunan müfreze mevki'lerini Birinci Tabur işgâl eyledi. Düşmana dâ'ir bugünlerde ma'lûmât yoktur.

(24b) 31 Temmuz [1]328 [13 Ağustos 1912]- Ahvâl-i harbiyede bir tebeddül yoktur. Hâl-i seferi muktezâsı Makâm-ı Meşihat'den gelen fetvây-ı şerîfde mücâhidinin oruç tutmaması icâb edeceği ve tutan olursa efdal olduğu bildirilmiştir.

1 Ağustos [1]328 [14 Ağustos 1912]- Çarşamba - firâîler hakkında ibret-i mü'essire olacak bir cezâ tertîb edilmediğinden on günden beri arkası alınan firârın bugünlerde yine vukû' bulmakta olduğu anlaşıldı.

2 Ağustos [1]328 [15 Ağustos 1912]- Kolordu Erkân-ı Harbiye Re'îsi'nin taburları teftîş için geleceği istihbâr kılındı. Fî 20 Haziran [1]328 [3 Temmuz 1912] târîhinden i'tibâren seferber olan fırkamız ümerâ ve zâbitanına vaz'-ı kazgan olmak üzere bir nefer ta'ayyünü zammen i'tâsî emri geldi. Ahvâlde başka gûnâ tebeddülât yoktur.

3 Ağustos [1]328 [16 Ağustos 1912] Cum'a- Ahvâl-i harbiyede tebeddülât yoktur. Bu gece sâ'at bir buçukda Çamoba Karyesi'ne yirmi kadar müsellah efrâd gelerek köylüleri tazyik ettiğinden derdestleri için iki müfreze gönderilmiş ise de derdest olunamamışlardır. Bunların Bursa Fırkası'na mensûb olmaları melhûzdur.

(25a) 4 Ağustos [1]328 [17 Ağustos 1912]- Tebeddülât yoktur.

5 Ağustos [1]328 [18 Ağustos 1912] Pazar- Bugün sabah ta'lîminde ale's-seviye yünzonar mevcûda mâlik bulunan İkinci ve Üçüncü Tabur bölüklerinden bir kısmı için otuzar, kırkar nefer ta'lîme çıkarabildiği ve bölük kumandanlarının bir kısmı ta'lîme çıkmayıp çavuşlara terk ettiği ma'a't-te'essüf görüldü. Bu hâl ekseriyetle müşâhede ediliyor, şifâhen ve tahrîren kerrâtle emir verildiği ve hattâ içlerinden ba'zıları tekdîr ve tevkîf dahî edildiği hâlde yine bir te'sîr hâsıl etdirilemedi. Şu hâllere sebebiyet veren mes'ele ise seviye-i terbiye ve irfânımıza nazaran ma'aşların ay be-ay verilmesi ve kesretiyle berâber cezây-ı kânûnînin mahdûd kalmasıdır. Ahvâl-i harbiyede tebeddülât yoktur. Şartnâmeye muvâfık olmayarak müte'ahhidin verdiği etmeğin beher kıyyesinden⁽¹⁾ beşer para kat'ı taburlara ber-mûcib-i şartnâme teblîğ edilmiş idi. Bundan müte'essir olan Fırka Erkân-ı Harbiye Re'îsi bugün akşamüstü mu'âhazâtda bulundu. İnsan zanneder ki ba'zı kimseler kontoratçının vekîl-i müdâfi'i kesilmiştir. Ma'a't-te'essüf sâyelerinde etmek yedikleri efrâdın hukûku unutuluyor da gûyâ salâhiyet hâricinde müte'ahhide mu'âmele yapılmış.

6 Ağustos [1]328 [19 Ağustos 1912]- Bugün ahvâlde bir gûnâ tebeddülât yoktur. Yarın ordu ve kolordu kumandanlarının berây-ı teftîş geleceği istihbâr kılındı.

i) Kıyye: Okka adlı eski ağırlık ölçüsünün diğer bir ismi olup, 400 dirhemden ibârettir. Dirhem 3.207 grama karşılıktır. Mithat Sertoğlu, Osmanlı Tarih Lüğati, İstanbul 1986, s. 86; Walther Hinz, İslamda Ölçü Sistemleri, Çev. Acar Sevim, İstanbul 1990, s. 30.

(25b) 7 Ağustos [1]328 [20 Ağustos 1912]-Ordu Kumandanı Refik A'yândan Topçu Rıza Paşa Hazretleri'yle Kolordu Kumandanı Livâ Kenan Paşa ve Erkân-ı Harbiye Re'îsleri Miralay Halil ve Galib beyler ordugâha gelerek 'askeri tefîş ve mu'âyene etmişlerdir. Mu'âyeneye iştirâk eden dört Redîf taburuyla yarım bölük istihkâm ve bir batarya cebel topundan ibâret idi. 'Asker oldukça muntazam bir vaz'iyet irâ'e etdiler. Buradan Debre Bâğları'na ve oradan Bergos'a gittiler.

8 Ağustos [1]328 [21 Ağustos 1912] Çarşamba- Odunluk İskelesi civârında tarafeynin kuvveti üçer tabur piyâde ve bir batarya cebel ile bir bölük makineli tüfenkten 'ibâret olmak üzere bu sabah bir manevra yapıldı. Kumandanlar ve hekim hey'eti vakit ve zamanla manevra mahalline gelmedikleri gibi pîşdâra me'mûr Ezine Taburu düşmana tesâdüf eder etmez iki bölüğüyle hemen hücûma kalkmış ve aynı zamanda kırmızı tarafında tekâmül kuvvetiyle temâs ederek harekât-ı harbiyeyi hemen ta'tîl ve ictimâ' nizâmına girmişlerdir. Pîşdâr Taburu kendisini müstakil add ederek mensûb olduğu kıt'aya karşı kat'iyen vazîfesini îfâ etmemiş ve kırmızı tarafda safahât-ı harbin devâmına meydân bırakmamak üzere yalnız bir temâsın vukû'uyla kendisini gâlib add ederek mûcib-i istifâde olacak manevranın 'akim kalmasına sebebiyet vermişlerdir. Ahvâl-i⁽¹⁾ harbiyede tebeddülât yoktur.

(26a) 9 Ağustos [1]328 [22 Ağustos 1912]- Bugün alayımız ümerâsı kâmilen fırka merkezine Bergos'a giderek kumandan tarafından tahlîf edilmişlerdir.

Bu akşam üstü alaya mensûb tekâmül zâbitân tahlîf edilerek siyâsiyâtla iştigâl etmeyeceklerine dâ'ir yedlerinden sened alınıp firkaya gönderilmişdir. Küçük zâbitânın da tahlîfleri icrâ edilmiş ve ber-mûcib-i emr efrâd-ı redîfe tahlîfden müstesnâ tutulmuşdur. Ahvâl-i harbiyede bir gûnâ tebeddülât yoktur.

10 Ağustos [1]328 [23 Ağustos 1912]- Bugün ahvâl-i harbiyede bir gûnâ tebeddülât yoktur. Bu gece dört sâ'at kadar yağmur yağdı.

11 Ağustos [1]328 [24 Ağustos 1912] Cum'aertesi- Bugün Fırka Kumandanı Tevfik Paşa esbâb-ı sıhhiyesine mebnî berây-ı tedâvî Dersa'âdet'e 'azîmet eylemiş ve vekâlete kide mine binâ'en Ayvacık Alayı Kumandanı Kâymakâm Fikri Bey'i ta'yîn eylemiştir. Alayın ahvâl-i sıhhiyesi yolundadır. Lehü'l-hamd üle-i sâriye olmadığı gibi vefeyât da yoktur. Bu sabah Çanakkal'a'da endâht ta'lîmi yapılacağı istihbâr kılındı.

Etmek münâkâsası için teşekkül eden komisyona re'îs ta'yîn edildiğinden Birinci Binbaşı Rıza Efendi bi't-tevkîl muvakkaten Ezine'ye hareket olundu.

1) Metinde "الار" şeklidir.

11, 12, 13 Ağustos [1]328 [24, 25, 26 Ağustos 1912]- Etmek münâkasasıyçün Ezine'ye gidilmiş idi. Evvelce atık kıyye elli üç paraya iken bu def'a ancak güçlûkle altmış paraya eski müte'ahhide verilebildi. Çünkü kontratçı her taraftan dehşetli iltizâmlara himâye ve mazhar oluyor idi.

Ahvâl-i harbiyede tebeddül yoktur. Üç gün zarfında üç taburumuzdan üçyüz nefer müsellehan firâr etmiştir. İstihkâm müfrezesi bölüğüne iltihâk için Çanakkal'a'ya gitdi.

(26b) 14 Ağustos [1]328 [27 Ağustos 1912]- Ahvâlde bir gûnâ tebeddülât yoktur. Bugünlerde firâr son derece tekessür etdi. Bir tedbîr ittihâzı hakkındaki mürâca'atlardan bir semere iktizâ olunamadı. Bir zırhlı ile bir torpidomuz Boğaz'dan çıkarak Bozcaada'da manevra yapmıştır.

15 Ağustos [1]328 [28 Ağustos 1912] Çarşamba- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Alayın bugünkü mevcûdu ber-vech-i âtîdir. Edremid Taburu mevcûdu 493, firârî 172, me'zûn 9, Havran Taburu mevcûdu 337, firârî 148, me'zûn 87, Burhâniye Taburu mevcûdu 390, firârî 143, me'zûn 51 neferdir.

16 Ağustos [1]328 [29 Ağustos 1912]- Bu akşam sâ'at dört râddelerinde uzakdan iki top sadâsı işidildi. Tahkikât yapıldı. Semendirek Adası civârından sadânın geldiği Seddü'l-bahir'in ihbârı üzerine anlaşıldı.

'Alenen ve müsellehan Geyikli İskelesi'nden Bozcaada'ya geçen efrâdın kırk kadarı⁽¹⁾ Ada Kâymakâmı tarafından i'âde edilmiş ise de karaya çıkar çıkmaz yine berren firâr etmişlerdir. Silsile-i merâtibe ri'âyet edilmeksizin bir gün zarfında mechûl bir kaplıcaya gitmek üzere Birinci Tabur Yüzbaşılardan Sezai Efendi'ye firkaca⁽²⁾ kırkbeş gün ruhsat verilmiştir. O gün 'avdetinde bölüğü mevcûdunun yüzseksen neferinin yüz kırkı berren ve mecrâ'en firâr etmiş kendisi de onbeş yirmi kadar müselleh firârîler ile berâber kayıkla Bozcaada'ya geçmiştir. Keyfiyet firkaya yazıldı.

17 Ağustos [1]328 [30 Ağustos 1912]- Ahvâlde tebeddülât yoktur.

(27a) 18 Ağustos [1]328 [31 Ağustos 1912]- Bu gece firkamızın terhîsine emir geldi. Sabahleyin taburlar memleketlerine hareket etdiler. Biz de bu akşam bi'avnihî te'âlâ hareket edeceğiz.

1)Metinde " " şeklindedir.

2)Metinde " " şeklindedir.

19 “minhü” [1 Eylül 1912]- Bu gece üç tabur hareket etdi. Taburlar müctemi’an gi-demediler. Efrâd münferiden keyfe mâ-yeşâ’ üçer beşer en aksar tarikden memleketlerine ‘avdet etmekte idiler. Zâbitân ve ümerâ da yânlarında bir iki hademe neferi olduğu hâlde onlar da münferiden gidiyor idiler. Hâsılı bir intizâm kat’iyyen olmayıp efrâd terhîs emrini duyar duymaz kumandayı tanımayarak kendi keyfleri dâhilinde perâkende bir sûretde memleketlerine ‘avdet etmişlerdir. Bu bâbda tekmîl kusûr hey’et-i zâbitândadır. Zâbitân vazîfelerini bi-hakkın îfâ etmiş olsalar idi efrâd hiç olmazsa kısmen muntazam ve müctemi’ bir sûretde memleketle-rine ‘avdet eder ve hey’et-i hükûmet ile ahâlî tarafından bir resm-i istikbâle mazhar olur idiler. Bu yürüyüş esnâsındaki ‘adem-i intizâm dünyânın hiçbir ‘askerinde görülmemişdir.

Efrâd memleketlerine ‘avdetde bin müşkilâtla yedlerindeki elbîse ve silâhları hattâ bir kısmı zâbita ma’rifetiyle ancak depoya teslim etdirilmişdir. Geyikli’de iken müsellahan ve müctemi’an firâr eden yüzlerce efrâd da cezâsız birağılmışdır. Bu bâbdaki mürâca’atler kâle bile alınmadı. Tabî’dir ki bu hâl efrâdın itâ’at husûsundaki kuvvet-i ma’neviyelerini kâmilten bozmuşdur.

(27b)

Üst tarafı zâyi’ olmuşdur.

(28a)

Devlet-i 'Aliyye-Bulgaristan-Sırbistan-Yunanistan-Karadağ Müttefik Muhârebesi

Edremid Alayı'nın [1]328 Eylül 18 [1 Ekim 1912] târîhinden itibaren harb cerîdesinin mâ-ba'didir.

15 Kânûn-ı evvel [1]328 [28 Aralık 1912]- Eğer Tepe'den Kum Tepe ve Kaba Tepe'ye top tecrübe endâhtı yapılmıştır.

16 ,, ,, [29 Aralık 1912] Yedi tabur piyâde iki batarya cebel ve bir bölük makineli tüfenkle manevra yapılmıştır. Bu manevranın mevzû'u Koyun Limanı ve Ağıldere cihetlerinden çıkan bir düşmanın kuvvây-ı asliyesini karaya ihrâc için harekâtını te'mîn ve muhâfaza için idi. Müdâfi'in Garibler Tepesi ve Maltepe cihetlerini işgâl eylemiş idiler.

17 ,, ,, 18 ,, ,, minhü [30, 31 Aralık 1912] Ahvâlde tebeddülât yoktur.

19 ,, ,, [1 Ocak 1913] Bir Yunan torpidosu öğleyin Küçük Kemikli'den İmroz Adası cenûbuna kadar istikşâf yaptı ve orada diğer iki harb sefinesiyle birleşerek cenûba doğru hareket etdi.

Bugün dört namlulu dört 'aded mitralyöz nordanfild⁽¹⁾ topu vürûd ederek ikisi Kaba Tepe'nin cenûbuna ve ikisi de Çifte Kavaklı Ormanlı Dere'nin cenûbuna ve sâhil cihetine ta'biye edildi.

20 Kânûn-ı evvel [2 Ocak [1913]]- Bugün Eğer Tepe'den Kaba Tepe cihetlerine top endâht tecrübesi icrâ edildi.

Birinci Edremid Taburu'nun mevcûdu 626 nefer, 135 mekkârî, İkinci Tabur'un 588 nefer 136 mekkârîden ibâretidir. Birinci Tabur Kaba Tepe'nin cenûb-ı şarkisinde ve İkinci Tabur Kaba Tepe'nin bir kilometre şarkında ikâmet etmektedir. Sâhili tarassud etmek üzere Birinci Tabur'dan iki ve İkinci Tabur'dan üç müfreze ihrâc olunmuştur.

(28b) 21 Kânûn-ı evvel [3 Ocak [1913]]- Bugün bir gûnâ tebeddülât yoktur. Birinci ve İkinci taburun ahvâl-i 'umûmiyyesi teftîş edildi.

1) Nordanfild: 25 mm. çapında bir top. Ertuna, a.g.a., s.

Tepe'nin bir kilometre şarkında ikâmet etmektedir. Sâhili tarassud etmek üzere Birinci Tabur'dan iki ve İkinci Tabur'dan üç müfreze ihrâc olunmuşdur.

(28b) 21 Kânûn-ı evvel [3 Ocak [1913]]- Bugün bir günâ tebeddülât yoktur. Birinci ve İkinci taburun ahvâl-i 'umûmiyesi teftîş edildi.

22 Kânûn-ı evvel [4 Ocak [1913]] Cum'aertesi- Zevâlî sâ'at öğleden evvel yedide üç torpido İmroz Adası'nın cenûb burnuyla Boğaz medhali arasında istikşâfda bulunmakta idi. Yediyi on geçe cenûb istikâmetinden Bozcaada'ya doğru top sadâları işidilmeye başladı. Tarafeyn donanmasının muhârebe ettiği anlaşıldı. Lâkin ne sefâ'in-i harbiye ve ne de topların 'alevi görünmüyordu. Bu muhârebe-i bahriye kırk dakika kadar devâmdan sonra sadâlar kesildi. Top sadâları kesilmezden evvel mezkûr üç 'aded torpil cenûba istikâmetlerini tevcîh etdiler. Bu üç torpido Donanmay-ı Hümâyûn'a â'id idi. En son Almanya'dan mübâya'a olunanlardır. Ağleb-i ihtimâl donanmamız Bozcaada önünde düşmanla harb edib düşmanı firâra icbâr ile Bozcaada'ya 'asker ihrâc ettiği ve sonra da Midilli'ye doğru tebdîl-i istikâmet ettiği istidlâl olunuyor. [Bi'l-âhare böyle olmadığı anlaşıldı.]

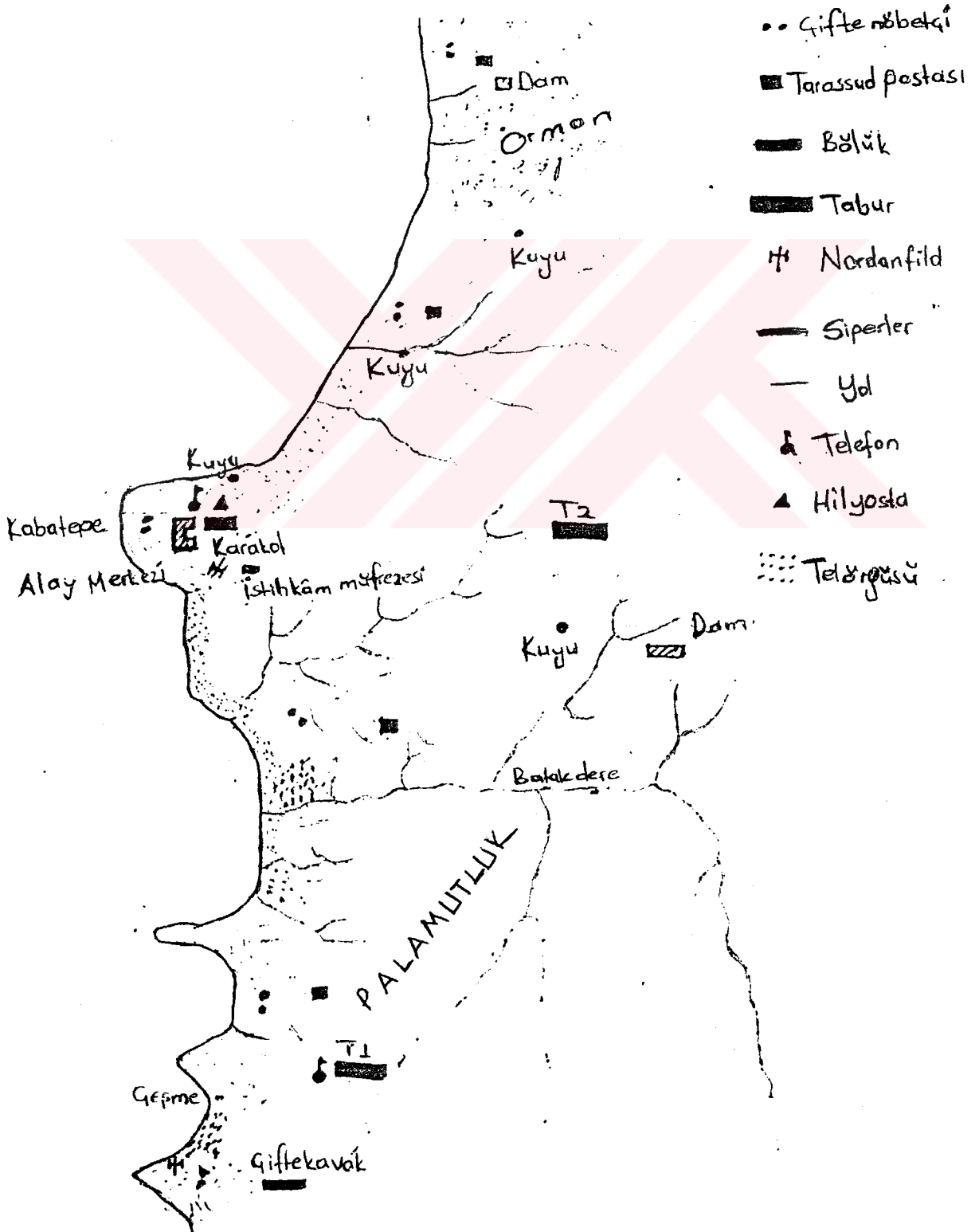
Sâ'at dokuzda onbir kadar nakliye ve torpido sefâ'ini İmroz ile Boğaz medhali arasında hâl-i tevakkufda ve dağınık bir vaz'iyet de bulunmakta ve ara sıra uzakdan ve derinden top sadâları işidilmekte idi. İki bacalı bir nakliye gemisi Boğaz'a dâhil oldu. Torpidolar Boğaz hâricinde olup pek uzakdan ve gâyet seyrek top sadâsı işidiliyor.

Donanmamız Boğaz'dan içeriye girdi, sâ'at on, öğleden evvel.

Dakika 30 sâ'at 11 yirmi parçadan 'ibâret donanmamız Boğaz'dan tekrâr çıkdı. İmroz ile Bozcaada açığında uzakdan düşmanla temâsı hâsıl eylediklerinden şiddetli top ateşi başladı. Donanmamız cenûba doğru ilerleyerek düşmanı ta'kib ediyor idi. Sâ'at 12 donanmamız gözden nihân oldu. Top sadâları işidilmemeye başladı. Sâ'at 1 donanma 'avdetle Boğaz'a dâhil oldu. Zâyi'ât yoktur.

(29a) 23 Kânûn-ı evvel [5 Ocak [1913]]- Bugün ahvâl-i harbiyede tebeddülât yoktur. Denizde ziyâdesiyle fırtına vardır. Derece-i harâret sıfıra müncer olmamış ise de üçe kadar inmiş ve kuru soğuk ziyâdeleşmiştir. Yunan sefâ'in-i harbiyesi bugün görünmedi.

Edremit Alayının vaziyetini mübeyyin muhtasar krokidir.

(29b) Harîta da gösterilen siperler yedi kilometreye karîb olub ancak beş taburla muhâfaza ve müdâfa'ası muktezî iken mürâca'at-ı mütevâliyeye rağmen ancak hatt-ı harb dâhil 900 mevcûd lu iki tabur verilmişdir. Hâl-i hazırda dört aded nordanfild mevcûddur. İkişer tüfenkli iki cebel bataryası mevki'ine ta'yîn olunmuşdur. Lâkin toplar düşman tecâvüze bed' ettiği zaman Maydos'a bir çâryek ve buraya bir sâ'at mesâfede bulunan boyun noktasından ol zaman gönderilecek imiş. Küçük Kemikli'de bulunan Burhâniye Taburu muvakkaten Ayvacık Alayı'na rabt edilmişdir.

24 .. [6 Ocak 1913] Deniz derece-i nihâyede fırtınalıdır.

İMROZ MUHÂREBE-İ BAHRİYESİ

22 Kânûn-ı evvel [4 Ocak 1913] tarafeyn donanmasının hıy-i müsademesinde filoların vazîyet-i harbiyesini gösterir krokidir.

(30a) 25 Kânûn-ı evvel [7 Ocak [1913]]- Ece ve Suvla limanlarına bir müfreze ihrâc olunması ihtimâlîne karşı o cihetlerde bulunan üç tabura Kuvây-ı Mürettebe Kumandanlığı'ndan tatbîkât yapıldırılmışdır. Bu tatbîkâta yalnız Ayvacık Alayı iştirâk etmiştir. Hâlde sâ'ir bir gûnâ tebeddülât yoktur. Bugün şimâl rüzgârı yine esmekte ise de denizde o kadar fırtına yoktur.

26 Kânûn-ı evvel [8 Ocak [1913]]-Bugün ahvâlde tebeddülât yoktur. Hava gâyet soğuk ise de lehü'l-hamd sıhhat-i 'umûmiyye kemâldedir.

27 Kânûn-ı evvel [9 Ocak [1913]]- Bu gece şiddetli bir poyraz rüzgârını müte'akib Kaba Tepe'ye ve garbı ve civârındaki sırtlara bir mikdâr kar yağdı. Dağların zirveleri beyazlandı. Dört gündenbergi ufkumuzda düşman sefâ'in-i harbiyesinden eser yoktur ve ahvâlde tebeddülât yoktur. Alayın Birinci ve İkinci taburlarını bugün dahî mevcûd siperlerde ahz-ı mevzi' tatbîkâtı icrâ etdiler.

28 Kânûn-ı evvel [10 Ocak [1913]] Öğleden evvel kruvazörlerimizle torpido filosunun Boğaz'dan hurûc etdiği istihbâr kılınmış ve bir müddet sonra gâyet derinden top sadâları işidilmiş idi. Öğleden sonra sâ'at üçbuçukda dört beş kıt'a sefînenin Boğaz hâricinde ilerlemekte olduğu görülmüş ise de cihet-i seyirleri ta'yîn olunamamıştır. Aynı zamanda İmroz Adası cenûbuyla Limni Adası istikâmetinde dört beş sefîne dumanı görülmüş ve cihet-i seyirleri Limni'ye mütevec- cih olmadığı anlaşılmıştır. Ahvâl-i harbiyede başka tebeddülât yoktur. Havâ serin ve derece-i har- âret sıfıra yakındır. Bâlâda cihet-i seyirleri ta'yîn edilemeyen sefâ'in Boğaz'a girmekde idi. Hattâ bu sırada bir de top atıldı.

(30b) 29 Kânûn-ı evvel [11 Ocak [1913]] Cum'aertesi- Öğleden evvel sâ'at 8,5 do- nanma Boğaz'dan çıktı. Cenûba doğru sâ'at 12 tekâmîl donanma şimdi Kaba Tepe ile İmroz Adası arasından şimâle doğru hareket ediyor. Bu sırada cenûb cihetinden top sadâsı gelmekte idi. Donanmamız bir müddet Semendire Adası'na gitdikden sonra tebdîl-i istikâmetle cenûbe doğru Merkep Adaları önünde kruvazör ve torpido filosuyla birleşerek Bozcaada istikâmetine geçmiş- lerdir. Henüz 'avdet etmediler. Bugün denizde şiddetli sûrette devâm eden fırtınaya rağmen büyük küçük tekâmîl sefâ'in-i harbiyemiz kemâl-i metânle seyr ü hareket etmekte idiler. Ahvâlde sâ'ir bir gûnâ tebeddülât yoktur. 'Asker çadırlarda ikâmet ediyor.

Boyun noktasında çadırda ikâmet eden fırka karargâhı yarın Maydos'dan⁽¹⁾ Burhâniye'ye nakledecektir. Kuru soğuklar şiddetle devâm ediyor.

1) Metinde " مایروس " şeklindedir.

30 Kânûn-ı evvel [12 Ocak 1913]- Bugün berren ve bahren ahvâlde tebeddülât ve sâ'ir bir gûnâ harekât yoktur.

31 Kânûn-ı evvel [13 Ocak [1913]]- Bu gece şiddetli yağmur ve fırtına vardı. Ahvâl-i harbiyede bir gûnâ tebeddülât yoktur. İkinci Tabur'dan ilel-i 'âdiyeden bir nefer vefât etti.

1 Kânûn-ı sâni [1]328 [14 Ocak 1913]- Bu gece külliyetli kar yağdı. Soğuklar şiddetlidir. Kaba Tepe'nin cenûbunda ve sâhil-i bahirde ikiyüz metre mesâfede iki grub lağım yapılmıştır. Lağımlar elektiriklidir. 324 kangal dikenli tel, tel örgüsü için mikdâr-ı kâfi kazığı mevcûd ise de henüz tertûbâtıyçün emir verilmemiştir.

Bu sabâh iki kruvazör ile bir torpidomuz Boğaz'dan çıkarak istikşâfda bulunduktan sonra yine Boğaz'a 'avdet etmişlerdir.

(31a) Bugün seyyâr projöktör ile edevâtı vürûd etmiştir. Ahvâlde tebeddülât yoktur.

2 Kânûn-ı sâni [15 Ocak 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Fırka erkân-ı harbiyesine Binbaşı Refik Bey nâmında biri ta'yîn edilmiştir. 2 Kânûn-ı sâni [15 Ocak 1913]

3 Kânûn-ı sâni [16 Ocak 1913] Perşembe- Ahvâl ber-sâbıkdır. Havâ gâyet soğuk ve şiddetli rüzgâr esmektedir.

4 Minhü [17 Ocak 1913]- Bu gece projöktör tecrübe edildi. Yüz metre mesâfeden ancak bir neferi gösterebiliyor, ziyâsının dâ'ire-i intişârı yoktur. Esnây-ı muhârebede isti'mâlinden ancak yüz metre mesâfede istifâde olunabiliyor.

Fırka kumandanı efrâdın palamut ağaçlarını kesdiğini görerek onaltı nefere onbeşer değnek darbını emir vermiştir. Ağaç kat' edilmemesi hakkında teselsülen verilen emirleri efrâd belki de muhâfaza-i hayât maksadıyla icrâda kusûr ediyorlar. Yoksa⁽¹⁾ alay dâhilinde emre itâ'at gibi ahvâl kat'iyen mevcûd değildir. Bundan mâ-adâ fırka kumandanı efrâdı bi'z-zat darb etmekle berâber ma'iyetindeki jandarma neferine efrâdı urmak üzere emir vermiş ve merkûm da tûfenge fişenk sürmüş idi.

Ahvâlde tebeddülât yoktur. Tarafeyn donanmasından iki üç günden beri eser görülmüyor. Sıhhat-i umûmiye ber-kemâldir.

1) Metinde " " şeklindedir.

5 Kânûn-ı sâni [18 Ocak 1913]- Öğleden evvel sâ'at sekizde donanmamız Boğaz'dan çıkarak Torpido Keşşâf Filosu İmroz açıklarında, Zırhlı Filo da Limni cihetlerine müteveccih oldular. Bir sâ'at sonra Limni cihetinden ve derinden şiddetli top sadâları gelmeğe başladı. Top muhârebesi üç sâ'at kadar devâm etdi. Lâkin harb eden sefâ'in görülmüyordu.

(31b) Akşam üstü top sadâsı kesildi. Onu müte'âkib donanmamız sâlimen Boğaz'dan girdi. Düşman donanmasından zâyî'ât olup olmadığı henüz anlaşılamadı. Bugünkü vukû'ât bundan 'ibâretidir. Ahvâlde başka gûnâ tebeddülât yokdur. Gurûb-ı şemsi müte'âkib cenûb cihetinden yarım sâ'at kadar imtidâd etmek üzere yine top sadâları işidildi.

6 Kânûn-ı sâni [19 Ocak 1913]- Bugün mütemâdiyen şiddetli yağmur yağdı. Ahvâl-i harbiyede muntıkamızda tebeddülât yokdur. İkinci Edremid Taburu Kumandanı taburu efrâdını palamut ağaçlarını kesmekden men' etmediği için fırka kumandanının emriyle kırk sekiz sâ'at tevkîf edildi.

7 Kânûn-ı sâni [1]328 [20 Ocak 1913] Pazartesi- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

8 Kânûn-ı sâni [21 Ocak 1913] Bugün Birinci ve İkinci taburlar ders endâhtına mübâşeret etdiler. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

Denizde şiddetli fırtına mevcûddur. Taburlara onikişer 'aded el hançeresi verilmişdir.

9 Kânûn-ı sâni [22 Ocak 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Şiddetli yağmur yağıyor. Hey'et-i Vükelây-ı A'yân ve Rü'esâ-yı Devâ'ir'den İstanbul'da bir meclis teşkîl olunmuşdur.

10 minhü [23 Ocak 1913]- Bugün ahvâlde bâkîdir. Bugün Harbiye Nâzırı Nazım Paşa Bâb-ı Âlî'de telef edilmişdir.

11 Kânûn-ı sâni [24 Ocak 1913] Cum'a- Havâ bozuk hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

12 minhü [25 Ocak 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

5 Kânûn-ı sâni [1]328 [18 Ocak 1913]- Cum'aertesini gün vukû'bulan Limni ve Bozcaada muhârebe-i bahriyesine bizden dört zırhlı bir kruvazör ve bir torpido kruvazörüyle bir mu'âvin kruvazör oniki torpido ve bir hastahâne gemisi iştirâk etmişdir.

(32a) Yunânîlerin Averoff, Psara, Sipetsai, Hydra zırhlılarıyla Lova, Panti, Adlar, Falka, torpido avizöleri ve Sfendoni, Naphratkoussa, Aspis, Niki⁽¹⁾ torpido ve muhribelerinden ibâretidir.

Muhârebe üç sâ'at devâm ederek rivâyete nazaran tarafeyn [800] gülle endâht etmişlerdir. Sefâ'in-i Osmâniye'de dört zâbit ile yirmibeş nefer şehîd ve seksen kadar nefer ile on zâbit mecrûh olmuşdur. Turgud ile Barbaros zırhlılarının âksâm-ı fevkâniyesinde bir mikdâr hasârât var ise de metânet ve kıymet-i harbiyeleriyle mukâvemetleri bâkî ve harbe iştirâk edebilecek derecededir.

Yunan gemilerinden Averoff bir tarafa meyl ettiği ve kıç tarafından harik zuhûr eylediği ve kezâ Psara zırhlısında harik zuhûr etmiş ve diğer sefâ'inde de az çok rahne görülmüştür. Bizim diğer gemilerimizde hiçbir telefât ve hasarât yoktur. Binâ'en aleyh tarafeyn donanmasından hiçbiri batmamıştır. Yunan gemilerinde birçok mecrûh ve maktûl var ise de mektûm tutuluyor. Yunan Amirali'nin Atina'ya gönderdiği telsiz telgrafda [Averoff'un hasarâtı o kadar mühim değildir. Mezkûr sefinenin kıymet-i harbiyesi tenâkus etmemiştir] demesine nazaran Averoff'un iyice rahnedâr olduğu anlaşılıyor.

12 Minhü [25 Ocak 1913]- Mahmud Şevket Paşa⁽²⁾ makâm-ı sadâret ve Harbiye Nezâretine ta'yîn olunmuş ve kabîne İttihâd Fırkası'ndan⁽³⁾ teşekkül etmiştir.. Eski kabîne isti'fâ etmiştir.

13 Kânûn-ı sâni [26 Ocak 1913]- Ahvâl-i harbiyede tebeddülât yoktur.

14 Minhü [27 Ocak 1913] Pazartesi- Ahvâl-i 'askeriyemiz bugünde lâ-yetegayyerdur. Bu gece bir mikdâr kar yağdı. Ders endâhtı için beher nefere altı fişenk atılmasına müsâ'ade olundu.

1) Afif Büyüktuğrul, a.g.e., s. 43-45. Bu gemiler metinde "سویا، صبه، ایما، ذررت" şeklinde.

2) Mahmud Şevket Paşa: 1856'da Bağdat'ta doğmuştur. 1882 yılında Harbiye Mektebi'nden yüzbaşı olarak mezun olmuş ve Almanya'da dokuz sene kalarak manevralarda ve top tecrübelerinde bulunmuştur. 31 Mart hareketini bastırmak için İstanbul'a gelen Hareket Ordusu'nun komutanı olarak şöhreti arttı. II. Abdülhamit'in hal' edilmesinde önemli rol oynadı. 23 Ocak 1913'te Sadrazam tayin edilir. Sadrazam iken 11 Haziran 1913'te uğradığı suikaste hayatını kaybetmişti. İbnülemin, a.g.e., c. IV., s. 1869-1892; Pakalın, Sicill-i Osmanî Zeyli, c. XI, s. 2656.

3) İttihat Fırkası: 1889'da İstanbul'da Tıbbiye Mektebi talebeleri tarafından "İttihâd-ı Osmâni" adıyla kuruldu. Yurt içi ve dışında kurdukları cemiyetlerle padişahlığa karşı faaliyete geçtiler. 1908'de II. Meşrûtiyet'in ilân edilmesini sağladılar. Meşrutiyetten sonra kurulan hükûmetlerde de kabineye girmeye başlamışlar. 23 Ocak 1913 Bâb-ı Âli baskınından sonra da hükûmeti tamamen ele geçirmişlerdir. I. Dünya savaşını Osmanlı Devleti mağlûp bitirdiğinden İttihat ve Terakkî'nin ileri gelenleri (Talat Paşa, Enver Paşa ve Cemal Paşa) yurt dışına (1918) çıkmışlardır. Fazla bilgi için bk. M. Şükrü Hanioğlu, Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük, İstanbul 1989; Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasi Partiler (1859-1952), İstanbul 1952.

(32b) 15 Kânûn-ı sâni [28 Ocak 1913] hâl ve mevki'imizde tebeddülât olmayıp sükûnet ber-devâmdir.

16 minhü [29 Ocak 1913] ahvâl bâkidir. Akşam üzeri Boğaz medhali cenûbunda uzakdan bir çok duman görünmüş ise de, sefâ'inin hangi⁽¹⁾ tarafa 'â'id olduğu anlaşılammıştır.

17 minhü [30 Ocak 1913] Perşembe- Hâl ve mevki'mizde tebeddülât yoktur.

18 minhü [31 Ocak 1913]- Bigalı'da teşkil olunacak cephâne koluyçün Edremid Birinci ve İkinci taburlarından ellişer mekkâre ile mikdâr-ı kâfi efrâd nakliye koluna gönderilmiştir. Çamlıburun mevki'inde altmış metre tûlünde ve altı metre arzında tel örgüsü yapılmıştır. Evvelce Kaba Tepe'nin beşyüz metre cenûbunda bataklık dere içine bu nisbetde tel örgüsü yapılmış idi. Binâ'en aleyh sâhilin ekser cihetleri karaya 'asker ihrâcına müsâ'id olup her tarafa tel örgüsü yapılması muktezi ise de hiç bir kısmını hâ'iz olmayan işbu iki mevki'ye tel örgüsü yapılması husûsu bir türlü anlaşılamadı. Zîrâ düşmanın bu iki noktayı intihâb etmesi için elde bir günâ delâ'il mevcûd değildir. Bugün bahren ve berren şiddetli fırtına olmakla bir mikdâr kar yağdı.

Düvel-i müttefika ile mevcûd mütârekenin Pazartesi günü hitâm bulunacağı ve o gün tarafeyn beyninde muhârebeye tekrâr mübâşeret edileceği firkadan bildirildi. Birinci Tabur'un mevcûdu 525 nefer, 65 mekkâre, İkinci Tabur'un 519 nefer 67 re's mekkâresi mevcûd olup bâki efrâd ve mekkâre cephâne ve erzâk kollarına müteferrik hidemâta ta'yîn edilmiştir. Ahvâlde tebeddülât yoktur.

(33a) 19 Kânûn-ı sâni [1 Şubat 1913] Cum'aertesi- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. 274 kangal tel örgüsü Bolayır'a sevk edilmek üzere Maydos'a gönderildi. Bu gece civârımızdaki dereler incimâd etmiş idi.

20 minhü [2 Şubat 1913]- Akşam sâ'at 6 da Kaba Tepe istikâmetinde İmroz Adası'nda kırmızımtırak olarak iki mevki'de ziyâsı çok ateş görüldü. Ahvâlde ve mevki'de tebeddülât yoktur.

21 minhü [3 Şubat 1913]- Sabâh sâ'at 7 yelkenli bir şağal ikibin metre kadar sâhile takarrüb etdi. Üzerine ateş olundu. Lâkin isâbet etdirilemedi. Şimâle tevcîh eyledi ve volta yaparak Semendire'ye doğru gitti. Bu sandalın sâhile pek çok takarrüb ettiği anlaşılmiş ise de nöbetçiler ihbâr etmediler. Cehâletin dereke-i efsesine inen ve 'âdetâ şeref-i insâniyetden mahrûm behâyim

1) Metinde " قمر " şeklindedir.

mertebesinde bulunan bu hissiz mahlûkların ibkây-ı vazîfede ihtimâmları bundan 'ibâret olacağı tabî'îdir. Bu nöbetçilere otuzar değnek darb etdirildi. Bu kâ'ide ki hâl ve şânı dâ'î-i intibâh olan bu sandal elden kaçırıldı. Bu akşam sâ'at yedide mütâreke hitâm buluyor. Bi't-tabi'î müsâdeme başlayacaktır.

22 Kânûn-ı sâni [4 Şubat 1913] Salı- Bugün mevki'imizde tebeddülât yokdur. İki alay Bulgar Bolayır'ın ilerisinde bulunan Kavak mevki'ine kable'z-zevâl dokuzda ta'arruza başlamıştır. Oradaki kuvvetimiz beş sâ'atden beri sebât ediyor. Bolayır'daki kuvvetimizin şimdilik hâl-i tedâfu'ide bulunacağı fırkadan bildirildi.

23 minhü [5 Şubat 1913]- Mevki'miz vaz'iyet-i sâbıkadadır. İmroz Adası'nın üzerinde bir tayyâre görüldüğü Kum Tepe'den bildiriliyor ise de burada müşâhede olunamadı.

(33b) 24 Kânûn-ı sâni [6 Şubat 1913]- Kable'z-zevâl sâ'at 10,05 de bir Yunan tayyâresi İmroz Semâdirek istikâmetinden ve Dalyan üzerinden geçerek Nara Burnu cihetine gidib ve tebdil-i istikâmetle 'aynı tariki ta'kible İmroz Adası'nın garbına doğru gitdiği görülüyordu. İkibin metreye karîb su'ûd etmiş idi. 'Ayn-ı zamânda bir düşman torpidosu İmroz sâhilini ta'kib ederek cenûbdan şimâle doğru hareket etti. Tayyârenin 'avdetini müte'âkib torpidoda yine 'aynı sâhili ta'kible cenûba döndü gerek Kaba Tepe'den ve gerekse civâr müfrezelerden mezkûr tayyâreye epey kurşun atılmış ise de mesâfenin ziyâdeliğinden bir netice hâsıl olunamadı.

Tayyârenin ufkümüzde müddet-i seyrânı üç çâryek kadar devâm etdi. Binâ'en-aleyh bu tayyâre arzu ettiği istikşâfı icrâ eyledi. Hava gâyet berrâk idi. Tayyâre son derecede mahâretle idâre edilmekte ve arzu ve kuvvet dâhilinde seyr ü sefere kâbiliyyet-i mükemmelesine göstermekte idi. Her hâlde akvây-ı ihtimâl mevki'-i su'ûdu Limni Adası olsa gerekdir. Nara Burnu'ndaki donanmamız üzerine dört beş bomba atmış ise de isâbet etdirememiştir. Bu tayyâreyi Yunanlı Motosis nâmında bir mülâzim idâre etmiştir.

25 minhü [7 Şubat 1913] Cum'a- Bugün mevki'imizde bir gûnâ tebeddülât yokdur.

26 minhü [8 Şubat 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Taburlar üçüncü endâht sınıfının üçüncü, beşinci ve yedinci numaralı vazîfelerini îfâ ile meşgûldür.

27 minhü [9 Şubat 1913]- Hava furtunadır. Ahvâl-i mevki'iyemizde şimdilik tebeddülât yokdur. Bi't-tabi'î Bolayır cihetlerinde harb devâm ediyor. Donanma Marmara'nın Rumili sâhilini topa tutmak üzere geçmiştir.

Teşrîn-i sâni [1]328 [Kasım/Arahk 1913] ibtidâlarında Edremid Alayı Kaba Tepe Kemikli Burnu, Çamlı Burun cihetlerinin muhâfazasına me'mûr edildi. Alay merkezi Kaba Tepe Karagolu ittihâz olundu.

(34a) 28 Kânûn-ı sâni [10 Şubat 1913] Pazartesi- Ahvâl-i mevki'iyemizde tebeddülât yokdur. Karahisar Fırkası'nın Kaba Tepe'de bulunan taburu dün geceye Gelibolu'ya geçmiştir.

29 minhü [11 Şubat 1913] ' - Ahvâlde tebeddülât yokdur, havâ furtunadır.

30 minhü [12 Şubat 1913]- Mevki'imizde tebeddülât yokdur.

31 Kânûn-ı sâni [1]328 [13 Şubat 1913]- Bugün denizde son derecede şiddetli furtuna hüküm sürüyor. Karada ise yağmur ile karışık şiddetli rüzgâr ve kar yağmaktadır. Soğuk derece-i nihâyede mü'essirdir. Marmara sevâhiline ihrâc olunacak 'asker ihtimâl-i furtuna hasebiyle te'hîr ediyor. Ahvâlde başka tebeddülât yokdur.

1 Şubat [1]328 [14 Şubat 1913] Cum'a- Bu gece kar yağdı. Bürûdet tahte's-sıfır, şiddetli furtuna vardır. Epey müddetdir düşman donanmasından eser görülüyor. Geçende su'ûd eden Yunan tayyâresinin rahnedâr olduğu Mondoros'dan (Limni'de) Londra'ya yazılmış ise de bu rehne mevki'imizden atılan silâhlardan mı yoksa makinece zuhûra gelen bir kazâdan mı neş'et eylediği anlaşılamamıştır. Bu tayyâre İmroz'a sükût etmiş ve oradan bir torpido vâsıtasıyla haber edilerek Limni'ye götürülmüştür. Bu tayyâre 'aynı zamânda hem havada ve hem de denizde hareket eder cinsdenmiş. Ahvâlde tebeddülât yokdur.

2 Şubat [1]328 [15 Şubat 1913]-Akşam tâ be-sabâh bora ve furtuna ile berâber şiddetli kar yağdı. Her taraf beyâza büründü. Ahvâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Furtuna hâlâ şiddetle devâm ediyor. Gerçi efrâd çadırların içerisine bacası yer altından dışarıya çıkarılmak üzere ocaklar yapmış iseler de bürûdetin nüfûzuna çadırlar pek de mukâvemet edemiyor.

(34b) 3 Şubat [1]328 [16 Şubat 1913]- Ahvâl kemâ fi's-sâbıkdır. Şiddetli furtuna ve soğuk ber-devâm, yerlerde müncemid hâlde epey kar mevcûddur.

4 minhü [17 Şubat 1913]- Muhâlefet-i havâ devâm ediyor, ahvâlde tebeddülât yokdur. Bolayır ve sâ'ir mevâki'-i harbiyede ne olduğuna dâ'ir beş gündür ma'lûmât alınamıyor.

5 Minhü [18 Şubat 1913]- Sabâh sekizbuçukda bir kruvazör ile üç torpido İmroz Adası'nın cenûbundan şimâle doğru ilerlemekde, bir müddet devâmdan sonra cenûba tebdîl-i istik-

âmetle Bozcaada'ya doğru devâm etdiler. Bunlar bizim gemilerimizdir. Düşman sefâ'ini de uzakdan göründü Mecidiye Kruvazörü tarafından ateş edildi. Mecidiye gerisinde Barbaros bulunuyordu. Donanmamız Boğaz hâricinde iki sâ'at kadar istikşâf yaparak ve düşman ile temâs ederek onbeş yirmi kadar dâne atdıktan sonra sâ'at onbuçukda Boğaz'a dâhil oldular. Düşman sefâ'ininin uzakdan yalnız dumanları görülebiliyordu. Bürûdet ziyâde, deniz furtunalı idi. Başka zuhûrât yoktur.

6 Şubat [1]328 [19 Şubat 1913]- Çarşamba- Hava mu'tedil biraz yağmurludur. Ahvâlde tebeddülât yoktur. Bahr-ı sefîd Boğazı ve Gelibolu Kuvvây-ı Mürettebe Kumandanlığı'na Ferik Hurşid Paşa ve Maydos'daki Kolordu'ya Yemen'den gelen Livâ Mehmed Ali Paşa ve Bolayır'daki kolorduya Fahri Paşa⁽¹⁾ kumandan ta'yîn olundukları istihbâr kılındı.

7 minhü [23 Şubat 1913]- Muhîtimizde hâlde tebeddülât yoktur. Hava rüzgârlıdır. Sadrazam ve Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa'nın bugün Maydos'a geldiği istihbâr kılındı. Müşârün ileyh mevlüd-i nebevî münâsebetiyle taraf-ı hazret-i pâdişâhîden 'askere selâm-ı şâhâneyi teblîğ ve mevlüd-i nebevîyi tebrîke me'mûren gelmiştir. Beş on dakika Maydos'da istirahat ederek Dersa'âdet'e 'avdet etmiştir.

(35a) 8 Şubat [1]328 [21 Şubat 1913] Cum'a- Havâ sâbıkına nisbeten pek güzeldir. Ahvâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Maydos'daki kolordu Edremid Fırkası'nın sekiz taburu, Kal'a Fırkası'nın beş taburu ve Afyon Karahisar Fırkası'nın dokuz taburundan cem'an yirmiiki tabur ve bir bölük makineli tüfenk ile dört 'aded nordanfild mitralyozundan 'ibârettir. Eğer Tepe ile Kakma Tepelerinde birer batarya sahrâ topu mevki'lere yerleştirilmiştir. Kal'a Fırkası'nın diğer üç taburu Erenköy, Yeniköy ve Yenişehir mevki'lerinde bulunduğu gibi bi'l-âhare teşkil edilen ve dört taburdan 'ibâret bulunan ve merkezi de Ezine'de olan Mustahfiz Alayı'nın tabur ve bölükleri Burhâniye, Edremid, Akçay, Ilıca, Küçükkuyu, Ayvacık, Köse Dere, Ezine, Geyikli, Kum Burnu ve Tufife mevki'lerine ikâme edilmiştir. Bu mıntıkada Şam'dan gelmiş bir alay da süvârî mevcûd idi. Lâkin belki başka tarafa şimdi nakl edilmiştir.

9 Şubat [1]328 [22 Şubat 1913]- Havâ mülâyim, soğuk yok, hafîf sûrette rahmet yağmaktadır, hâlde ve mevki'de tebeddülât yoktur.

1) Fahri Paşa (?-1914): Kolordu kumandanlıklarında ve valiliklerde bulunmuş erkân-ı harb zâbitlerinden biridir. II. Abdülhamit Halep'e sürgün ettiğinde Erkân-ı Harbiye Miralayı idi. Meşrutiyetin ilk yıllarında Siroz Mutasarrıfı ve Fırka Kumandanı oldu. Manastır valiliğinde bulundu, Balkan Harbinde Gelibolu Kumandanı idi. I. Dünya Savaşı çıkmadan önce Ankara'da kolordu kumandanlığında bulunmuştur. İbrahim Alaeddin [Göğsa], Meşhur Adamlar, Hayatları, Eserleri, c. II., İstanbul-1935, s. 453.

10 minhü [23 Şubat 1913]-Şiddetle yağmur yağıyor, havâ gâyet fenâdır, denizde furtuna ve rüzgâr olmakla berâber ara sıra karadan kar da devâm etmektedir. Bürûdet tahte's-sıfır üç derecededir. Mevki'de ve ahvâlimizde tebeddülât yoktur.

11 Şubat [1]328 [24 Şubat 1913] Pazarertesi- Furtuna, bora, rüzgâr, kar şiddetle devâm ediyor, soğuk nâkıs on derecededir. Çadırlarda 'asker muzdarib oluyor. Ahvâlde tebeddülât yoktur.

(35b) 12 Şubat [1]328 [25 Şubat 1913]- Bugün ahvâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Havâ eyyâm-ı sâ'ireye nisbeten mu'tedildir.

13 minhü [26 Şubat 1913]-Çarşamba hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Havâ henüz kesb-i sükûnet etmedi. Üç dört günden beri o kadar şiddetli furtuna olmuşdur ki, bîçâre serçe, kara tavuk, tarla kuşu ve buna mümâsil kuşlar furtunanın şiddetinden uçamayarak yerlere düşmekte ve ağaçlara çarpmaktadır. Efrâd böyle bir çok kuş topladığı gibi ikisi kara tavuk ve ikisi serçe olmak üzere dört 'aded de bi'z-zât tutmuşdur.

14 minhü [27 Şubat 1913]- Bugün havâ mülâyimdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

15 minhü [28 Şubat 1913]- Havâ latîf ve mülâyimdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Öğleden sonra iki torpido İmroz Adası'nın cenûb burunuyla Merkeş Adaları beyninde gurûb-ı şemse kadar hâl-i tevkîfde bulunmakta oldukları gibi büyücek bir nakliye gemisi de cenûbdan gâyet yavaş yavaş gelerek gurûbu müte'âkib İmroz Adası'nın şark sâhilini ta'kib ediyor idi. Akşamdan sonra fenerlerini yakmadı. Zulmet-i leylî müte'âkib bu gemiler görünmez oldular. Bi't-tabi'î bunlar Yunan donanmasına mensûb idiler. Bu torpidolar ile açıkda temâs eden iki ufak yelkenli kayık şimâle doğru Büyük ve Küçük Kemikli burunlarına epey takarrüble gurûb-ı şemsde şimâle tevcîh etdiler.

16 minhü [1 Mart 1913]- İki düşman torpidosu dünkü mevki'lerinde duruyorlar. Havâ mülâyimdir, kible esiyor, hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Torpidolar bi'l-âhare gözden nihân oldular.

(36a) 17 Şubat [1]328 [2 Mart 1913] Pazar- [Sâ'atler zevâlî olarak yazılmışdır.] Kable'z-zevâl sâ'at dörtdenberi şiddetli furtuna ve rüzgârla berâber o kadar şiddetli kar yağdı ki, emsâline ancak Erzurum taraflarında tesâdüf olunur. Açıkda veyâ çadırlarda bulunan 'asker işte bu şedâ'id-i havâ'iyenin bugün taht-ı te'sîrindedir. Dünyânın 'umûm insanları bizden yüz çevirdiği

hâlde cenâb-ı Hak bile merhamet etmiyor. Bizi bu ıstrâbâta ma'rûz bırakıyor. Çünkü (illâ mâ sa'â) hükmüne ri'âyet etmiyoruz. Hareket kâbil değildir.

16/17 [1/2 Mart 1913] Gece Seddü'l-bahrin garbindeki Tekye Burnu'ndan Kaba Tepe istikâmetine doğru denizden ziyâsı mahdûd bir projöktör ziyâsı görüldü. Bir sâ'at sonra aynı istikâmetin şimâl cihetinde Ağıl Dere ile Küçük Kemikli arasında da fener ziyâsına müşâbih bir kaç def'a ziyâ görüldü, ne olduğu anlaşılamadı.

Hâl ve mevki'de bi't-tabi'î tebeddülât yokdur. Bugün olanca şiddetiyle furtuna, bora ve tipi ve şiddetli kar yağıyor. Bürûdet sıfır edene kadar tenzîl etdi. Etrâf kâmilen bembeyâz karla mestûrdur.

18 minhü [3 Mart 1913]- Denizde şiddetli furtuna karada soğuk rüzgâr esiyor. Bürûdet tahte's-sıfır ondur. İki günden beri devâm eden kar sükûnet bulmuş ise de her taraf donmuş bembeyâz kesilmiştir. Hareket pek müşkildir.

Hâl ve mevki'de 'askerlikçe tebeddül yokdur. Yunânîlerin Selânik ve Pire'den Limni'ye ve bir semt-i mechûle götürmek için vapurla 'asker tahrîk etdikleri fırkadan iş'âr olunur.

19 minhü [4 Mart 1913]- Düne nisbeten havâ ve deniz biraz sükûnetli soğuk az arazi harekete müsâ'id güneş mevcûddur. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Sıhhat-i 'umûmiye berke-mâldir. 'Askerin kuvve-i yedînesi yolundadır.

(36b) 20 Şubat [1]328 [5 Mart 1913] Çarşamba- Hava güzel, güneş mevcûd karlar henüz erimedi. Etrâf kâmilen bembeyâzdır. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

21 Şubat [1]328 [6 Mart 1913]- Birinci Tabur'un küllî perâkende mevcûd-ı 'umûmîsi 538 ma'a zâbitân efrâd 74 mekkâre 127 sandık cebhâne, İkinci Tabur'un 566 nefer 88 mekkâre 139 sandık cebhânedir. Üçüncü Burhâniye Taburu muvakkaten Ayvacık Alayı'na hasbe'l-icâb iltihâk ettiği cihetle mevcûdu ma'lûm değildir. Bu mevcûddan 849 nefer muhârib olup bâkisi mekkâre, cebhâne kolu devâ'ir gibi müteferrik hizmetlerde istihdâm edilmektedir. Şedâ'id-i havâya rağmen 'askerin ahvâl-i sıhhiyesi mükemmeldir. Bugün havâ mülâyim, karlar eriyor, bürûdet cüz'îdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Bugün öğle vaktinde derinden Gelibolu cihetinden top sadâları gâyet hafif olarak işidilmiş ise de hakikati anlaşılamadı.

22 minhü [7 Mart 1913] Cum'a- Havâ latîf, bürûdet yokdur. Karların kısm-ı a'zamîsi erimeye başladı. İkinci Tabur Kumandanı vaktiyle erzâkını lâyıkıyla tedârik edemediğinden tabu-

run hayvânâtı iki günden beri arpa saman yememişlerdir. Taburlar mutlak kumanda ve idâreye muktedir 'azm-i metîn, nâfizü'l-emr kimselere tevdi' edilmez ise netîceye buna müncer olacağı tabî'îdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Adalara mensûb iki kayık rüzgârın sevkiyle sâhile bir iki kilometre kadar takarrüb ettiğiinden üzerlerine beş on el silâh atılmış ise de vaz'iyetlerini tebdil etmediler. Çam Burnu'ndaki nordanfild'in atdığı dâne yüz metre takarrüb etmiştir.

23 Şubat minhü [8 Mart 1913]- Havâ latîf, bürûdet yoktur. Sabâh sâ'at 8, bir torpidomuz Küçük Kemikli Burnu'na kadar istikşâf yaptıktan sonra sür'atle Boğaz medhaline 'avdet itdi. Bu esnâda düşman sefâ'ininden bir emâre görülemedi.

(37a) Mecidiye Kruvazörü'yle yedi torpidomuz vakt-i zevâlden gurûb-ı şemse kadar Merkeb Adaları, Bozcaada, İmroz Adası cenûbu ve Limni Adası şimâlinde istikşâf yapmış iseler de düşmana dâ'ir hiç bir emâre göremediler, bi'l-âhare Boğaz'a dâhil oldular. Birinci ve İkinci taburlara bugün ikmâl noksânları için doksanar nefer verilmiştir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

24 Şubat [1]328 [9 Mart 1913] Pazar- Havâ latîf, bürûdet yoktur. Vakt-i zuhrda Mecidiye Krüvazörü ile iki torpidomuz Boğaz'dan hurûcla İmroz Adası cenûbunda garb cihetinden gelmekte olan bir posta vapurunu alıp Çanakkal'a'ya götürmüşlerdir. Bu vapurun Yunan bandıratasını hâmil olması melhûzdur. Bu sıralarda mevki'imizden cenûb cihetine doğru bir mikdâr top sadâsı işidilmiş ise de cihet-i vürûdu ve esbâbı anlayamadı. Müberraen hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Arpa tedârik edilemediğinden mekkâflere İstanbul'dan gelib âmâl-i gayr-i sâlih bir hâl kesb eden etmekden üç gün verilecektir (arpa yerine). Karlar erimiş ise de çamurun kesretinden mürûr ve 'ubûr veyâ husûsî hayvânâtın hareketi pek müşkildir.

25 minhü [10 Mart 1913]- Bürûdet yok ise de rüzgâr ziyâde ve deniz bir mikdâr fırtınalıdır. Gelibolu ve Bolayır'da mukâbeleten düşman arâzisinde çetecilik etmek üzere ba'zı efrâd ile gönüllülerden müfrezeler tertîb edilmiş idi. Bunlardan bir kısmı isyân ile müsellehan bu tarafa firâr ettikleri fırkadan bildirildiğinden bugün Binbaşı Rıza Efendi kumandasında üç bölük mezkûr 'âsîleri tesâdüf ederseler derdest etmek üzere Kocadere Karyesi'ne gönderildi. Akşama kadar o civârda yapılan tarassudâtda firârlilerden kimseye tesâdüf edilemediğinden tabur 'avdet etmiştir. Hâlde tebeddülât yoktur.

(37b) 26 minhü [11 Mart 1913]- Rüzgâr var ise de havâ oldukça mu'tedildir. Harekât-ı 'askeriyeye müsâ'iddir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

27 minhü [12 Mart 1913]- Çarşamba havâ latîfdir. Maydos Kolordusu Kumandanı Mirlivâ Mehmed Ali Paşa bugün Fırka Kumandanı ve ma'ıyyeti erkânıyla İkinci Tabur'a ba'dehû Kaba Tepe'ye geldiler ve siperleri ve tahkîmâtı gözden geçirdikten sonra Birinci Tabur'un intizâmı ta'allüm ve terbiyesi matlûba muvâfık olduğundan zâbitân ve efrâda beyân-ı memnûniyyetle efrâdın hüsn-i himmetlerinin tahrîkini mûcib vesâyây-ı mü'essirede bulundular.

İkinci Tabur'a gelince hiçbir eser-i intizâm görmediklerinden ve tabur zâbitânının 'adem-i mevcûdiyetinden ve Binbaşı Nusret Bey'in mıntukasını geşt ü güzâr eden Kolordu Kumandanı'na refâkatle mıntıkası hakkında beyân-ı ma'lûmât etmediğinden dolayı 'ilm ü haberlerinin i'tâsını ve yerine diğêr birinin vekâleten ta'yînini emir buyurdular. Tabur-ı mezkûrun hiç bir eser-i terakki göstermemesi ve lede'l-îcâb îfâ-yı vazîfeden mahrûmiyeti mükerreren mûcib-i te'sîr olmuş ise de keyfiyet hâl-i tabi'isine insâniyeten terk edildi.

Ahvâlde ve mevki'de tebeddülât yokdur. Fî 24 Şubat [9 Mart 1913]da torpidolarımız tarafından derdest edilen Yunan vapurunun derûnunda külliyetli dakik ile bisküvi varımış. Dersa'âdet'de Ganâ'im-i Bahriye Mahkemesi⁽¹⁾'ne sevk edilmişdir.

28 Şubat [1]328 [13 Mart 1913]- Havâ güzeldir. Gurûba doğru iki torpido İmroz ile Bozcaada arasında garb-i cenûbiye doğru geşt ü güzâr etdikleri görüldü. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

(38a) 1 Mart [1]329 [14 Mart 1913] Cum'a- Havâ latîfdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Yüzbaşı Bekir Efendi dün ve bugün bilâ ruhsat mevki'ini terkle Birinci Tabur'a gezmeye gittiğinden üç gün tevkif edilmişdir.

Akşam üzeri iki Yunan torpidosu İmroz ile Bozcaada arasında tarassudâtda bulunuyorlardı.

2 Mart [1]329 [15 Mart 1913]- 1/2 [14/15] Mart nısfü'l-leylde Birinci Tabur nöbetçileri rü'yet-i ğalat olarak iki el silâh atmışlar. Ba'demâ bir kargaşalığa mahal kalmamak üzere men' edilmişdir. Havâ gâyet latîfdir. İki düşman torpidosu İmroz ile Boğaz medhali arasında tarassudâtda bulunmakta Boğaz'a yedi sekiz kilometre kadar takarrüb etmekte olduğu görüldü. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Sıhhat-i 'umûmiyye berkemâl kuvvet-i yedîne yolundadır.

1) Ganâ'im-i Bahriye Mahkemesi: Denizciliğe aid ele geçen şeylerin meşruiyyetini tetkik etmek ve bu hususta hüküm vermek üzere hukuk ve ihtisas sahiblerinden mürekkep olarak teşkil olunan mahkemeye verilen addır. Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. I, s. 643.

3 Mart [1]329 [16 Mart 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Havâ gâyet latîfdir. İkinci Havran Taburu'nun 624 ma'a zâbitân efrâd ve 123 re's mekkâresiyle 139 sandık cebhâne ve 570 mu'addil martini tûfengi mevcûd vardır. Birinci Tabur'un 666 nefer efrâd 121 sandık cebhâne 567 aded tûfengi mevcûddur.

Emir idâre ve kumandada iktidârsızlıktan bahisle taburdan alınan Binbaşı Nusret Bey'in Maydos'da Dîvân-ı Harb-i Dâ'imî Re'îsi ta'yîn edildiği işidilmiştir.

4 Mart [1]329 [17 Mart 1913] Pazartesi- Havâ güzeldir. İkinci Tabur bugün verilen ic-timâ' emrine itâ'at etmediğinden birinci ve ikinci bölük kumandanları tevkif edilmiştir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

5 Mart [1]329 [18 Mart 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Havâ mu'tedil ol-mağla berâber mütelevvindir.

(38b) 6 Mart [1]329 [19 Mart 1913] Çarşamba- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

7 Mart [1]329 [20 Mart 1913]- Havâ mütelevvin ve rüzgârlıdır. Ahvâlde ve mevki'imizde bir gûnâ tebeddülât ve vukû'ât yokdur.

8 Mart [1]329 [21 Mart 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Havâ gâyet latîfdir. İki yunan torpidosu bugün İmroz ile Boğaz medhalinde akşama kadar istikşâfda bulunmuşdur.

9 Mart [1]329 [22 Mart 1913]- Cum'aertesi deniz râkid havâ güzel sıcaklar vaktinden ev-vel ziyâde te'sîr ediyor.

İkinci Tabur mülâzimlerinden ve sû'-i hâl ashâbından iki mülâzim verilen emri îfâ etme-diklerinden birer hafta tevkif edilmiştir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

10 Mart [1]329 [23 Mart 1913]- Havâ güzeldir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

11 minhü [24 Mart 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Arasıra gâyet derinden ve şimâl cihetinden top sadâsı hiss olunuyor. İhtimâl Bolayır'da olsa gerekdir. Derece-i harâret epey te'sîrlidir.

12 minhü [25 Mart 1913]- Havâ güzeldir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

(39a) 13 Mart [1]329 [26 Mart 1913] Çarşamba- Hâl ve mevki'imizde tebeddülât yoktur. Arasıra pek derinden Gelibolu cihetinden top sadâsı işidiliyor idi. Bir iki gündür düşmanın dârü'l-bahirde fa'âliyet gösterdiği firkadan bildiriliyor.

14 Mart [1]329 [27 Mart 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Derece-i harâret mu'tedildir. Edirne hücum-ı cebrî ile Bulgarlar tarafından zabt edilmiştir.

15 Mart [1]329 [28 Mart 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. İki Yunan torpidosu İmroz Adası'yla Boğaz arasında istikşâf yapıyorlardı.

16 Mart [1]329 [29 Mart 1913]- Bu gece mu'âriz körfezine torpil vaz'ı için bir sefînemiz Boğaz'dan çıkarak ve sâhile takarrüb edecek ve şâyed düşman görürse derhâl başdan kara edeceğinden bu bâbda müteyakkız bulunulması emri geldi. Sâhile ayrıca zâbit tarassud postaları çıkarıldı. Tâ sabâh devâm eden tarassud nefîcesi mezkûr sefîne hiçbir yerden görülemedi. Deniz râkid ve biraz sisli ve havâ da epey karanlık idi. Bugün hafif sûrette sabahleyin yağmur yağdı. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

17 Mart [1]329 [30 Mart 1913]- Deniz furtunalı ve oldukça rüzgârlıdır. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Taburlara birer haftalık çorba konservesi verilmiştir. (Et suyuyla yapılmış bezelye otundan).

18 minhü [31 Mart 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Havâ rüzgârlıdır.

19 minhü [1 Nisan 1913] Salı- Havâ bozuk ve rüzgârlıdır. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

20 Mart [1]329 [2 Nisan 1913]- Rüzgâr ziyâde kuru soğuk mevcûd, hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

(39b) 21 Mart [1]329 [3 Nisan 1913] Perşembe- Rüzgâr şiddetli, havâ soğuktur. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

22 minhü [4 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

23 minhü [5 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Havâ bulanıktır.

24 minhü [6 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. İki düşman torpidosu İmroz ile Boğaz arasında bir müddet gezdikleri görülmüş ise de bi'l-âhare gözden nihân olmuşlar-

dir. Ba'de'z-zevâl bir kruvazör ile üç torpidomuz Boğaz'dan çıkarak kruvazör ile iki torpido cenûb-ı garbîye ve bir torpido da Kaba Tepe istikâmetine kadar gelerek tekrâr Boğaz önüne 'avdet etdi. Mu'tâd hilâfı bugün ufkumuzda dokuz 'aded yelkenli kayıklar görüldü. Kaba Tepe'ye gelen torpidomuz bu kayıklardan üçüne takarrüb etmiş ise de mu'âyene etmediği gibi bunları müsâdere dahî eylemedi.

25 Mart [1]329 [7 Nisan 1913] Pazartesi- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. İki Yunan torpido geçeri ufkumuzda akşama kadar istikşâfda bulundu. Anbarlarda külliyyetli peksimed mevcûd bulunduğundan bir hafta kadar efrâda etmek yerine peksimed i'tâ edilmektedir. Birinci Tabur Binbaşısı Rıza Bey Dîvân-ı Harb-i Muvakkateye a'zâ ta'yîn olunmuştur. İkinci Taburun doktoru mükerreren terk-i mevki' etdiğinden on gün ve Yüzbaşı Bekir Efendi verilen emrin icrâsında iki gün ta'allül ile bî-ma'nâ i'lâmlar yazdığından dört gün tevkif edilmiştir.

26 minhü [8 Nisan 1913]- Kaba Tepe ile Ağıl Dere beyninde müdâfa'asız mahaller Ayvacık Alayı'nın İkinci Taburu tarafından tahkîm edilmeğle berâber mezkûr Ağıl Dere'de ikâmet etmek üzere emir almıştır. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

27 minhü [9 Nisan 1913] Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Taburların ahvâl-i sıhhiyesi mükemmel efrâdın kuvvet ve kudret-i yedîneleri her türlü mihnet ve meşakkate müsâ'iddir.

(40a) Kolordu Kumandanı Mehmed Ali Paşa Ece Limanı, Anafartalar ve Kemikli cihazlarını ve orada bulunan Ayvacık Alayı'nı ilk def'a olarak teftîş etmişlerdir. Kolordu erkânı-ı Harbiye Re'îsi berâberlerinde değil idi. Soğuklar kesb-i i'tidâl etmiş ise de te'sîrli rüzgâr devâm ediyor.

28 Mart [1]329 [10 Nisan 1913] Perşembe- Deniz furtunalı, havâ fenâ oldukça şiddetli yağmur devâm ediyor. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Gurûb esnâsında bir Yunan torpidosu Boğaz hâricinde görünmekte idi.

29 Mart [1]329 [11 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'imizde berren bir vukû'ât yoktur. Kable'z-zevâl Mecîdiye Kruvazörü'yle iki torpido düşman torpidolarıyla muhârebe ederek onları ta'kib ile mecbûr-ı firâr etmiştir. Bi'l-âhare gemilerimiz Boğaz'a dâhil oldu. Lâkin düşmanın iki torpidosu gurûb-ı şemse doğru yine Boğaz medhali hâricinde görünmekte idiler.

30 minhü [12 Nisan 1913] Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Rüzgâr mevcûd deniz epey furtunalıdır.

31 Mart [13 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Furtuna ber devâmîdir.

1 Nisan [1]329 [14 Nisan 1913] Pazartesi- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

2 minhü [15 Nisan 1913]- Bulgar Hükûmetiyle 1 Nisan [1]329 [14 Nisan 1913] târîhin-den i'tibâren mukaddemât-ı sulhiyye imzâ edilmek üzere on günlük bir mütâreke 'akd olunduğuna dâ'ir emir gelmişdir. Hâl ve mevki'imizde tebeddülât yokdur. Bugün şiddetli furtuna zuhûr etdi. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir. Yunanla mütâreke olmadığından hâl-i harb berdevâmîdir.

(40b) 3 Nisan [1]329 [16 Nisan 1913] Çarşamba- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

4 minhü [17 Nisan 1913]- Bugün Ayvacık Alayı'nın İkinci Taburu Dalyan mevki'nin gerisindeki dereye gelmişdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Başkumandan Vekîli İzzet Paşa⁽¹⁾ bugün Gelibolu'ya geldiği ve yanında Maydos'a geleceğinden kıta'âtce hâl-i intizârda bulunulması tebliğ edildi.

Maydos Kolordusu'nun vaz'iyeti ve Edremid Fırkası'nın lede'l-îcâb vazîfesine dâ'ir âtî-deki firka emri vürûd etdi.

Mahrem Fırka Emri

3 Nisan [1]329 [16 Nisan 1913]

1- Edremid, Çanakkal'a, Karahisar redîf fırkalarıyla, Şinayder Topçu Taburu ve Nakliye Taburu'ndan müretteb Maydos Kolordusu'na muhavvel olan vazîfe (Seddü'l-bahir) ve (Kilidü'l-bahir) istihkâmâtının kara cihetinden vukû' bulacak ta'arruza karşı muhâfazaya ve muhârebenin ilk devrinde (Ece Limanı) ile (Seddü'l-bahir) arasındaki sâhil kısmını müdâfa'a ve bu kısımdan düşmanın yapacağı karaya 'asker ihrâcî harekâtını def' ve tenkîl etmektedir.

2- Bidâyeten fırkamız ilk hatt-ı müdâfa'ayı teşkîl eden "Ece Limanı", (Kum Tepe)'ye (Hâric) kadar sâhil kısmını müdâfa'aya me'mûrdur. Kum Tepe'den cenûbe mümted sâhil kısmının müdâfa'ası Çanakkal'a Redîf Fırkası'na muhavveldir.

1) Ahmet İzzet Paşa : 1864 yılında Manastır Görice Sancığı'nın Naslic kasabasında doğmuştur. 1887 yılında Harb Okulu'ndan erkân-ı harb yüzbaşısı olarak mezun olmuştur. 1897 Osmanlı-Yunan savaşına katılmıştır. 14 Ekim 1918'de Sadrazam tayin edilmiş fakat 10 Kasım 1918'de istifa etmiştir. 1937 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Fazla bilgi için bk. İbnülemin, a.g.e., c. I, s. 1937-2028; Ahmet İzzet Paşa, Feryadım, c. I, İstanbul 1992.

3- Fırkamızın vaz'iyeti hâzırası hazırlık vaz'iyetidir. Ayvacık Alayı [1, 2 inci Ayvacık taburları, 3üncü Edremid Taburu] (Ece Limanı)ndan i'tibâren (Balıkçı kulübeleri)[dâhil] ve bunun biraz cenûbundaki sâhil kısmını müdâfa'a edecektir. Bu iki mıntıka arasındaki kısım sâhil fırkasının ihtiyâtını teşkîl eden ma'a Mitralyöz Bölüğü Bayramiç Alayı'na verilecek emre nazaran îcâbında lüzûmuna göre müdâfa'a edilecektir. Bir numaralı boyun noktasında bir obüs ve bir mantelli bataryası ta'biye edilmiştir. Her tabur (41a) mıntıkasında bir bölük kadar ihtiyât bulundurulması şâyân-ı tevcîhdır.

4- Alaylarca ma'lûm olduğu vechle ve şimdiye kadar vücûda getirilmiş siperler taburlara ve taburlar dâhilinde bölüklere tahsîs ve taksîm edilmiş bulunduğundan bu siperlerin işgâli husûsunda mümârese-i matlûbenin husûlü maksadıyla yapılagelen ta'lîmlere de devâm edilmelidir. [Kaba Tepe] ve civârında bulunan istihkâm müfrezesi ile Nordanfild Bölüğü Edremid Alayı Kumandanı'nın emrine tâbi'dir.

5- Muhârebenin cereyân edeceği safahât-ı muhtelifeye dâ'ir evâmir ve tedâbir-i lâzime bi't-tabi'î vakt-i merhûnde i'tâ ve itihâz olunacaktır.

6- Harekât-ı 'askeriye esnâsında cebhâne ve erzâk celb ve tedâriki taburlar tarafından te'mîn edilecek ve cebhâne için Kolordu'nun ihtiyât cebhâneliği olan Çam Burnu'ndaki cebhâneliğe ve erzâk ve yem için fırkanın Maydos'daki erzâk ambarına kemâ kân mürâca'at olunacaktır.

7- Harekât-ı 'askeriye esnâsında fırka karargâhının bulunacağı mevki' zamânında bildirilecektir.

5 Nisan [1]329 [18 Nisan 1913]- Havâ güzeldir, hâl ve mevki'imizde tebeddülât yoktur. Birinci Edremid Taburu'ndan şimdiye kadar elli nefer üçer, beşer memleketlerine firâr etmişlerdir. Alayın diğer taburlarında ise ancak üç beş neferdir. Bu taburun efrâdından üçyüzü mütecâvizi de İtalya mes'elesinde müsellehan Geyikli mevki'inden firâr ederek derece-i hamiyet ve vatanlarına muhabbet ve sadâkatlarını göstermiyer ise de ma'a't-te'essüf tatbîkât-ı şedîde rağmen haklarında cezâ tertîb etdirilememiş idi. Sukût-ı ahlâka dûçâr olan bu câhillerden dar zamânlarında mukâvemet pek de me'mûl edilemez. Seferberlik ibtidâsından i'tibâren muhârebeye ve vazîfeye â'id olmak üzere sekiz ay sonra bîgâne olarak yalnız bâlâdaki fırka emri alınabildi.

(41b) 6 Nisan [1]329 [19 Nisan 1913] Cum'aertes-i Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. 'Asker kemâ kân ta'lîm ile meşgûldür. Boğaz medhalinde tarassudâtda bulunan Yunan

torpidoları üç dört gündür görünmez oldu. Başkumandan İzzet Paşa Menderes Müfrezesini mu'âyene etmiştir.

7 minhü [20 Nisan 1913]- Havâ bulanıktır. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Başkumandan Vekîli İzzet Paşa bugün Sarafim Çiftliği cihetinde Karahisar Fırkası'yla Kal'a Fırkası'ndan bir alay ve Bayramiç Alayı'nı mu'âyene ve resm-i geçid yaptırmıştır. Ba'dehû Kilidü'l-bahir tarikiyle Maydos'a vürûd ve bir müddet istirâhatle vapura râkîben Dersa'âdet'e 'av-det eylemiştir. Donanma tarafından resm-i selâm geçidi icrâ edilmiştir.

8 minhü [21 Nisan 1913]- Havâ bozuktur. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Yunan ile de mütâreke 'akd edildiği rivâyet olunmaktadır.

9 Nisan [1]329 [22 Nisan 1913] Salı- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

10 minhü [23 Nisan 1913]- Havâ güzeldir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Taburlarda sıhhat-i 'umûmiyye berkemâldir. Birinci Tabur'dan Edremid'e firâr eden efrâd mahallî jandarması ma'rifetiyle derdest edile peyderpey tahte'l-hıfz gönderilmekte ve bunlar Dîvân-ı Harblerce prangabend⁽¹⁾liğe mahkûm edilmekte iseler de Kolorduca hâpishâne tedârik edilemediğinden hükm-i kânûn icrâsı te'hîr ediyor ve bu da efrâd üzerinde te'sîrât-ı ma'kûse hâsıl ediyor. Defe'âtle 'arz olunmuş ise de bir netîce istihsâl olunamadı. Bulgarlarla olan ve kâbil-i temdîd bulunan mütâreke bu akşam hitâm buluyor.

11 Nisan [1]329 [24 Nisan 1913] Perşembe- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Sıcaklar şiddet peydâ etmeğe başladı. Adalara mensûb bir yelken kayığı sevk-i rüzgârla sâhile epey takarrüb ettiğiinden bir kaç el silâh atılarak teb'îd edilmiştir. Çünkü Yunânîlerle mütâreke 'akdine dâ'ir resmen henüz bir teblîğ yok idi. (42a) Fırkamız efrâdının ahvâl-i sıhhiyelerinin mükemmel ve 'ilel-i sâriyenin mefkûd olması Sıhhiye Müfettişi Ferik Emin Paşa tarafından takdîr edilmeğle Kolordu Kumandanlığından kıta'âta teşekkür edilmiştir.

1) Prangabend: 1869 tarihli askeri ceza kanununda mevcut bir cezaya uğratanlar hakkında kullanılan bir tabirdir. Bu cezâ mahkûmların ayaklarına halkalarıyla beraber iki okka yüz dirhem ağırlığındaki demirin bir ipe beline bağlı olduğu halde takılması suretiyle askeri binalarda, istihkâm işlerinde ve kışlalarda ağır işlerde çalıştırılırdı. Pakalın, a.g.e., c. II, s. 781

12 Nisan [1|329 [25 Nisan 1913] Cum'a- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Fırka emrine nazaran mütâreke ayın yirmibirine kadar temdîd edilmişdir. Fî 9 Nisan [1|329 [22 Nisan 1913] İşkodra Karadağlılar tarafından bâ-mukâvele Es'ad Paşa⁽¹⁾'dan teslîm alınmışdır.

13 minhü [26 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Bir Yunan torpidosu İmroz cihetlerinden evvelâ Boğaz istikâmetine ve ba'dehû cenûba doğru sür'atle hareket ettiği görülmüşdür.

14 Nisan [27 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Gayr-i müslimlere paskalya⁽²⁾ münâsebetiyle beş gün ruhsat verilmişdir. Halbuki müslümanlara Kurban Bayramı'nda câmi'ye gitmeğe müsâ'ade olunmak imkânı yok idi. Bugün cülûs-ı hümayûn⁽³⁾a mütesâdif olduğundan 'askere helva ve pilav verilmesi için emir geldi. Vakt-i zuhurda 'asker du'ây-ı pâdişâhî tilâvet etdiler.

15 minhü [28 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Sıhhat-i 'umûmiye ber-kemâl ve 'askerin i'âşe[si] oldukça mükemmel ve iyidir.

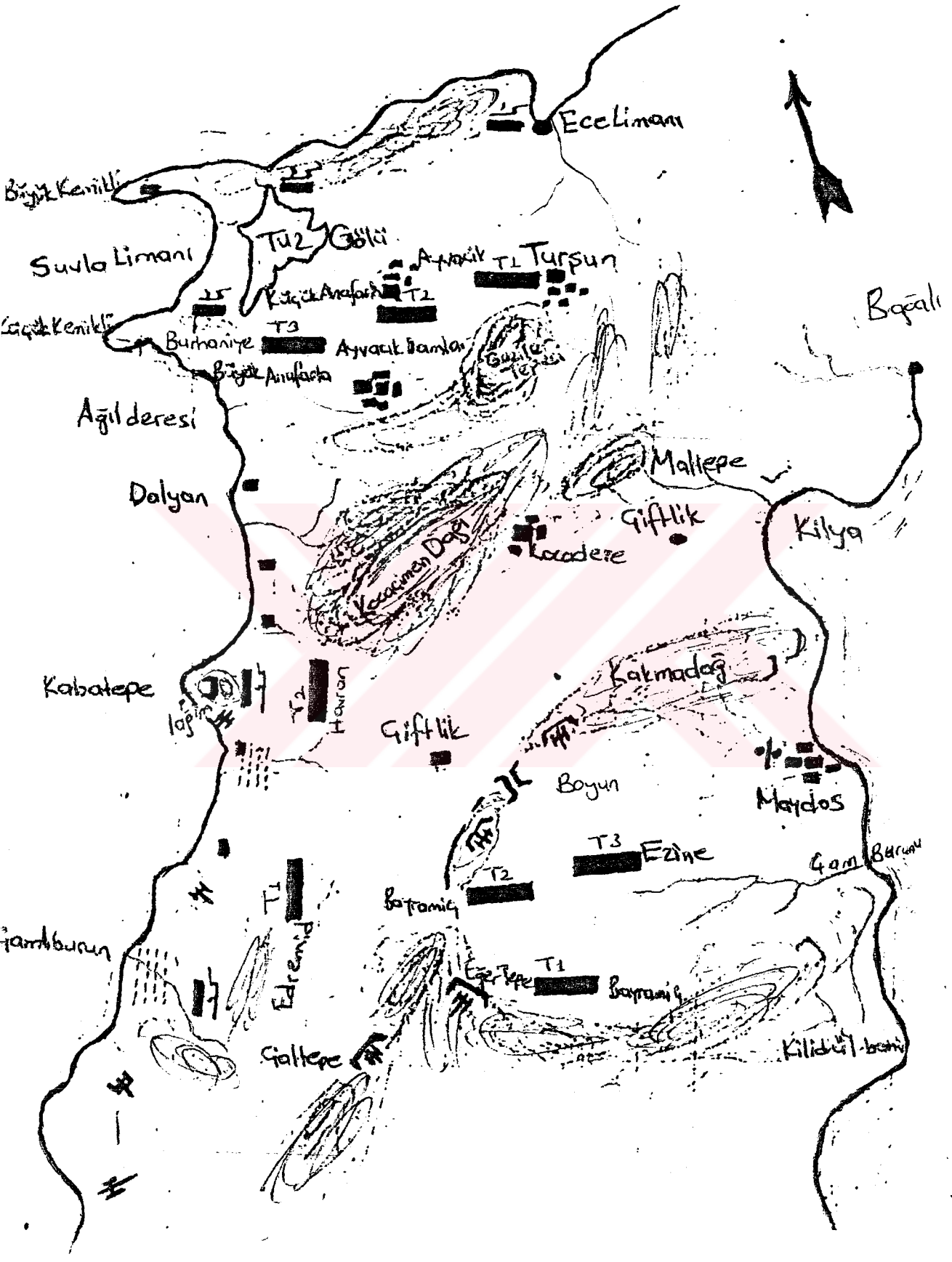
16 Nisan [1|329 [29 Nisan 1913] Salı- Havâ rüzgârlı hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Yunânîlerle 'akd edilen mütâreke resmen i'lân olunmadığı gibi bu mütârekenin muhâsemât-ı bahriyeye şumûlü olmadığı garîbesi işildii. Deniz ziyâde furtunalıdır.

17 minhü [30 Nisan 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Eğer Tepe cihetindeki İnpasmanlar ile siperler 'asker ma'rifetiyle ta'mîr tersîn etdiriliyor. Bir haftaya karîb Yunan sefâ'ini görünmemektedir.

1) Esat Paşa (Toptânî): 1862'de Tiran'da doğmuştur. II. Abdülhamit zamanında mirimiran rütbesiyle Yanya Jandarma Kumandanlığı'nda bulunmuştur. 1908 inkılâbindan sonra Draç mebusu olarak meclise girmiştir. Abdülhamit'in hal'ini kendisine tebliğ için seçilen mebuslar arasında o da vardı. Balkan Harbi'nde redif gönüllü kuvvetleri sıfatıyla İşkodra'da bulunuyordu. İşkodra Kumandanı Hasan Rıza Paşa'nın öldürülmesinde tesiri olduğu söylenir. 1919 yılında Avni Rüstem isimli bir talebe tarafından Paris'te öldürülmüştür. İbrahim Alâettin, *Meshur Adamlar, Hayatları, Eserleri*, c. II, İstanbul 1935 s. 424-425.

2) Paskalya: Hıristiyanların Hz. İsa'nın dirilişi yıldönümü olarak kutladıkları bayram.

3) 27 Nisan 1909'da padişah olan Sultan Mehmet Reşat'ın tahta çıkışının dördüncü yıldönümü.

18 Nisan [1] 329 [1 Mayıs 1913] Edremit Firkasının tabiiye vaziyeti

(43a) 18 Nisan [1]329 [1 Mayıs 1913] Perşembe- Havâ furtunalı ve rüzgârlıdır. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Gurûba doğru iki Yunan torpidosu Boğaz ile İmroz arasında istikşâfda bulunuyordular.

19 minhü [2 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

20 minhü [3 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Bulgarlarla 'akd olunan ikinci on günlük mütâreke yarın hitâm buluyor.

21 Nisan [1]329 [4 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Bulgaristanla olan mütâreke bugün hitâm buldu. Bugünden i'tibâren on gün daha temdîd edilmiştir.

22 minhü [5 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Sarafim Çiftliği civârında Kolordu Kumandanı Mehmed Ali Paşa muvâcehesinde Hindistan erbâb-ı hamîyyetinden Hilâl-i Ahmer'e mensûb üç zât nâmına evvelâ yoklama ve ba'dehû bir geçid resmi icrâ edildi. Gerek yoklama ve gerekse resp-i geçid oldukça muntazam olarak icrâ edildi. Resm-i geçide Karahisar Fırkası'nın yedi taburuyla Kal'a-i Sultâniye Fırkası'ndan üç ve Edremid Fırkası'ndan üç taburlu Bayramiç Alayı iştirâk eyledi. Bundan mâ'adâ dörder toplu üç seyyâr bataryasıyla dört tüfenkli bir süvârî bölüğü iştirâk eyledi. Redîflere mahsûs iki bando mûsika mevcûd idi. Resm-i geçide iştirâk eden alaylarda iki aded kırmızı zemîn üzerine kelime-i şehâdet menkûş sancaklar olduğundan bunlar muhterem Hindli müslümanların garîbâne ve belki de müte'essirâne nazar-ı dikkatlerini celb ettiği nâsiyelerindeki te'sirâtdan 'ayân ve beyân anlaşıyordu.

23 minhü [6 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Bugün Hızır İlyas olmak münâsebetiyle ale'l-usûl 'askere kuzu ve tatlı verilmesi için fırka'dan emir olundu. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

(43b) Edremid Fırkası Nizâm-ı Harbi 20 Nisan [1]329 [3 Mayıs 1913]

Fırka Kumandanı Miralay İhsan Bey

Erkân-ı Harbiye Re'îsi Binbaşı Refik Bey

Ser Tabib Kâymakâm İbrahim Bey

İdare-i Re'îs-i Alay Emîni Yaver Efendi

Yaver Mülâzim İbrahim Efendi

Mülhak Mülâzim Tahsin ve Ali Rıza Efendiler

Kaba Tepe Mıntıkası Edremid
Alayı Kâymakâm Şem'î Bey

Anafartalar Mıntıkası Ayvacık
Alayı Kâymakâmı Fikri Bey

Boyun Noktası İhtiyatı Bayramiç
Alayı Miralay Ra'uf Bey

1 ■ Edremid	1 ■ Ayvacık	1 ■ Bayramiç
2 ■ Havran	2 ■ Ayvacık	2 ■ Bayramiç
Ψ Nordanfild	3 ■ Burhâniye	3 ■ Ezine
■ İstihkâm müfreze	1 2 3 ΨΨΨ Sahrâ batarya sâbit	% Makineli Tüfenk

□ Sıhhiye Bölüğü

□ Cebhâne Kolu

■ Telgraf Müfrezesi

Bataryalar Kakma Dağı'yla Eğer Tepe'ye ta'biye edilmiştir. Fırka merkezi Maydos'dur.

23 Minhü [6 Mayıs 1913]- Me'zûnen İstanbul'da bulunan Fırka Erkân-ı Harbi Refik Bey 'avdet etdi. Fırka Kumandanı Miralay İhsan Bey bir hafta müddetle me'zûnen Dersa'âdet'e gitmiş ve yerine vekâlete Miralay Ra'uf Bey ta'yîn edilmiştir.

(44a) 24 Nisan [1|329 [7 Mayıs 1913| Çarşamba- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Havâ güzel ve açık olmağla beraber şiddetli rüzgâr mevcûd ve deniz emsâlsiz bir sûretde furtunalıdır. Altı aydan beri bu kadar şedfid ve mahûf dalgalar vuku' bulmamış idi. Yağmur da şiddetlidir akşam üzeri.

25 minhü [8 Mayıs 1913]- Bir Yunan torpidosu tulû'-ı şemsle İmroz'un Pirgos Limanı'ndan çıkararak cenûba doğru gitmiştir. Boğaz hâricinde tarassudâtda bulunan nöbetçi sefînesi olmak hasebiyle dünkü furtuna münâsebetiyle belki limana ilticâ etmiş bulunsun. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

26 Nisan [9 Mayıs 1913]- Trabzon'a mensûb Pulhâne Redîf Taburu bölükleri verilen emre itâ'at etmediklerinden iki çavuş salben idam iki yüzbaşı 'askerlikden tard ve kırk küçük zâbit prangabend ve diğer zâbitân 'ale'd-derecât tecziye edilmiştir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Havâ rutûbet ve rüzgârlıdır.

Kolordu Kumandanı Mehmed Ali Paşa, me'zûnen İstanbul'a giden Bolayır Kumandanı Fahri Paşa'ya vekâlet etmek üzere Gelibolu'ya geçmiştir. Yerine de Erkân-ı Harbiye Re'îsi Miralay Feyzi Bey'i tevkîl eylemiştir.

27 [Nisan] [10 Mayıs 1913] Cum'aertesi- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Birinci Edremid Taburu'nun merkezinden hareket ettiği fî 25 Eylül sene [1]328 [8 Ekim 1912] târîhinden fî 26 Nisan [1]329 [9 Mayıs 1913] târîhine kadar 685 mevcûdundan sekiz nefer tebdîl-i havâya gitmiştir. Vefeyât yoktur. İkinci Havran Taburu'nun altıyüz mevcûdundan dokuz vefât yirmiyedi tebdîl-i havâ vardır. Bu tabur da 'ayn-ı zamânda hareket etmiştir.

28 Minhü [11 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Birinci Tabur mıntıkasında bir damda sekiz yaşlarında muhterik bir Rum çocuğu taş altında bulunmuştur. Mütecâsirleri meydâna çıkarılamadı.

(44b) 29 minhü [12 Mayıs 1913] Pazartesi- Midhat Paşa Vapuru İmamı Bağdâdî Hamidüddin Efendi bugün taburlara efkâr-ı 'askeriyeyi îkâz için mevâ'îz-i⁽¹⁾ dîniyyede bulundu. Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur.

30 minhü [13 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. Ahvâl-i sıhhiye yolundadır. Taburlar Eğer Tepe önünde istikbâl için piyâde hendekleri hafriyle meşgûldür. Havâ yağmurludur.

1 Mayıs [1]329 [14 Mayıs 1913] Çarşamba- Hâl ve mevki'de tebeddülât yoktur. On günden beri Yunan torpidoları görünmemektedir. Binâ'en aleyh ablûkâ mevcûd olduğu anlaşılıyor.

1) Metinde " " şeklindedir.

2 Mayıs [1]329 [15 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Havâ rüzgârlıdır.

3 minhü [16 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

4 minhü [17 Mayıs 1913]- Bulgarlarla olan mütâreke onbeş Mayıs'a kadar temdîd edilmişdir. Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

Ba'de'z-zevâl sâ'at ikide üç zırhlı ve iki torpido İmroz ve Semendirek adaları sevâhilini ta'kiben Dedeâğaç istikâmetine gittikleri ve diğer beş torpidoda cenûba doğru 'avdet eyledikleri ve sevâhilimizden mümkün merteye uzak siper eylemekte idiler.

5 minhü [18 Mayıs 1913] Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Birinci ve İkinci tabur kumandanları bugün on gün ruhsatla İstanbul'a gittiler.

6 minhü [19 Mayıs 1913] Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Gurûba yakın bir zamânda bir tayyâre Dedeâğaç cihetinden gelerek Bolayır cihetine doğru gözden nihân oldu.

(45a) 7 Mayıs [1]329 [20 Mayıs 1913] Salı- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Ahvâl-i sıhhiye berkemâldir. Taburlara sene-i hâliyeden akçe verilmediğinden müşkilât görülmekte ve bugünlerde 'askerin te'mîn-i i'âşesinde fıkân-ı erzâkdan nâşî güçlük çekilmektedir.

8 minhü [21 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Sıcaklar şiddet peydâ etmeğe başladı.

9 minhü [22 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

10 minhü [23 Mayıs 1913] Cum'a- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Ahvâl-i sıhhiye mükemmeldir. Gurûba doğru bir Yunan torpidosunun Boğaz ile İmroz Adası arasında istikşâfda bulunduğu görüldü.

11 minhü [24 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Havâ rüzgârlıdır. Vakt-i zuhurda Averoff ile diğer bir zırhlı ve iki Yunan torpidosu Limni'den gelerek İmroz Adası'nı ta'kiben şimâle Dedeâğaç istikâmetine doğru hareket ettikleri görüldü.

12, 13, 14, 15, 16 Mayıs [25, 26, 27, 28, 29 Mayıs 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Fırka Kumandanı Miralay İhsan Bey üç ay me'zûniyetle berây-ı tebdîl-i havâ İstanbul'a gitti. 'Ameliyât yapıracak imiş. Miralay Ra'ûf Bey vekîlidir.

17 minhü [30 Mayıs 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Havâlar gereği gibi sıcaklaşdı.

18 minhü [31 Mayıs 1913] Cum'aertesi- Mukaddemât-ı hâliye imzâ olundu

19, 20 minhü [1, 2 Haziran 1913]- Ayın onsekizinci günü Balkan Hey'et-i İttifâkiyesi'yle Devlet-i 'Aliyye beyninde Londra'da Saint Jeyms⁽¹⁾ Sarayında mukaddemât-ı sulhiye imzâ edilerek harekât-ı harbiye terk ve ta'til edilmiş ve hâl-i sulh i'âde olmuşdur.

(45b) 21 Mayıs [3 Haziran] Salı- Hâlde tebeddülât yokdur.

22, 23 minhü [4, 5 Haziran 1913]- Hâlde tebeddülât yokdur. Ahırlarda bulunan mekkârî hayvânâtı bugün taburlar nezdine götürülüb açıkda tavbla te'sis edilmişdir.

24 minhü [6 Haziran 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

25 minhü [7 Haziran 1913]- Bu akşam sâhilde bulunan Osmanlı fenerleri iş'âl edildiği gibi karşımızdaki İmroz Adası sâhil feneri de yakılmışdır. Kolordu Kumandanı Kaba Tepe'ye gelerek lağımları berây-ı tecrübe iş'âl ettirmek istemiş ise de muvaffak olamamışdır. İhtimâl kapsüller bozuk idi. Ahvâlde başka tebeddülât yokdur.

26, 27 minhü [8, 9 Haziran 1913] Pazar- Hâlde tebeddülât yokdur. Sıcaklar şiddetlidir. Yalnız Ayvacık Alayı tarassud müfrezelerini bâ emir kıt'alarına iltihâk ettirmişdir.

28 minhü [10 Haziran 1913]- Hâlde tebeddülât yokdur. Bugün sürekli sûretde yağmur yağdı. Ra'd ü berk epey müddet devâm etdi.

29 minhü [11 Haziran 1913]- Bu sabâh ta'lîminde bir nefer bayıldı. Bi't-tedâvî iyi oldu. Sadrazam ve Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa İstanbul'da itlâf edilmişdir.

30, 31 minhü [12, 13 Haziran 1913]- Mevki'de tebeddülât yokdur. Sâhil İmroz feneri iki gece yandıktan sonra yine söndürülmüşdür.

1 Haziran [1]329 [14 Haziran 1913] Cum'aertesi- Dün Kolordu Kumandanı Paşa Kaba Tepe'ye gelerek sâhildeki dinamit lağımlarından birini iş'âl ettirdiler. Te'sir pek mahdûd idi. Diğerleri fesh edilerek efrâd ile istihkâm bölüğüne götürülmüşdür. Ahvâlde başka tebeddülât yok-

1) Fahri Belen, 1912-1913 Balkan Savaşı, İstanbul 1971, s. 67. Metinde

şeklindedir.

dur. Casusluk etdiğinden Edremidli bir Rum nefer bi'l-muhâkeme Maydos'da salben i'dâm edilmişdir.

(46a) 2 Haziran [1]329 [15 Haziran 1913] Pazar- Hâlde tebeddülât yokdur. Ahvâl-i sıhhiye mükemmeldir. İ'âşe husûsu mihver-i lâyıkinda deverân etmektedir. Evvelki gün Kolordu Kumandanı Mehmed Ali Paşa ile beraber Çanakkal'a Fırkası'nın Karabiga Taburu'na gidilmiş idi. Tabur Kumandanı'nın çadırındaki on kâse yoğurt görüldü. Lede't-tahkîk arzu edenlere satmakta olduğu anlaşıldı. Sigara kağıdı, kibrit ve kömür ve süt gibi şeylerde satmakta imiş. Bu binbaşının ma'lûmât-ı 'askeriyesi 'izzet-i nefsi ve vatana karşı nasıl hizmet edebileceğini düşünmek lâzımdır. Bu gibi hâllerle iştiğâl eden ümerâ ve zâbitânın görebileceği hizmet düşmanları nihâyet yabancısını kapusuna götürmeğe sebep olduğunda şübhe edilmemelidir.

3, 4 minhü [16, 17 Haziran 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

5, 6 minhü [18, 18 Haziran 1913]- Hâlde tebeddülât yokdur. Bir numaralı boyun noktasındaki batarya tarafından tecrübe endâhtı yapılmışdır.

7 minhü [20 Haziran 1913] Cum'a- Ayvacık Alayı'nın iki taburuyla Burhâniye Taburu Maydos, Gelibolu tarıkının inşâsına me'mûr edilerek Anafartalardan hareket etmiş ve yerlerine üç bölükleri Bayramiç Birinci Taburu gönderilmişdir. Bu yola Kal'a Fırkası'ndan da bir alay me'mûr edilmişdir. Mıntıkamızda sâhilde bulunan tarassud postaları kıt'alarına iltihâk etdirilmişdir.

(46b) 8 Haziran [1]329 [21 Haziran 1913] Cum'aertes-i- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Ahvâl-i sıhhiye berkemâldir.

9 minhü [22 Haziran 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Harâret şiddetle sürüyor.

10, 11, 12, 13 minhü [23, 24, 25, 26 Haziran 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

14 minhü [27 Haziran 1913] Cum'a- Kaba Tepe ve Palamutluk'da bulunan dört 'aded Nordanfild mitralyözü Kirte civârında bulunan Alçı Tepe'ye nakledilmişdir. Ahvâlde tebeddülât yokdur. Ahvâl-i sıhhiye iyidir. Sıcaklar şiddetlidir.

15 minhü [28 Haziran 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur.

16, 17 minhü [29, 30 Haziran 1913]- Hâl ve mevki'de tebeddülât yokdur. Un ve saman tedârikinde müşkilât görüldüğünden hayvânâtın cebel-i miyâhda ra'y edilmesi emrolundu. Erzâk

husûsu da kesb-i nedret etdiğinden efrâda yalnız pirinç ve sığır etiyle zeytin yağından mâ'adâ erzâk verilmiyor.

18 minhü [1 Temmuz 1913] Salı- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

19, 20 minhü [2, 3 Temmuz 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Bu gece nısfü'l-leylde Büyük Kemikli istikâmetinden ve Dedeagaç cihetinden bir müddet elektririk projöktör ziyâsı görüldü.

21 minhü [4 Temmuz 1913] Cum'a ahvâlde tebeddülât yokdur. Taburlarda pirinçden mâ'adâ hiç bir erzâk olmadığı gibi idâre anbarlarında dahi yokdur. Taburlardan yevmî üçer beşer nefere onar gün müddetle memleketlerine ruhsat verilmekte ise de 'avdetleri me'mûl değildir.

22 minhü [5 Temmuz 1913]- Akşam Dedeagaç cihetinden yine bir projöktör ziyâsı görüldü. Hâlde tebeddülât yokdur.

(47a) 23 Haziran [1]329 [6 Temmuz 1913] Pazar- Bulgaristan, Yunan ve Sırbıyeye i'lân-ı harb etmişdir. Muhârebe kemâl-i şiddetle devâm ediyor. Romanya seferberliğini i'lân etmişdir. Maydoslu bir Rum ihtiyât neferi esnây-ı muhârebede kıt'asından Bulgaristan'a firâr ve bi'l-âhare derdest edildiğinedn bâ muhâkeme dünkü gün Maydos'da kurşuna dizilmişdir. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâl ise de tûl müddetdir ma'âş verilmediğinden efrâd ve zâbitânın zarûreti derece-i nihâyeye varmışdır. İ'âşe husûsunda kesb-i müşkilât etmişdir. Sıcaklar şiddetlidir.

24, 25 minhü [7, 8 Temmuz 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Maydos'da bütün kış ber muntazam hânede geçiren fırka karargâhı dün çadıra çıkmışdır.

26 minhü [9 Temmuz 1913]- Dün Birinci ve İkinci taburlar Kakma Dağı'nın şimâl-i şarkî sırtlarına ordugâhlarını nakl etdiler ve Kaba Tepe civârları boş bırakıldı. Karahisar Fırkası ile topçular ve mitralyöz bölüğü Gelibolu'ya hareket etdi. Kezâ Seyyâr Hastahâne Bölüğü de Gelibolu'ya hareket etdi. Bu gece hareket eden Karahisar Fırkası'na alayımız taburlarından onbeşer re's mekkârî verildi. Bunlardan mâ'adâ taburlarda mevcûd hayvânâtdan yalnız onbeşer re'sinin alikonularak diğerleri ma'a efrâd tamâmen Kolordu erzâk ve cebhâne koluna gönderilmişdir.

Birinci Tabur'dan bir bölük Çam Burnu cebhâneliğini teslîm almak üzere gönderilmişdir ve firkamız kumandanlığına Kolordu Erkân-ı Harbiye Re'îsi Miralay Fevzi Bey ta'yîn edilmişdir.

Kolordu Kumandanı Mehmed Ali Paşa İkinci Müretteb Kolordu Kumandanlığıyla Gelibolu'ya gitmiştir. Maydos Kolordusuna Ali Rıza Paşa Kumandan ta'yîn edilmiştir.

(47b) İkinci Tabur'dan bir bölük Bigalı habishâne muhâfazasına gönderilmiştir. Bayramiç Alayı da bugün üç taburuyla bahren Gelibolu'ya hareket etmiştir.

27 Haziran [1]329 [10 Temmuz 1913]- Birinci ve İkinci taburlar Kakma Dağı'ndan Zeytinlik nâm mahalle nakl edildi. Üçüncü Burhâniye Taburu da Zeytinlik'de alaya iltihâk etdi.

Birinci Tabur'un ma'a zâbitân mevcûd-ı 'umûmiyesi 595 nefer 50 hayvân 569 tüfenk, 127 sandık cebhâne, İkinci Tabur 509 nefer, 39 hayvân, 569 tüfenk, 135 sandık cebhâne, Üçüncü Tabur 500 nefer, 25 hayvân, 491 tüfenk, 135 sandık cebhânesi vardır. Ayvacık Alayı Çam Burnu'na nakl edilmiştir.

28, 29 minhü [11, 12 Temmuz 1913] Cum'aertesi- Muhâkemât Dâ'iresi ifâdesiyle iki aya mahkûm olan Burhâniye Taburu'ndan Yüzbaşı Mustafa Efendi kânûna 'adem-i itâ'atde bulundugundan sûret-i cebriyede firka kumandanlığının emriyle tevkif edilmiştir. Ahvâl-i mahalliyemizde tebeddülât yoktur.

30 minhü [13 Temmuz 1913]- Çam Burnu ve Bigalı'ya gönderilen bölükler taburlarına iltihâk etmişlerdir. Bolayır Seyyâr Ordusu Midye-İnös [Enez] Bulgar hattını işgâl etmek üzere hareket etmiştir. Bulgarlar tarafından mukâvemet görülür ise mukâbele etmeye me'zûn imişler. Firka Kumandanı İhsan Bey firkaya 'avdet etdi.

1 Temmuz [1]329 [14 Temmuz 1913] Pazartesi- Taburlardaki fazla eşyâ ve cebhâne Çam Burnu deposuna teslîm edildi. Efrâdın üzerlerinde [150] küçük ağırlıklarında altmışar fişenk mevcûddur. Kal'a Fırkası Gelibolu'ya hareket etdi.

2 minhü [15 Temmuz 1913]- Alayımız ahvâlinde tebeddül yoktur.

(48a) 3 Temmuz [1]329 [16 Temmuz 1913] Çarşamba- Alayımız mıntıkasında tebeddülât yoktur. Sihat berdevâmdir. Sıcak gâyet şedîddir.

4 minhü [17 Temmuz 1913]- Mıntıkamızda tebeddülât yoktur.

5, 6, 7 minhü [18, 18, 20 Temmuz 1913]- Alayımızda tebeddülât yoktur. Sihat-i 'umûmiye berkemâl, i'âşe yolundadır. Bu gün burada bulunan bir batarya Gelibolu'ya 'azîmet

etdi. Ordumuz İnös [Enez]-Midye hattı bâ tecâvüz Edirne ve Kırkkilise [Kırklareli]'ye doğru hareket ettiği istihbâr kılındı.

8, 9, 10 minhü [21, 22, 23 Temmuz 1913]- Mıntıkamızda tebeddülât yokdur. Üçüncü Kolordu nâmını alan ordumuzdan burada yalnız beş tabur piyâde ile Kolordu Kumandan ve karargâhı mevcûddur. 'Asâkir-i 'osmâniye pazarertesi günü bilâ harb Edirne'yi işgâl etmişdir. Gelibolu Kuvây-ı Mürettebe karargâhı Uzunköprü'ye nakl edilmişdir. Sıcaklar şiddetlidir, me'kûlât matlûb derecededir.

11 Temmuz [1]329 [24 Temmuz 1913] Perşembe- Ahvâl bâkîdir.

12 minhü [25 Temmuz 1913] Cum'a- Yarın ale's-sabâh alayımızın Gelibolu'ya bahren hareketi emr olundu.

13 minhü [26 Temmuz 1913]- Alay müctemi'an Zeytinli'den hareketle sabâh sâ'at on ikide Kilya Limanı'na muvâsalat eyledi. Birinci Tabur 582, İkinci Tabur 520, Üçüncü Tabur 492 mevcûdla Şam Vapuru'na irkâb olundu. Ayvacık Alayı'nın birinci taburu da mezkûr vapura bindirildi. Fırka karargâhı da berâber idi. Akşam sâ'at onda vapur Gelibolu'ya muvâsalatla 'asker Şirket-i Hayriyye ve araba vapuruyla iskeleye ihrâc olunarak hastahânenin şimâlindeki sırtlara nakil ve ordugâh te'sîs edildi. tekmîl ağırlık ve erzâk vapura alındığından mekkârîler müctemi'an bir zâbit refâkatiyle berren Gelibolu'ya tahrîk edildi. Alayımız dört sâ'atde irkâb ve iki sâ'atde ihrâc hareketi yapabildi. Tekmîl harekât oldukça muntazam idi.

(48b) 14 minü [27 Temmuz 1913] Pazar- Ordugâhın te'sîsi ile iştigâl olundu, hayvânât sabahleyin geldiler.

15 minhü [28 Temmuz 1913]- Kuvây-ı Mürettebe Ordusu nâmı lağv edilmişdir. Ma'lkara ve Keşân cihetlerinden erkekleri firâr etmiş veyâhut muhârebede maktûl düşmüş birçok Bulgar â'ilesi bu akşam bi'l-vürûd araba vapuruyla Lapseki'ye sevk edilmişdir. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir. Usûl-i i'âşe oldukça iyidir. Hastahâne civârında menzil müfettişliğine 'â'id arab deveden 'ibâret iki bine karîb hayvânât mevcûddur.

16 minhü [29 Temmuz 1913]- Mıntıkamızda tebeddülât yokdur. Fırkamız Erkân-ı Harbi Refik Bey birbuçuk ay müddetle İstanbul'a gitmişdir.

17 minhü [30 Temmuz 1913]- Garb Kolordu kumandanlarından Cavid Paşa bu kere yeniden te'sîs edilen Bahr-i Sefîd Boğazı Kuvây-ı Mürettebe Kumandanlığı'na ta'yîn edildiğinden

dünyü gün Çanakkal'a'dan Gelibolu'ya teşrifle ordugâhımıza geldiler. Alayımızı yoklama etdiler ba'dehû hastahâne bağçesinde fırkamız zâbitânını cem'le esbâb-ı mağlûbiyet ve sâ'ireye dâ'ir âkıl ve hükmüne muvâfık 'askerce vesâyâda bulundular. Ba'dehû bir torpidoya râkiben Çanakkal'a'ya 'avdet etdiler.

18 minhü [31 Temmuz 1913] Perşembe- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

19 Temmuz [1]329 [1 Ağustos 1913] Cum'a- Alayımız müctemi'an üç tabur yüzyirmi mekkâre ve fırkadan gönderilen ayrıca yirmi mekkâre ile ve bir batarya cebel topu ile sabâh sâ'at onbirde Maydos'a müteveccihen hareket etdi. O geceyi Ilgardere⁽¹⁾ karyesinde geçirdi. Mekkâreler evvelce alayı ta'kîb ba'dehû ileriye geçilerek Konakçı ve Ilgardere'ye gönderildi. 'Asker geceyi çadırda geçirdi. Esnây-ı râhda yürüyüş tûlü bir buçuk kilometreyi tecâvüz etmedi. Her halde yürüyüş intizâmlı yapıldı. (49a) Gerek sabahleyin ve gerekse sonradan epey yağmur yağdı. Eşyâ ve 'asker islandı, altı sâ'atlik mesâfe bir çok molalarla dokuz sâ'atde kat' olundu. Esnây-ı râhda hastalık ve sâ'ire zuhûr etmedi. Taburların ba'zıları sabâh ve ba'zıları da akşam yemeği verebildi. Eşyâ ile zua'fâ mavnalarla bahren Kilya İskelesi'ne gönderildi. 'Askerin zâbit ile yürüyüşe kâbil olmadığı ve müşkilâtla kat'-ı mesâfe etmekte oldukları görüldü. Alayın arkasında döküntü efrâd cüz'î idi.

20 minhü [2 Ağustos 1913]- Öğleden bir sâ'at sonra Maydos'a muvâsalat olunarak Kakma Dağı'nın şimâl-i şarkî sırtlarına ordugâh kuruldu. İkinci günkü yürüyüşde efrâd daha ziyâde yorgunluk hissetmekle beraber epey döküntü oldu. Bugün de ne bir vukû'ât ne de hastalık zuhûr etmedi. Yolda muntazaman hareketle mesâfeler lâyıkiyle muhâfaza edildi. Fırka karargâhı bahren Maydos'a geldi. Bayramiç Alayı'yla Ayvacık Birinci Tabur Maydos'a hareket etdi. Gelibolu'yu Çanakkal'a Fırkası işgâl eyledi.

Bugün Ramazân-ı Şerîfin ibtidâsı ise de, 'asker bi't-tabi'î seferîdir. Ulgardere'den sabâh sâ'at onda hareket edildi. Mekkârilerle topçu kolu ilerisinden tahrîk edildi. Bugün de epey yağmur yağdı.

21 minhü [3 Ağustos 1913]- Bayramiç Alayı geldi. Taburlar ordugâhlarının intizâmıyla meşgûl oldular. Sâ'ir günâ tebeddülât yokdur. Bayramiç Alayı Sarafim Çiftliği'ne gönderildi.

1) TC. İçişleri Bakanlığı, Türkiye Mülki İdâre ve Bölümleri, Belediyeler, Köyler, Ankara 1977 s. 223.

22 minhü [4 Ağustos 1913]- Zevâl vakti şiddetli ra'd ü berki müte'âkib dolu ve yağmur yağdı. Ba'zı efrâdda hafîf ishâl olmağla beraber sıhhat-ı 'umûmiye berkemâldir. Bahr-i Sefîd Kuvây-ı Mürettebe Kumandanı Cavid Paşa merkez ittihâz olunan Gelibolu'ya 'azîmet etmiştir. Mevki'imizde başka tebeddülât yoktur. Eylülден beri efrâda yalnız iki ma'âş verilmiştir, zâbitânın müzâyakası şedîddir. Üçüncü Tabur'a on mekkâre verilmiştir. Maydos Kolordusu seyyâr bir vaz'iyette bulundurulacaktır.

(49b) 23, 24 [5, 6 Ağustos 1913]- Mıntıkamızda tebeddülât yoktur. Siyâmın kazâsına dâ'ir fetvâ gelmiştir. Kuvây-ı Mürettebe Kumandanı Cavid Paşa Gelibolu'dan Maydos'a gelmiştir. Bugün de bir mikdâr yağmur yağdı.

25, 26 minhü [7, 8 Ağustos 1913]- Mevki'imizde tebeddülât yoktur. İkinci Tabur'a Şükrü Efendi nâmında bir binbaşı ta'yîn edilmiştir. Ahvâl-i sıhhiye iyidir. Sıcaklar şiddetlidir.

27, 28 minhü [9, 10 Ağustos 1913] Pazar- Mıntıkamızda tebeddülât yoktur. Ahvâl-i sıhhiye yolunda i'âşe matlûb derecededir. Efrâd ta'lîmle meşgûldür. Geceleri mevki'imizde epey serinlik oluyor.

29 Temmuz minhü [11 Ağustos 1913]- Hâl bâkîdir. Üçüncü Tabur'dan bir bölük Bigalı Kal'ası'na gönderildi. Maydos ahâlîsinin bağlarını muhâfaza için bâ-emir kumandalı müfrezeler çıkarıldı.

30 minhü [12 Ağustos 1913]- Mıntıkamızda tebeddülât yoktur.

31 minhü [13 Ağustos 1913]- Tebeddülât yoktur. Geceleri serinve gündüzleri epey sıcak oluyor. Müretteb numarasız bir cebel bataryası alayımızda misâfirdir.

1 Ağustos [1]329 [14 Ağustos 1913] Perşembe- Edremid Alay merkezi Kakma Dağı üzerindedir. Bu sabâh Rusya İmparatoru'nun rükûbuna mahsûs (İstandart) yatı bir torpidomuz refâkatinde İstanbul'a gitdi. Hâlde tebeddülât yoktur. Kirte ile Sarafim çiftliği arasında Kara Bey Taburu'ndan parasına tama'an itlâf edilmiş bir asker bulundu. Mütecâsirleri Kirte Karyesi'nden üç Rum ile bir jandarma olduğu rivâyet ediliyor.

2 minhü [15 Ağustos 1913]- Hâlde tebeddülât yoktur. Sıhhat berkemâldir. Bu gece devriyeler on iki kadar müsella kolordu nakliye efrâdından bağlara ta'arruz edenlerden ikisini derdest etdiler.

(50a) 3 Ağustos [1]329 [16 Ağustos 1913] Cum'aertesi- Mevki'imiz[de] tebeddülât yokdur.

4 minhü [17 Ağustos 1913]- Ahvâl-i sıhhiye yolunda. hâlde tebeddülât yokdur. Zâbitâna bir ma'âş ve bir ta'yîn ve efrâda yalnız bir ma'âş verilerek zarûret mümkün mertebe tehvîn olundu.

5 minhü [18 Ağustos 1913]- Mevki'imizde tebeddülât yokdur.

6 minhü [19 Ağustos 1913] Salı- Mevki'imizde tebeddülât yokdur.

7 minhü [20 Ağustos 1913] Mevki'imizde tebeddülât yokdur. İ'âşe ve ahvâl-i sıhhiye matlûb derecededir. Yalnız birbuçuk seneye karîb isti'mâl olunan melbûsât pek çok köhneleşmiştir.

8, 9 minhü [21, 22 Ağustos 1913]- Mevki'imizde tebeddülât yokdur.

10 minhü [23 Ağustos 1913] Cum'aertesi- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Havâ rüzgârlıdır. Ba'zı efrâdda hafîf bir diyâre-i 'amel var ise de ehemmiyetsizdir. Bayramıç İkinci Taburu Gelibolu'dan sûret-i muntazamada gelmediğinden binbaşı kırksekiz sâ'at tevkif edilmiştir.

11 minhü [24 Ağustos 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Sabahleyin şiddetli bora zuhûr etdi. Sıhhat berkemâldir. İ'âşe matlûba muvâfıktır.

12 minhü [25 Ağustos 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Bayramıç Birinci Tabur Kumandanı Rıf'at Efendi her ne esbâba mebnî ise açığa çıkarılmışdır. İkinci Tabura yeniden 19 ve Üçüncü Tabura 20 mekkâre verilmiştir.

13 minhü [26 Ağustos 1913]- Hâlde tebeddülât yokdur. Bu akşam yağmur yağdı.

14 minhü [27 Ağustos 1913]- Bu sabâh hafîf bir bürûdetle epey yağmur yağdı. Ahvâl-i sıhhiye yolundadır. Bu gece Birinci Taburdan 17, İkinci Taburdan iki nefer firâr etmiştir.

(50b) 15 Ağustos [1]329 [28 Ağustos 1913] Perşembe- Birinci Tabur'dan birçok vicdansız neferler 'âr-ı firârı irtikâb etdiklerinden men'iyçün balıkcı kulübelerine ve Yalova'ya müfrezeler gönderilmiştir. Geçen sene mezkûr tabur efrâdından üçyüzü mütecâviz firâr vukû' bulmuştur. Bu hâ'inler lâıyıklı bir cezâ görmediğinden veche-i 'âr ve hayâdan mahrûm bulduklarından hâl-i firâr devâm etmekde ve vesâ'it-i mevcûde ile önünün alınmasına gayret edilmekdedir. Ahvâlde tebeddülât yokdur.

16 minhü [29 Ağustos 1913]- Havâ biraz serin ve hâlde tebeddülât yokdur. Kal'a Fırkası'ndan firâr eden ve jandarmalara teşhîr-i silâh eyleyen kırk kadar firârîlerin derdestiyçün bir bölük Yalova'ya gönderildi.

17 minhü [30 Ağustos 1913]- Son firârîler karşı yakaya geçmeye vâsıta bulamadığından 'avdet etmişlerdir. Birinci Tabur'dan firârî bir onbaşı Yalova'da jandarmalar tarafından belinden cerh edilmiştir. Hastahâneye gönderildi, ahvâlde tebeddülât yokdur.

18 minhü [31 Ağustos 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Yunan vapurları bandırasız bugün Boğaz'dan mürûr etdi.

19 Minhü [1 Eylül 1913] Pazartesi- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Gündüzleri sıcak ve geceleri epey serin oluyor, sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

20 Minhü [2 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Seferberlik ibtidâsından bugüne kadar Birinci Tabur'dan 82, İkinci Tabur'dan 29, Üçüncü'den 18 nefer memleketlerine firâr ederek kısm-ı a'zamı 'avdet etmiştir. Birinci Tabur'dan müttefikân firâr eden onyedî nefer Yalova cihetlerinde jandarmalara tesâdüfle müsâdemede firârîler bir onbaşı ağır sûretde mecrûh düşmüş, hastahâneye gönderilmiştir.

(51a) 21 Ağustos [1]329 [3 Eylül 1913] Çarşamba- Bugün 'îd-i fitırdır. Hâl-i sıyâmda bulunan bir mikdâr efrâd berây-ı salât Kilidü'l-bahir'e gönderildi. Ahvâlde tebeddülât yokdur. Birinci Tabur'un 635 nefer 112 mekkâre, 93 sandık cebhânesi, İkinci Tabur'un 491 nefer, 101 mekkâre, 85 sandık cebhânesi, Üçüncü Tabur'un 438 nefer, 93 mekkâre 83 sandık cebhânesi mevcûddur. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

22 [4 Eylül 1913]- Kuvây-ı Mürettebe Kumandanı Cavid Paşa Maydos'a geldi. Tekrâr Gelibolu'ya 'avdet etdi. Bugün Ezine Taburu'nda bir nefer koleradan vefât etmiştir. Takayyüdât icrâ olunuyor. Ahvâlde tebeddülât yokdur. Lehü'l-hamd bizde sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

23 [5 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

Ezine Taburu'ndan koleradan cem'an dört nefer vefât etmiştir.

24 Minhü [6 Eylül 1913]- Sekiz ay kadar Akdeniz'de Yunânileri tehdid Şıra [adası]⁽¹⁾, Şingîn, ve Dıraç kasabalarını bombardıman ve Yunan Bandıralı sekiz tüccâr ve nakliye vapuruyla bir top çekeri gark ve tahrîb eden Hamidiye Kruvazörü bugün önümüzden geçerek İstanbul'a sıhhatle 'avdet etmiştir. Kolordu Kumandanı Ali Rıza Paşa ile Erkân-ı Harb Re'îsi Feyzi Bey me'zûnen Dersa'âdet'e gitmişlerdir. Alayımızda ahvâl-i sıhhiye berkemâldir. Ahvâlde tebeddülât yoktur.

25 Ağustos [7 Eylül 1913] Pazar- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Geceleri epey serin olmaya başladı. Rüzgâr eksik değildir.

26, 27 Minhü [8, 9 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Havâ rüzgârlıdır. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

28, 29 Minhü [10, 11 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Jandarmalarla vukû' bulan müsâdemede Birinci Tabur firârîlerinden ve vukû'ât-ı mükerrere ashâbından bir onbaşı aldığı cerîhanın te'sîriyle hastahânedede vefât etmiştir.

(51b) 30 Ağustos [1]329 [12 Eylül 1913]- Yirmi gün evvel tabura gelen Binbaşı Şükrü Efendi bilâ-ruhsat kıt'asını terk etmek, verilen emirleri isgâ eylememek gibi ahvâlden dolayı bâ-emr-i kumandânî ile kırk sekiz sâ'at tevkîf edilmiştir.

İkinci Tabur'un mülâzimlerinden Subhi Efendi 'îş ü 'îşretle me'lûf olarak kıt'asını terk ve hiç bir vazîfe ile iştiğâl etmeyerek serkeşâne ahvâlde bulunduğuundan emsâline 'ibret-i mü'essire olmak üzere ilmühaberi yedine verilmiştir. Ahvâlde tebeddülât yoktur. Alayımızın sıhhat-i 'umûmiyesi berkemâldir.

31 Minhü [13 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur.

1, 2 Eylül [1]329 [14, 15 Eylül 1913] Pazartesi- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Alayımızda sıhhat-i 'umûmiye lehü'l-hamd berkemâldir. Fırka Erkân-ı Harbi Refik Bey'le Kolordu Erkân-ı Harbiye Re'îsi me'zûniyetden 'avdet etmişlerdir. Havâlar serinlemeye başladı.

3 Minhü [16 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Fırka Kumandanı İhsan Bey me'zûnen İstanbul'a gitmiştir. Vekîli Erkân-ı Harb Binbaşı Refik Bey'dir.

1) Tefvîk İnci, a.g.e., s. 13. Metinde " شیره " şeklindedir.

4 Minhü [17 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Alay idâresinde bulunan Bigalı Kal'a'da firâfîlerden 165 mahbûs mevcûddur. Ezine Taburu'nda zuhûr eden kolera 'illeti lehü'l-hamd mündefi' olmuştur.

5, 6, 7 Minhü [18, 19, 20 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Havâlar müsâ'iddir, alayın ahvâl-i sıhhiyesi mükemmeldir.

8 minhü [21 Eylül 1913] Pazar- İkinci Tabur Kumandanı Binbaşı Şükrü Efendi emr-i idâre ve kumandadaki idâresizliğinden nâşî ilmühaberi verilerek bâ-emr-i kumandânî açığa çıkarılmışdır. Vekâletine Birinci Tabur'dan Yüzbaşı Rasim Efendi ta'yîn edilmişdir. Ahvâlde tebeddülât yokdur. Lehü'l-hamd alayımızda 'ilel-i sâriye de mevcûd değildir.

(52a) 9 Eylül [1]329 [22 Eylül 1913] Pazartesi- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

10 minhü [23 Eylül 1913]- Ayvacık Alayı'nın Birinci Taburu bugün ordugâhını bizim ci-vârımızda kâ'in Ayazma'nın üst tarafına kurmuştur. Vakt-i zevâlde iki sâ'at kadar gâyet şiddetli yağmur yağdı ve furtuna ile biraz soğuk yaptı. Ahvâlde tebeddülât yokdur.

11 minhü [24 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur.

12 minhü [25 Eylül 1913] Perşembe- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Bu sabâh epey yağmur yağdı. Alayımızda sıhhat berkemâldir. Efrâd ve hayvânâtın i'âşesi iyidir.

13, 14 minhü [26, 27 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Havâlar hissölunur derecede bir don göstermeye başladı.

15 minhü [28 Eylül 1913] Pazar- Karşımızda Nara Burnu'nda bulunan donanmamız üç zırhlı ve iki nakliyeden 'ibâret olduğu hâlde dün İstanbul'a girdiler. Ahvâlde tebeddülât yokdur. Sıhhat berkemâldir. Havâ soğuk ve rüzgâr ziyâdedir.

16 minhü [29 Eylül 1913]- Tediye şiddetli yağmur yağdı. Bürûdet ziyâdedir. Hayvânât islandı. Sıhhiye Müfettiş-i 'Umûmîsi Emin Paşa geldi, teftiş etdi. Alaydan yevmiye onar gün olmak üzere beş on nefere köylerine izin verilmektedir. Ahvâlde başka tebeddülât yokdur.

17 minhü [30 Eylül 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Bugün Dersa'âdet'de Devlet-i 'Aliyye Bulgar mu'âhede-i kat'iiyesi imzâlanmış ve sulh i'âde edilmişdir.

18 minhü [1 Ekim 1913]- Fırka Erkân-ı Harbi Refik Bey me'zûnen İstanbul'a geçmiştir. Ahvâlde başka tebeddülât yoktur. Havâ açıldı güzeldir. Ahvâl-i sıhhiye berkemâldir.

19 minhü [2 Ekim 1913]- Ahvâl bâkîdir

(52b) 20 Eylül [1]329 [3 Ekim 1913] Cum'a- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Sıhhiye Müfettişi Emin Paşa taburları teftîş etdi. Bu kere de yine İkinci Havran Taburu muvâhaze olundu. Ahvâl-i sıhhiye mükemmeldir.

21, 22 minhü [4, 5 Ekim 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Erzâk tedârikinde müşkilât zuhûr etmeğle beraber ba'zı sabâhları 'askere yalnız zeytin veyâhud çay vermek mecbûriyeti baş göstermekle beraber akşamları da hemen yalnız sulu ete mahsûr kalıyor. Havâlar güzeldir, ahvâl-i sıhhiye iyidir.

23 minhü [6 Ekim 1913] Pazarertesi- Ahvâlde tağyîrât yoktur.

24 minhü [7 Ekim 1913]- Hâl bâkîdir, sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

25 minhü [8 Ekim 1913]- 194 nefer me'zûn vardı. Ahvâl bâkîdir. Havâlar latîfdir. Fırka Kumandanı 'avdet etmiştir. Bahr-ı Sefîd Kuvây-ı Mürettebe Kumandanı Cavid Paşa bugün Maydos'a gelmiş ve 'avdet etmiştir.

26 minhü [9 Ekim 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur.

27, 28 minhü [10, 11 Ekim 1913]- Ahvâlde tebeddülât yoktur. Havâlar güzeldir.

29 minhü [12 Ekim 1913] Pazar- Alay ve Tabur ve fırka hey'etleriyle her bölükden yalnız birer zâbit taburlarda bırakılıb bâkîsi Üçüncü Kolordu taburlarında istihdâm edilmek üzere Maydos'da kalacaktır. Üçüncü kol 25 Eylül'de Edirne'den hareket etdi. Bu ordu Gelibolu, Çanakkal'a ve Maydos'da muvakkaten kalacaktır. Mekkârî hayvânâtın işe yarayanlar topçu ve süvârîye verilecek bâkîsi mahallerinde fûrûht edilecektir. Taburlarda bulunan 303, 309 tevellüdü mevcûd efrâd kıta'ât-ı nizâmiye'ye terk olunacaktır. Nizâmiye buraya vürûdunu müte'âkib redîfler-terhîs edilecektir. Bu tertîbât henüz Yunânîlerle mesâlihenin 'akdine imkân bulunamamasından neş'et etmiştir.

(53a) 30 Eylül [1]329 [13 Ekim 1913]- Alaydaki 'umûm esirler Babaeski'ye ve işe yarar bârgîrler Gelibolu'ya gönderildi. Maydos'dan tedârik edilen tekâmîl vesâ'it-i nakliye sâhiblerine i'âde olundu. Ahvâl-i sıhhiye mükemmeldir. Havâ biraz soğuk ve rüzgârlıdır.

1 Teşrîn-i evvel [1]329 [14 Ekim 1913] Salı- Bugün Alaya mensûb tekâmîl taburlar tüfenk, cebhâne, matara, palaska, kazma, kürek, balta gibi techîzâtlarını kâmilen Çam Burnu ambarlarına teslîm etdiler.

Taburlardan bırakılacak zâbitân ve efrâd yarın buraya gelecek nizâmiye taburlarının noksân olan dördüncü bölüklerini teşkîl edeceklerdir. Şiddetli soğuk ve rüzgâr vardır. Bugün bir alay nizâmiye Maydos'a geldi.

2 Teşrîn-i evvel [1]329 [15 Ekim 1913]- Terk edilecek efrâd-ı ihtiyâtiye bugün Nizâmiye Doksanıncı Alay'a teslîm olundu. Havâ soğuk ve rüzgârlıdır. Sıhhat-i 'umûmiye berkemâldir.

3 minhü [16 Ekim 1913]- Ahvâlde tebeddülât yokdur. Havâ güzeldir. Çanakkal'a Fırkası terhîs edilmiştir. Birinci Tabur'da 350 nefer, 60 sandık, cebhâne 45 mekkârî, İkinci 279 nefer, 73 ve 38 mekkârî, Üçüncü Tabur 282 nefer 86 sandık cebhâne 48 mekkârî mevcûdu vardır.

Evvelce anbarlara teslîm edilen esliha, cebhâne ve techîzât kâmilen geri alındı. Fırka mücehhez ve müsellağ olarak her bir ihtimâle karşı mahall-i aslîlerine 'avdeti tensîb kılındı. Bugün alayımızın 'avdete hazırlanması için emir verildi.

4 minhü [14 Ekim 1913] Cum'a- Bu sabâh alayımız tekâmîl neferâtıyla Kilya Limanı'nda ictimâ' etdi. Furtuna ziyâde havâ gâyet soğuk idi. (53b) Başlangıç Vapuru⁽¹⁾ furtunanın şiddetinden bizi Çanakkal'a'ya geçiremedi. O sırada limanda bulunan ve Yunânîlerden zabt edilen bir vapur karaya gitti. Başlangıç Vapuru kapudanı derhâl manevra yaparak mezkûr vapura tahlîs etdi. 'Asker geceyi kısmen çadırda ve kısmen açıkda geçirdi. Şiddetli yağmur ve furtuna ile beraber soğuk pek ziyâde idi. 'Asker pek çok zahmet çekti.

5 minhü [18 Ekim 1913]- Ale's-sabâh alayımız Çanakkal'a'ya mürûra başladı. Bugün akşama kadar tekâmîl fırka eşyâsıyla imrâr edildi. Alayımız geceyi Sevkîyât Kışlasında geçirdiler. Mekkârîler kısmen nakl olunabildi. Havâ soğuk olmağla berâber nakliyâta epey su'ûbet gösterdi.

6 minhü [14 Ekim 1913]- Mekkârelerin kısm-ı bâkîsi bugün Çanakkal'a'ya geçdiler. Alayın ba'zı taburları vesâ'it-i nakliye-i berriyenin fikdânından nâşî eşyâlarını vapurla Edremid-Akçay İskelesi'ne gönderdiler. Fazla esliha ve cebhâne bi'l-mecbûriye Mecidiye istihkâmında depoya bırakıldı. Vakt-i zevâlde mevki'-i müstahkem'e mûsikası celb edilerek kemâl-i intizâmla

1) Afif Büyüktuğrul, Osmanlı Deniz Harb Tarihi ve Cumhuriyet Donanması c. IV, İstanbul 1984. s. 137.

Edremid'e müteveccihen yola çıkarıldı. Havâ güzel ise de biraz bürûdet var idi. Alay kumandanı 'askerini yola koyduktan sonra ma'zeret-i meşrû'asına mebnî me'zûnen İstanbul'a gitdi. Geyikli ictimâ'ında olduğu gibi efrâd kıt'alarını terk ile dağılmadılar, muntazaman kumanda altında olarak hareket etdiler. Bu gece alay Erenköy'de geceledi. Havâ güzel, efrâdin ahvâl-i sıhhiyesi pek mükemmel idi.

(54a) 7 Teşrîn-i evvel [1]329 [20 Ekim 1913]- Bugün alay müctemi'an hareketle Ayvacık civârında köylerde geceledi.

8, 9 minhü [21, 22 Ekim 1913]- Yollarda geçdi.

10 minhü [23 Ekim 1913]- Alay ba'de'z-zevâl Edremid'e muvâsalat etdi. Me'mûrîn-i hükûmet ile ahâlî-i mahalliye taraflarından istikbâl olunarak du'ây-ı pâdişâhî kırâ'atıyla 'asker terhîs edildi.

19 Eylül [1]328 [2 Ekim 1912] Seferberlik emrini ahz ve yirmialtı eylülde ikibine karîb mevcûdla hareket eden alayımız 10 Teşrîn-i evvel [1]329 [23 Ekim 1913] târîhine kadar onüç ay Çanakkal'a, Maydos ve Gelibolu cihetlerinde mütemâdî yürüyüşler ve mu'âriz sevâhilinde kilometreler imtidâdında hendekler ve siperler inşâ etdikden ve harbe iştirâkden mahrûm kaldıktan sonra hiçbir muvaffakiyet ihrâz etmeden kemâl-i ye'is ile memleketlerine 'avdetle müte'essiren köylerine dağıldılar ve seferberlikde bu sûretle hitâm buldu. Cenâb-ı Hak bu gibi musîbetlerin tekrârını göstermesin, âmîn.

Fî 10 Teşrîn-i evvel sene [1]329

[23 Ekim 1913]

Edremid Alay Kumandanı

Kâymakâm Şem'î

SONUÇ

Trablusgarp ve Balkan savaşları XX. yüzyılın başında cereyan eden ve Osmanlı Devleti'nin kaybetmiş olduğu savaşlardandır. Bu önemli tarihî hadiseler hakkında bugüne kadar neşredilen çeşitli kitaplarda bilgiler verilmiştir. Fakat bu bilgiler daha ziyade kara muharebeleri hakkındadır. Deniz muharebeleri ve ordunun durumu ise ya mevzu bahis edilmemiş ya da birkaç kelime ile geçiştirilmiştir. Trablusgarp ve Balkan savaşları sırasındaki deniz muharebeleri hakkında Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı yayınları arasında bazı çalışmalar mevcuttur. Ancak bu yayınlarda genel olarak konular askerî tarih açısından ele alınmıştır.

Üzerinde edisyon kritik çalışması yapılan Kaymakam Şem'i Bey'in "Harb Cerîdesi", Trablusgarp ve Balkan savaşlarının Çanakkale ve Balıkesir'de cereyan eden (deniz muharebeleri) kısımlarıyla Türk ordusunun idarî teşkilâtına, askerinin eğitim ve disiplin durumu, i'âşe ve techizatı, iklim şartları, firar olayları ve alınan tedbirler vb. hususlarda malumat vermektedir. Firar olaylarının önüne geçilmesi için verilen cezaların uygulanamamasından dolayı, bu olayların arttığı ve eşkiyalık hareketinin yaygınlaştığı görülür. Bu da Türk askerinin görevine bağlılığı ve savaşların neden kaybedildiği hakkında bir fikir vermektedir.

Ayrıca İtalyanların Çanakkale Boğazı'na 18/19 Temmuz gecesi yaptıkları saldırıları hakkında geniş bilgi verilmektedir. Balkan savaşlarında Yunanlarla yapılan deniz muharebeleri ve bilhassa İmroz Muhârebesi bir kroki ile beraber detaylı şekilde anlatılmaktadır. Eserde Truva harabeleri hakkında da bir kroki ile beraber geniş bilgi bulmak mümkündür.

Şem'i Bey'in "Harb Cerîdesi", genç nesillere mazinin bir bölümünü sunması bakımından oldukça ilginç bir eserdir. Trablusgarp ve Balkan savaşlarının perde arkasındaki olaylar, Türk askerinin maneviyatı, subayların vazifelerine bağlılığı, cephanesinin durumu, asker mevcudu ve zamanın her türlü olumsuz şartlarını bu kaynak eserden öğrenmek mümkündür. Eser Türk ordusunun bir kesitini göstermektedir. Bütün bu hususların bilinmesi ve yeni nesillere aktarılması milli birlik ve beraberliğimiz için fevkalade önemlidir.

BİBLİY Ö Ğ R A F Y A

Ahmad, Feroz: *İttihat ve Terakki (1908-1914)*, Çev. Nuran Ülken, İstanbul 1986.

Ahmed Muhtar: *Takvîmü's-sinîn*, İstanbul 1331.

Ahmet İzzet: *Feryadım*, c. I, İstanbul 1992.

Andonyan, Aram: *Balkan Harbi Târîhi*, Çev. Zaven Biberyan, İstanbul 1975.

Armaoğlu, Fahir: *Siyasi Tarih*, Ankara 1973.

Aydemir, Şevket Süreyya: *Enver Paşa*, c. II. İstanbul 1971.

Bayur, Yusuf Hikmet: *Türk İnkılabı Tarihi*, Ankara 1991.

Belen, Fahri: *1912-1913 Balkan Savaşı*, İstanbul 1972.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi.

Büyüktuğrul, Afif: *Balkan Harbi Tarihi Osmanlı Deniz Harekâtı 1912-1913*, İstanbul 1965.

_____ : *Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması*, c. IV., İstanbul 1984.

Dahiliye Vekaleti: *çKöylerimiz*, İstanbul 1928.

Devellioğlu, Ferit: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Ankara 1984.

Emecen, Feridun: "Bedel", *TDV.İA.*

Erim, Nihat: *Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri*, Ankara 1953.

Ertuna, Hamdi: *Osmanlı Devri Osmanlı-İtalyan Harbi (1911-1912)*, Ankara 1981.

Gövsa, İbrahim Alaettin: *Meşhur Adamlar, Hayatları, Eserleri*, İstanbul 1935.

_____ : *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, basım yeri ve yılı yok.

Hallı, Reşat: *Balkan Harbi (1912-1913)*, c. I, Ankara 1970.

Hanioğlu, M. Şükrü: *Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük*, İstanbul 1989.

Hinz, Walther: *İslamda Ölçü Sistemleri*, Çev. Sevim Acar, İstanbul 1990.

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal: *Son Sadrazamlar*, İstanbul 1982.

İnci, Tevfik: *Balkan Harbinde Hamidiye Kruvazörünün Akın Harekâtı*, İstanbul 1952.

Küçük, Cevdet: "Balkan Savaşı" *TDVİA*.

Mert, Özcan: "1911-1912 Türk İtalyan Savaşında Bâb-ı 'Âlî'nin Trablusgarp'a Yaptığı Yardımlara Dâ'ir Bir Belge", *Şükrü Elçin'e Armağan*, Ankara 1983.

_____ : "Osmanlı Belgelerine Göre Banco Dı Roma'nın Trablusgarp'taki Faaliyetleri", *Belleten*, c. LI, sayı 200, Ankara 1987.

_____ : "Trablusgarp Harbi'nde Bir Amerikalı ile Yapılan Gizli Mukâvelenâme" *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Özel sayı, Ankara 1983.

Onar, Sıddık Sami.: "Bedel-i Nakdî", *İA*.

Özön, Mustafa Nihat: *Türkçe Yabancı Kelimeler Sözlüğü*, İstanbul 1962.

Pakalın, Mehmed Zeki: *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1993.

_____ : *Sicill-i Osmânî Zeyli*, TTK Kütüphanesi, c. XI, XIII.

Sertoğlu, Midhat: *Osmanlı Tarih Lügati*, İstanbul 1986.

Şemseddin Sami: *Kâmûs-ı Türkî*, Der-sa'âdet 1317.

Şener, Abdüllatif: *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İstanbul 1990.

T. C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü: *Türkiye Mülkî İdare Bölümleri Belediyeler, Köyler*, Ankara 1977.

Tunaya, Tarık Zafer.: *Türkiyede Siyasi Partiler (1859-1952)*, İstanbul 1952.

Uçarol, Rifat: *Gazi Ahmet Muhtar Paşa*, İstanbul 1989.

_____ : *Siyasi Tarih*, İstanbul 1985.

391 Unat, Faik Reşit: *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kulavuzu*, Ankara 1988.

İNDEKS

- Abdülhamit II. VIII.
- Adlar (Yunan savaş gemisi), 46.
- Afyon Karahisar Fırkası, 50
- Ağıldere, 38, 52, 57.
- Akçay İskelesi, 2, 3, 4, 32
- Akçay, 3, 50
- Akdeniz, VI, 75
- Alçı Tepe, 68
- Ali AEfendi, Seyyid, İstihkâm Mülâzimi, 7.
- Ali Rıza Efendi, Mülâzim, 64.
- Ali Rıza Paşa, Maydos Kolordu Kumandanı,
70, 76.
- Almanya, V, VI, IX, 39
- Anadolu sâhili, 21
- Anadolu, 32
- Anafartalar, 57, 68
- araba vapuru, 71
- Ark Köyü, 33
- Armud Ovası, 3
- Arnavutluk, V, IX
- Aspis (Yunan savaş gemisi), 46.
- Astore (Yunan savaş gemisi), 46.
- Astropalya Adaları, 15, 17, 25.
- Atina, X, 46
- Atranos, 18
- Avcılar İskelesi, 3
- Averoff (Yunan savaş gemisi), 46, 66
- Avrupa Devletleri, V, IX,
- Avrupa, V, 9, 15
- Avusturya, V, VIII, IX
- Ayastefanos Antlaşması, VII, VIII.
- Ayazma, 77
- Ayvacık Alayı'nın Birinci Taburu, 72, 77
- Ayvacık Alayı'nın İkinci Taburu, 10, 57, 58
- Ayvacık Alayı, 7, 11, 12, 17, 27, 41, 43, 52,
57, 59, 67, 68, 70, 71
- Ayvacık taburları, 59
- Ayvacık, 4, 33, 50, 64, 79
- Ayvalık, 2, 3
- Bâb-ı Âlî, 45
- Babaeski, 78
- Bağçeli Tarla Tepesi, 24
- Bahr-ı sefid Boğazı, 50
- Bahr-ı sefid, 17
- Bahr-i Sefid Boğazı Kuvây-ı Mürettebe
Kumandanlığı, 71, 73, 78.
- Balıkesir, 18
- Balkan Devletleri, VIII
- Balkan Hey'et-i İttifâkiyesi, 67
- Balkan Slavları, VIII
- Baltacı Çiftliği, 2
- Bandırma, 18
- bando mûsika, 63
- Barbaros (Osmanlı savaş gemisi), 46, 50
- Barış cerîdesi, X
- Başlangıç Vapuru, 79
- Batı ordusu, IX
- Bayramiç Alay Yâverliği, 27
- Bayramiç Alayı, 1, 7, 8, 10, 11, 12, 17, 27,
28, 31, 59, 60, 63, 70, 72
- Bayramiç, 7, 64

- bedel-i nakdî, 1, 2.
- Bekir Efendi, Havran Taburunda Yüzbaşı, 29.
- Bekir Efendi, Yüzbaşı, 54, 57.
- Bergos Odunluk İskelesi, 27
- Bergos, 7, 12, 27, 29, 35
- Berlin Antlaşması, VIII
- Beşike Limanı, 8
- Beylik Mağara, 16, 25
- Biga, 18
- Bigalı Kal'ası, 73, 76.
- Bigalı, 47, 70
- Bingazi, V, VII
- Birinci Ayyvacık Taburu, 1, 10
- Birinci Edremid Taburu, 4, 5, 33, 38, 59, 65
- Birinci Ordu Müfettişliği, 1
- Birinci Tabur, 2, 31, 33, 52, 53, 54, 55, 60, 65, 75
- Boğaz, 7, 13, 15, 16, 17, 33, 36, 39, 43, 44, 45, 47, 50, 53, 54, 56, 57, 59, 61, 63, 65, 66, 75
- Boğazlar, V, VII
- Bolayır Seyyâr Ordusu, 70
- Bolayır'daki kolordu, 50
- Bolayır, 47, 48, 53, 55, 66
- Bosna-Hersek, V, VIII.
- Boyun Noktası İhtiyatı Bayramiç Alayı , 64
- Bozcaada Käymakâmı, 25
- Bozcaada, IX, 21, 25, 32, 33, 36, 39, 43, 45, 50, 53, 54
- Bozköy, 7
- Bulgar â'ilesi, 71
- Bulgar Hükûmeti, 58
- Bulgar, 48
- Bulgaristan, VII, VIII, IX, X, 63, 69
- Bulgarlar, IX, 56, 60, 63, 66, 70
- Burhaniye Redif Taburu, 16
- Burhaniye Taburu, 2, 4, 5, 7, 25, 26, 28, 32, 36, 41, 68
- Burhaniye, 2, 4, 5, 18, 24, 43, 50, 64
- Bursa Fırkası, 7, 18, 21, 33, 34.
- Bursa, 18
- Bükreş Antlaşması, X
- Büyük Karagol, 33
- Büyük Kemikli, 69
- Büyük ve Küçük Kemikli burunları, 51
- Cavid Paşa, Garb Kolordu, Bahr-ı Sefid Kuvvây-ı Mürettebe Kumandanı, 71, 73, 75, 78.
- Cebel Bataryası, 33, 73
- Cebel Topçu Taburu, 27
- Cemal Paşa, Mirlivâ, Bursa Fırkası Kumandanı, 18.
- Cemil Paşa. Mirlivâ, Çanakkal'a Fırkası Kumandanı, 18
- Centauro (İtalyan savaş gemisi), 15
- Cezayir, V, VI.
- Climene (İtalyan savaş gemisi), 15
- cülûs-ı hümayûn, 61
- çadırılı ordugâh, 12
- Çam Burnu ambarları, 78
- Çam Burnu, 53, 59, 69, 70
- Çamlıburun, 47, 49.
- Çamoba Karyesi, 16, 34
- Çamoba, 16, 24, 33

- Çamobası, 7, 8, 12, 28
- Çanakkal'a Fırkası, 18, 68, 72, 79
- Çanakkal'a Redfî Fırkası, 58
- Çanakkal'a, VII, 4, 5, 16, 27, 31, 33, 35, 36,
53, 58, 72, 78, 79, 80
- Çardaklı Tepe, 24, 28, 33
- Çekirge, 18
- Çifte Kavaklı Ormanlı Dere, 38
- Dalyan mevki, 58
- Dalyan Tepesi, 16
- Dalyan, 48
- Dalyân Burnu, 13, 17.
- Debre Bâğları, 35
- Dedeğaç, IX, 66, 69
- Derbend Kahveleri, 2, 3
- Dersa'âdet, 9, 28, 35, 50, 54, 60, 64, 76, 77
- Devlet-i 'Aliyye Bulgar mu'âhede-i kat'iyyesi
, 77
- Devlet-i 'Aliyye, 67
- Dıraç, 76
- Dîvân-ı Harb, 60
- Dimetoka, X
- Divan-ı Harb-i Muvakkate, 57.
- Divan-ı Harbi Dâimî Re'îsliği, 55.
- Dobruca, X
- Doğu ordusu, 1.X
- Donanma, 48, 50
- Donanmay-ı Hümayûn, 39
- Düvel-i müttefika, 47
- Ece Limanı, 43, 57, 58
- Edirne, IX, X, 56, 71, 78
- Edremid Alay Kumandanı, 80
- Edremid Alay merkezi, 73
- Edremid Alayı, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 17, 27, 38,
49, 59
- Edremid Birinci Taburu, 33, 47.
- Edremid Fırkası, 1, 10, 18, 22, 28, 50, 58, 62,
63
- Edremid İkinci Taburu, 47.
- Edremid Kasabası, 3
- Edremid Taburu, 36, 59
- Edremid, 4, 5, 7, 17, 28, 31, 32, 50, 58, 60,
64, 79, 80
- Edremid-Akçay İskelesi, 79
- Ege adaları, IX
- Ege Denizi, VI, IX.
- Eğir Tepe, 38, 50, 61, 64, 65
- Emin Paşa, Ferik, Sıhhiye Müfettişi, 60, 77.
- emir atlısı, 3
- Enver Bey, VI.
- Erenköy, 50, 79
- Erzurum, 51
- Es'ad Paşa, (Toptanî), 61
- Ezine Taburu, 12, 16, 17, 24, 25, 28, 35, 75,
76
- Ezine, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 17, 18, 24, 28,
29, 31, 33, 35, 36, 50, 64
- Fahri Paşa, 50
- Fahri Paşa, Bolayır Kumandanı, 65.
- Falka (Yunan savaş gemisi), 46.
- Fas, V, VI.
- fetvây-ı şerif, 34
- Fevzi Bey, Erkân-ı Harp Re'îsi Kâymakâm,
18.

- Fevzi Bey, Miralay, Kolordu Erkan-ı Harbiye Re'îsi, 69.
- Feyzi Bey, Miralay, Erkân-ı Harp Re'îsi, 65, 76.
- Fikri Bey, Anafartalar mıntıkası Ayvacık Alayı Kâymakâmı, 18, 35, 64.
- Galib Bey, Miralay, Erkân-ı Harb Re'îsi, 18, 35.
- Ganâ'im-i Bahriye Mahkemesi, 54
- Garibler Tepesi, 38
- gayr-i müslimler, 61
- Gelibolu Kuvvây-ı Mürettebe karargâhı, 71
- Gelibolu Kuvvây-ı Mürettebe Kumandanlığı, 50
- Gelibolu tarîkı, 68
- Gelibolu, 4, 49, 52, 53, 56, 58, 65, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78, 80
- Gemlik, 18
- Geyikli İskelesi, 7, 12, 16, 21, 24, 27, 28, 32, 36
- Geyikli Karyesi, 8
- Geyikli mıntıkası, 25
- Geyikli, 7, 8, 11, 12, 21, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 37, 50, 59, 79
- Girit, IX, X
- Gönen, 18
- Gümrük Kulubesi, 3
- Habişestan, V
- Hakkı Beg, Kal'a Alayı Kâymakâmı, 18.
- Halil Bey, Miralay, Erkân-ı Harbiye Re'îsi, 35.
- Hamiddüddin Efendi, Bağdadî, Midhat Paşa Vapuru İmamı, 65.
- Hamidiye Kravazörü, 75
- Han Tepe, 16, 25
- Han Tepesi, 17
- Harbiye Nâzırı, 26, 45
- Harbiye Nezâreti, 21, 25, 31, 46
- Harp cerîdesi, XI
- Havran Taburu, 4, 5, 16, 24; 25, 26, 28, 32, 36
- Havran, 4, 5, 18, 64
- Haydar Bey, Bayramiç Alayı Kâymakâmı, 18.
- Hayri Efendi, Burhaniye Taburunda Binbaşı, 31.
- Hazîne-i Hükümeti, 4
- Helvacı Tarlası, 24
- Helvacıtarlası Tepesi, 33
- Hey'et-i Vükelây-ı A'yân, 45
- Hızır İlyas, 63
- Hilâl-i Ahmer, 63
- Hilyosta, 40
- Hindistan, 63
- Hristiyân efrâd, 9
- Hukûk-ı Harîme-i Saltanat, 26
- Hukûk-ı Mukaddese-i Hilâfet ve Saltanat, 26
- Hurşid Paşa, Ferik, 50.
- Hydra (Yunan savaş gemisi), 46
- İbrahim Bey, Kâymakâm, Ser-Tabib, 63.
- İbrahim Efendi, Yuver Mülâzim, 64.
- İhsan Bey, Miralay, Fırka Kumandanı, 63, 64, 67, 70, 76.
- II. Meşrutiyet, VIII.
- İkinci Havran Taburu, 2, 55, 65, 77
- İkinci Kolordu, 33
- İkinci Tabur, 11, 12, 31, 52, 54, 55
- İlgardere, 72

- İlca İskelesi, 3
İlca, 3, 4, 13, 50
İmroz Adası, 16, 17, 38, 39, 43, 45, 47, 48,
49, 51, 53, 54, 56, 61, 63, 65, 66,
67
İmroz feneri, 67
İngilizler, V, VI.
İngiltere, IX
İnös [Enez]-Midye, IX, 71
İran, 12
İsmail Bey, Bursa Alay Kâymakâmı, 18.
İstanbul Antlaşması (Osmanlı-Bulgar), X
İstanbul, X, 45, 53, 64, 65, 66, 67, 71, 73, 75,
76, 77, 79
İstandart, Yat, 93.
İstihkâm Müfrezesi, 25
İşkodra, IX, 61
İtalya mes'elesi, 59
İtalya, V, VI.
İtalyan Sefâ'in-i harbiyesi, 25
İtalyanlar, VII, 15
İtamlan Donanması, VII
İttihâd Fırkası, VIII, 46
İvazın Çardağı, 24
İzmir, 9
İzmir, VII
İzzet Paşa, Başkumandan, Sadrazam, 58, 60.
Kaba Tepe Karagolu, 49
Kaba Tepe, 38, 43, 44, 47, 48, 49, 52, 54, 57,
59, 67, 68, 69
Kabatepe, 3
Kakma Dağı, 64, 69, 70, 72, 73
Kakma Tepeleri, 50
Kal'a Fırkası, 50, 60, 68, 70, 75
Kal'a, 18
Kal'a-i Sultâniye Fırkası, 63
Kal'a-i Sultâniye, 31
Kalipso (İtalyan Savaş gemisi), 15.
Kânûn-ı Esâsî, 26
Kara Bey Taburu, 73
Kara Bey, 4, 18
Kara biga, 18
Karabiga Taburu, 68
Karadağ, VII, X
Karadağlılar, IX, 61
Karadeniz, IX
Karahisar Fırkası, 49, 60, 63, 69
Karahisar redif firkaları, 58
Kartiyon Limanı (Limnide), 21
Kavak, 48
Kemer İskelesi, 2, 3, 4
Kemikli Burnu, 49
Kemikli, 57
Kenan Paşa, Mirliya, Çanakka'a Kolordu
Kumandanı, 18, 32, 33, 35.
Kepez Burnu, 16
Kepez, 15, 16
Kepsut, 18
Keşân, 71
Kırkkilise [Kırklareli], 71
Kilidü'l-bahir, 58, 60, 75
Kilya İskelesi, 72
Kilya Limanı, 71, 79
Kirmastı, 18

- Kirte Karyesi, 73
Kirte, 68, 73
Kocadere Karyesi, 53
kolera illeti, 76
Konakçı, 72
Koyun Limanı, 38
Kösederesi, 8, 50
Kum Burnu, 7, 16, 17, 27, 28, 33, 50
Kum Köyü, 33
Kum Tepe, 25, 38, 48, 58
Kumkal'a, 15, 16, 17
Kurban Bayramı, 61
Kuşlu İskelesi, 3
Kuvây-ı Mürettebe Kumandanlığı, 43
Kuvây-ı Mürettebe Ordusu, 71
Kuzey Afrika, VI.
Küçük Beşike Limanı, 8
Küçük Kemikli Burnu, 53
Küçük Kemikli, 38, 41, 52
Küçükkuyu, 2, 3, 4, 50
Lağım, 44
Lâle Tepesi, 28
Lapseki, 18, 71
Limni Adası, IX, 43, 48, 53
Limni, 21, 43, 45, 49, 52, 66
Londra Antlaşması, IX, X
Londra Konferansı, IX
Londra, IX, 49, 67
Lova (Yunan savaş gemisi), 46.
Ma'lkara, 71
Mahmud Efendi, Mülâzim, 5.
Mahmud Şeket Paşa, Sadrazam ve Harbiye Nazırı, 46, 50, 67.
Makâm-ı Meşihat, 34
Makedonya, VII, VIII, IX, X
Makineli Tüfenk Bölüğü, 24, 27
Makineli tüfenk, 18, 25, 50, 64
Maltepe, 38
mantelli bataryası, 59
Marmara, 48, 49
Martin tüfenkleri, 5
Martini Hanri tufengi, 9
Maydos ahâlisi, 73
Maydos Kolordusu, 58, 73
Maydos, 41, 43, 47, 50, 58, 59, 60, 64, 68, 69, 72, 73, 75, 78, 80
Mecidiye istihkâmı, 79
Mecidiye Kruvazörü, 50, 53, 57.
Mecidiye, 7, 50
Meclis-i A'yân ve Meb'ûsân, 25
Mehmed Ali Paşa, Gelibolu'da İkinci Müretteb Kolordu Kumandanı, 54, 57, 63, 65, 68, 70.
Mehmed Bey, Kirmasti Alay Kâymakâmı, 18.
Menderes Müfrezesi, 60
Meriç Nehri, X
Merkeb Adaları, 43, 51, 53
Mısır, V, VI.
Midhat Paşa Vapuru, 65
Midilli, 3, 39
Midye-İnös [Enez] Bulgar hattı, 70
Mihaliç, 18
Milo (İtalyan Amiral), 15.

- Mitralyöz Bölüğü, 59, 69
- Mondoros, 49
- Motosis, Mülâzim, (Yunanlı Pilot), 48.
- Muhâkemât Dâ'iresi, 70
- Muhtar Paşa, Gazi (Sadrazam), VIII, 21.
- Mustafa Efendi, Burhaniye Taburunda
Yüzbaşı.
- Mustafa Kamil Efendi, Yüzbaşı, Erkân-ı Harp
Re'îsi, 18.
- Mustafa Kemal, VI.
- Mustahfiz Alayı, 50
- Müretteb Üçüncü Kolordu, 18
- Nakliye taburu, 58
- Naphkratoussa (Yunan savaş gemisi), 46
- Nara Burnu, 48, 77
- Nara koyu, VII
- Nazım Paşa, Birinci Ferik, Harbiye Nâzırı, 21,
45.
- Nazmi Efendi, Mülâzim, Telgraf Takım
Memuru, 19.
- Necati Efendi, Doktor, 28.
- Niki, (Yunan savaş gemisi), 46.
- Niyazi Bey, Kolağası, Dördüncü Alay, İkinci
Tabur Sahra Topçusu, 8.
- Nizâmiye Doksanıncı Alay, 79
- Nordanfild Bölüğü, 59
- Nordanfild mitralyözü, 68
- nordanfild, 38, 41, 50, 53, 64
- Numûne Taburu, 5
- Nuri Efendi, Mülâzim, 27.
- Nusret Bey, Binbaşı, Maydosda Devan-ı Harbi
Dâimî Re'îsi, 54, 55.
- Odunluk İskelesi, 7, 8, 12, 27, 35
- Oniki ada, VII
- Osman Çavuş, 23
- Osmanlı Devleti, V, VI, VII, VIII, IX, X
- Osmanlı donanması, VII
- Osmanlı fenerleri, 67
- Osmanlı-İtalya Savaşı, VII
- Ouchy Antlaşması, VII
- Ömer Efendi, Kolağası, 12.
- Palamutluk Ormanı, 16
- Palamutluk, 68
- Panti (Yunan savaş gemisi), 46.
- paskalya, 61
- Pazar, 18
- Pereseo (İtalyan savaş gemisi), 15
- Pîşdâr Taburu, 35
- Pire, 52
- Pirgos Limanı, 65
- prangabend, 60, 65
- projöktör, 17, 44
- Psara (Yunan savaş gemisi), 46
- Ra'ûf Bey, Miralay, 64, 67.
- Racconigi Antlaşması, V
- Rasim Efendi, Birinci Taburda Yüzbaşı, 77.
- Redif Taburları, 1
- Redif, 4, 35, 63
- Refik Bey, Binbaşı, Fırka Erkân-ı Harb Re'îsi,
44, 63, 64, 71, 76, 77.
- Refik, Ordu Kumandanı, 35.
- Rıza Bey, Birinci Tabur Binbaşısı, Divan-ı
Harb-i Muvakkate Azası, 35, 53,
57.

- Rıza Bey, Kolağası, Erkân-ı Harb Re'îsi, 18.
- Rıza Efendi, Burhaniye Taburu Kumandanı, 31.
- Rıza Paşa, Topçu, A'yandan, 35.
- Rifat Efendi, Bayramiç Birinci Tabur Kumandanı, 74.
- Rodos, 17, 32
- Romanya, VII, X, 69
- Romatizma, 15
- Rumili, VIII, 48
- Rusya İmparatoru, 73
- Rusya, V, VIII, IX
- Saint Jeysms , (İngiltere'de bir saray ismi), 67.
- Salih Bey, Istihkâm Miralayı, 10.
- saman, 53
- Sami Bey, Fırka Erkân-ı Harbiye Kolağası, 28.
- Sarafim Çiftliği, 60, 63, 72, 73
- Sarımsaklı Köprüsü, 7
- Seddü'l-bahir, 15, 16, 32, 36, 52, 58
- Selânik, 52
- Semadirek, IX
- Semendirek Adası, 36, 43, 47, 48, 66.
- Senâ'î Bey, Kolağası, 19.
- Sevkiyât Kışlastı, 79
- Seyyâr Hastahâne Bölüğü, 69
- Sezai Efendi, Birinci Tabur Yüzbaşılardan, 36.
- Sfendonı (Yunan savaş gemisi) 46
- Sırbistan, VII, IX
- Sırbeye, 69
- Silistre, X
- Soğanlı, 15
- Soğanlıdere, 15, 16
- Spetsai (Yunan savaş gemisi), 46
- Spica (İtalyan savaş gemisi), 15
- Subhi Efendi, İkinci Tabur Mülâzimlerinden, 76.
- Subhi Efendi, Mülâzim, 16.
- Suvla Limanı, 43.
- Sünusilik Tarikatı, VI
- Şam Vapuru, 71
- Şem'î Bey, Kabatepe Mintikası Edremid Alayı Kâymakâmi, 18, 64, 80
- Şerif Bey, Pazar Alay Kâymakâmi, 18.
- Şeytanlıkaya Burnu, 3
- Şıra (adası), 76
- Şinayder Topçu Taburu, 58
- Şingin, 76
- Şirket-i Hayriyye, 71
- Şükrü Bey, Bandırma Alay Kâymakâmi, 18.
- Şükrü Efendi, Binbaşı, İkinci Tabur Kumandanı, 73, 76, 77.
- Tahsin Efendi, Mülâzim, 64.
- Taşoz, IX
- Tekye Burnu, 52
- Tevfik Paşa, Fırka Kumandanı, 35.
- Tevfik Paşa, Londra Büyükelçisi (Sadrazam), 25.
- Tırakya, IX
- Tophâne, 9
- Torpedo Keşşâf Filosu, 45
- Trablusgarp, V, VI, VII
- Trabzon Pulhâne Redif Taburu, 65.
- Truva Harâbesi, 13

- Truva, 13
- Tuffe, 50
- Tunus, V, VI.
- Turgud (Osmanlı savaş gemisi), 46
- Tuzla, 13
- Türkler, VII, IX
- Uzunköprü, 71
- Üçüncü Burhâniye Taburu, 2, 52, 70
- Üçüncü Ezine Taburu, 27
- Üçüncü Kolordu, 7, 31, 71
- Üçüncü Tabur, 12, 31, 73
- Vesâ'it-i Nakliye Kânûnnâmesi, 2
- Viyana Sefâreti, 32
- Yalova, 74, 75
- Yanya, IX
- Yemen, 50
- Yeniköy, 50
- Yenişehir, 50
- Yörük Ovası, 24
- Yunan Amirali, 46
- Yunan bandıratası, 53
- Yunan donanması, 51
- Yunan sefâ'ini, 61
- Yunan tayyâresi, 48, 49
- Yunan torpidoları, 59, 66
- Yunan torpidosu, 54, 56, 57, 61, 63, 65, 66
- Yunan vapurları, 32, 75
- Yunan, 39, 58, 60, 69
- Yunânîler, 46, 52, 60, 61, 75, 78, 79
- Yunanistan, VII, VIII, X
- Yunanlılar IX.
- Yunanlılar, 13
- Yunda, 3
- Zâbit Mektebi, 5
- Zeytinli Karyesi, 2, 4, 71.
- Zeytinlik, 70
- Zırhlı Filo, 45
- Ziya Bey, Miralay, Erkân-ı Harb Re'îsi, 18, 33.